

HRVATSKI SABOR

KLASA: 021-12/21-09/18

URBROJ: 65-21-02

Zagreb, 31. ožujka 2021.

Hs**NP*021-12/21-09/18*65-21-02**Hs

**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članka 33. stavka 1. podstavka 3. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Izvešće o obavljenoj reviziji učinkovitosti upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru*, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora u skladu s odredbom članka 16. i 21. Zakona o Državnom uredu za reviziju ("Narodne novine", broj 25/19), dostavio Državni ured za reviziju, aktom od 29. ožujka 2021. godine.

U radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela u ime Državnog ureda za reviziju, sudjelovat će mr. Ivan Klešić, glavni državni revizor.

PREDSJEDNIK

Gordan Jandroković

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU

KLASA: 003-05/21-05/1

URBROJ: 613-01-01-21-7

Zagreb, 29. ožujka 2021.

Hs**NP*021-12/21-09/18*613-21-01**Hs

REPUBLIKA HRVATSKA
HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Priloga	29-03-2021		
Klasifikacijski znak	021-12/21-09/18	Org. jed.	65
Državni broj	613-21-01	Pril.	1
		Vrij.	CD

HRVATSKI SABOR

n/p Gordan Jandroković, predsjednik

Predmet: dostava izvješća

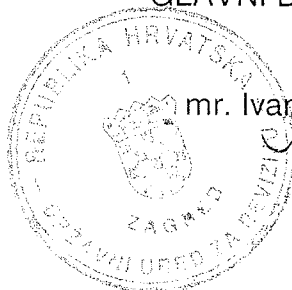
Poštovani,

u skladu s odredbom članka 16. Zakona o Državnom uredu za reviziju (Narodne novine 25/19), u prilogu se dostavlja Izvješće o obavljenoj reviziji učinkovitosti upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru.

U radu Hrvatskog sabora i njegovih radnih tijela, u ime Državnog ureda za reviziju, sudjelovat će mr. Ivan Klešić, dipl. oec., glavni državni revizor.

S poštovanjem

GLAVNI DRŽAVNI REVIZOR

mr. Ivan Klešić, dipl. oec.

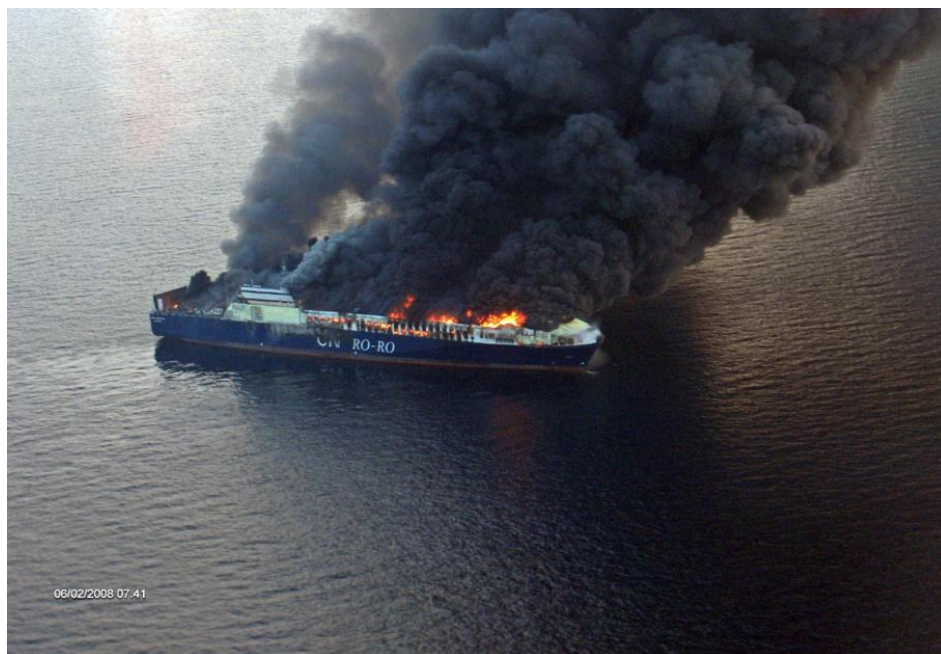
Prilog: kao u dopisu

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU
Područni ured Rijeka

IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ REVIZIJI UČINKOVITOSTI

UPRAVLJANJA INTERVENCIJAMA KOD IZNENADNIH ONEČIŠĆENJA
U JADRANSKOM MORU

Rijeka, ožujak 2021.

SADRŽAJ

stranica

SAŽETAK	i
PREDMET, SUBJEKTI I CILJEVI REVIZIJE	2
METODE REVIZIJE	2
KRITERIJI ZA OCJENU UČINKOVITOSTI	3
ZAKONODAVNI OKVIR ZA ZAŠTITU I OČUVANJE JADRANSKOG MORA OD ONEČIŠĆENJA	5
SUSTAV UPRAVLJANJA INTERVENCIJAMA KOD IZNENADNIH ONEČIŠĆENJA JADRANSKOG MORA U REPUBLICI HRVATSKOJ	15
Područje primjene planova intervencija i procjena rizika od onečišćenja	18
Nadzor plovidbe Jadranskim morem i praćenje stanja morskog okoliša	21
Financiranje sustava upravljanja intervencijama	26
Pripravnost sustava upravljanja intervencijama	30
Regionalna suradnja	46
POSTUPANJA NADLEŽNIH TIJELA U SLUČAJEVIMA INTERVENCIJA KOD IZNENADNIH ONEČIŠĆENJA JADRANSKOG MORA	47
OCJENA UČINKOVITOSTI UPRAVLJANJA INTERVENCIJAMA KOD IZNENADNIH ONEČIŠĆENJA U JADRANSKOM MORU	54
OČITOVANJE SUBJEKATA REVIZIJE	57
Prilog 1 Broj dolazaka brodova koji su pristajali u hrvatskim lukama u nacionalnoj i međunarodnoj plovidbi	60
Prilog 2 Broj prevezenih putnika i prekrcanog tereta opasnih i štetnih tvari, ulja, nafte i naftnih derivata u hrvatskim lukama u nacionalnoj i međunarodnoj plovidbi	61
Prilog 3 Broj pripadnika civilne zaštite i vatrogastva	62
POPIS KORIŠTENIH KRATICA	63

SAŽETAK

Državni ured za reviziju obavio je reviziju učinkovitosti Upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru. Revizijom je obuhvaćeno razdoblje 2017. – 2019.

Predmet revizije bile su aktivnosti planiranja, organiziranja, postupanja i izvještavanja o obavljenim poslovima upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru.

Subjekti revizije bili su Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Primorsko-goranska županija i Splitsko-dalmatinska županija. Upravljanje intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru podrazumijeva provedbu postupaka i mjera predviđanja, sprječavanja, ograničavanja te spremnosti za reagiranja kod iznenadnog onečišćenja mora.

Ciljevi revizije bili su provjeriti zakonodavni okvir upravljanja intervencijama kod iznenadnog onečišćenja mora, provjeriti organizaciju upravljanja intervencijama kod iznenadnog onečišćenja mora, ocijeniti učinkovitost sustava pri upravljanju intervencijama kod iznenadnog onečišćenja mora te provjeriti postupanja nadležnih tijela u slučajevima intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora.

Revizijom je, između ostalog, utvrđeno:

- Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora nije usklađen s odredbama Pomorskog zakonika iz 2019.
- Planom intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora nije određen način na koji koncesionari luka posebne namjene i lučke uprave trebaju sudjelovati u provedbi navedenog plana.
- Nije izrađen dokument o procjeni rizika i osjetljivosti okoliša od onečišćenja mora za Splitsko-dalmatinsku županiju.
- Nije određen tajnik Stožera.
- Nije određen tajnik Županijskog operativnog centra Splitsko-dalmatinske županije.
- Nije donesen poslovnik o radu Županijskog operativnog centra Splitsko-dalmatinske županije.
- Popis pravnih osoba i obrtnika registriranih i ovlaštenih za provođenje mjera intervencije odnosno uklanjanje posljedica nastalih iznenadnim onečišćenjem mora i obale te njihove opreme i sredstava nije se redovno ažurirao s popisima županijskih operativnih centara.
- Planom intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora utvrđen je prevelik raspon (do 2 000 m³) razlivenog ulja u moru za djelovanje županijskih operativnih centara.

- Obalna straža raspolaže brodom, odgovarajućim skladišnim kapacitetima za odlaganje opreme te educiranim ljudima koji su uspješno provodili vježbe tijekom 2019. i 2020., a ne raspolaže potrebnom opremom za sprječavanje i ograničavanje onečišćenja mora u području ZERP-a, a po potrebi i u teritorijalnom moru i unutarnjim morskim vodama.
- Splitsko-dalmatinska županija nije odabrala izvršitelja za obavljanje poslova pripravnosti i reagiranja kod iznenadnih onečišćenja mora u skladu s odredbom članka 4. Dodatka Ugovora zaključenog u prosincu 2019. s nadležnim ministarstvom.
- Republika Hrvatska ne raspolaže dostatnom opremom za sprječavanje i ograničavanje onečišćenja mora većih razmjera.
- Planom intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora i županijskim planovima intervencija nije propisana stupnjevana procedura djelovanja te se nije vodio dnevnik tijekom djelovanja za sva onečišćenja mora. Županijski planovi intervencija ne aktiviraju se za manja onečišćenja mora i havarije brodova i brodica.
- U nekim slučajevima iznenadnog onečišćenja mora nije procijenjen opseg onečišćenja mora, odnosno nije naznačena procijenjena ili stvarna količina razlivenog ulja ili drugog materijala koji je onečistio more.

Na temelju revizijom utvrđenih činjenica, primjenjujući utvrđene kriterije, Državni ured za reviziju ocijenio je da je upravljanje intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru u nadležnosti Primorsko-goranske županije i Splitsko-dalmatinske županije **učinkovito, pri čemu su potrebna određena poboljšanja**, dok je u nadležnosti Ministarstva mora, prometa i infrastrukture **djelomično učinkovito**.

Državni ured za reviziju dao je sljedeće preporuke:

- Planom intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora utvrditi način i uvjete stručnog osposobljavanja i programe stručnog osposobljavanja sudionika u provedbi postupaka i mjera, način i uvjete opremanja i korištenja materijalnih, tehničkih i drugih sredstava, način i uvjete provedbe postupaka i mjera pri odobalnom istraživanju i eksploataciji ugljikovodika te način održavanja reda i sigurnosti u intervencijama.
- U Planu intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora odrediti način na koji koncesionari luka posebne namjene i lučke uprave trebaju sudjelovati u provedbi Nacionalnog plana intervencija, s obzirom na to da su prema odredbama Pomorskog zakonika dužni bez odgađanja poduzeti mjere radi sprječavanja širenja onečišćenja te otklanjanja onečišćenja.
- Izraditi procjenu rizika i osjetljivosti okoliša od onečišćenja mora.
- Odrediti tajnika Stožera.
- Odrediti tajnika Županijskog operativnog centra Splitsko-dalmatinske županije.

- Odrediti u Županijskom planu intervencija Splitsko-dalmatinske županije donošenje poslovnika o radu Županijskog operativnog centra te zatražiti njegovo donošenje.
- Redovno ažurirati popis pravnih osoba i obrtnika registriranih i ovlaštenih za provođenje mjera intervencije (uklanjanje posljedica nastalih iznenadnim onečišćenjem mora i obale) te njihove opreme i sredstava s popisima županijskih operativnih centara.
- Planom intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora odrediti niži raspon (manje od 2 000 m³) razlivenog ulja u more za djelovanje županijskih operativnih centara po županijskim planovima intervencija u skladu s potrebama i mogućnostima.
- U suradnji s Ministarstvom obrane, utvrditi potrebnu opremu za djelovanje Obalne straže u sprječavanju i ograničavanju onečišćenja mora u području ZERP-a, a po potrebi i u teritorijalnom moru i unutarnjim morskim vodama.
- Odabrati izvršitelja za obavljanje poslova pripravnosti i reagiranja kod iznenadnih onečišćenja mora u skladu s odredbom članka 4. Dodatka Ugovora zaključenog u prosincu 2019. s nadležnim ministarstvom.
- Nabaviti i/ili unajmiti opremu i plovila koja će biti na raspolaganju u slučaju iznenadnog onečišćenja mora manjih i većih razmjera.
- Planom intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora i županijskim planovima intervencija propisati stupnjevanu proceduru djelovanja te voditi dnevnik tijeka djelovanja za sva onečišćenja mora.
- Županijski operativni centri trebaju izraditi procjenu opsega onečišćenja mora za svako iznenadno onečišćenje mora i podatke javno objaviti na mrežnim stranicama županije.

Državni ured za reviziju mišljenja je da bi se provedbom navedenih preporuka povećala učinkovitost pri upravljanju intervencijama kod iznenadnih onečišćenja mora u Republici Hrvatskoj.

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU
Područni ured Rijeka

KLASA: 041-01/20-10/1
URBROJ: 613-10-21-15

Rijeka, 15. ožujka 2021.

IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ REVIZIJI UČINKOVITOSTI UPRAVLJANJA
INTERVENCIJAMA KOD IZNENADNIH ONEČIŠĆENJA U JADRANSKOM MORU

Na temelju odredaba članka 19. i 21. Zakona o Državnom uredu za reviziju (Narodne novine 25/19), obavljena je revizija učinkovitosti upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru.

Revizija je obavljena na način i prema postupcima utvrđenim Okvirom profesionalnih načela, standarda i smjernica Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI) (Narodne novine 17/20) i Kodeksom profesionalne etike državnih revizora.

Postupci revizije provedeni su od 16. siječnja 2020. do 15. ožujka 2021.

PREDMET, SUBJEKTI I CILJEVI REVIZIJE

Predmet revizije je upravljanje intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru. U ovoj reviziji, pod pojmom upravljanja intervencijama podrazumijevaju se aktivnosti koje obuhvaćaju planiranje, organiziranje, postupanje i izvještavanje o obavljenim poslovima.

Subjekti koji su obuhvaćeni ovom revizijom:

- Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
- Primorsko-goranska županija i
- Splitsko-dalmatinska županija.

Revizijom je obuhvaćeno razdoblje od 2017. do 2019. u dijelu koji se odnosi na zakonodavni okvir, organizaciju sustava upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja Jadranskog mora, postupanja u slučajevima intervencija te izvještavanja nadležnih tijela u obavljenim postupcima.

U svrhu ocjene učinkovitosti upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru, utvrđeni su sljedeći ciljevi:

- provjeriti zakonodavni okvir upravljanja intervencijama kod iznenadnog onečišćenja Jadranskog mora
- provjeriti organizaciju upravljanja intervencijama kod iznenadnog onečišćenja Jadranskog mora u skladu s propisima
- ocijeniti učinkovitost sustava pri upravljanju intervencijama kod iznenadnog onečišćenja Jadranskog mora
- provjeriti postupanja nadležnih tijela u slučajevima intervencija kod iznenadnog onečišćenja Jadranskog mora.

METODE REVIZIJE

U skladu s prihvaćenim Međunarodnim standardima vrhovnih revizijskih institucija, revizija je planirana i obavljena na način koji osigurava potrebne dokaze i pruža razumnu osnovu za revizijske nalaze i zaključke te ostvarenje revizijskih ciljeva.

U fazi planiranja i pripreme za obavljanje revizije, analizirana je pravna regulativa, podaci i poslovna dokumentacija nadležnih tijela za sustav upravljanja intervencijama te drugi dostupni podaci.

U postupku revizije:

- analizirani su propisi te stručni i drugi dostupni materijali u vezi s onečišćenjem Jadranskog mora i njegovom zaštitom
- analizirana je i provjerena poslovna dokumentacija u vezi s financiranjem i organiziranjem sustava upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja Jadranskog mora te provođenjem pokaznih vježbi
- obavljani su intervjui s odgovornim osobama
- pribavljena su obrazloženja odgovornih osoba o pojedinim aktivnostima u vezi s postupanjima u slučajevima intervencija te izvještavanjem nadležnih tijela u obavljenim postupcima.

KRITERIJI ZA OCJENU UČINKOVITOSTI

Za ocjenu učinkovitosti upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru utvrđeni su kriteriji koji proizlaze iz zakona i drugih propisa te poduzetih aktivnosti kod iznenadnih onečišćenja Jadranskog mora.

Okosnicu revizije činilo je glavno pitanje:

- Je li upravljanje intervencijama kod iznenadnog onečišćenja Jadranskog mora učinkovito?

Revizijom su prikupljeni dokazi kako bi se odgovorilo na sljedeća potpitanja:

- Je li uspostavljen zakonodavni okvir za zaštitu i očuvanje morskog okoliša te sprječavanje i uklanjanje onečišćenja?
- Je li sustav upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja Jadranskog mora organiziran na državnoj razini te županijskim i operativnim razinama?
- Je li financiranje sustava upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja Jadranskog mora uređeno na zadovoljavajući način?
- Je li postupanje nadležnih tijela kod iznenadnih onečišćenja Jadranskog mora učinkovito?

U tablici broj 1 daju se kriteriji za ocjenu učinkovitosti upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru, prema područjima revizije.

Tablica broj 1

Kriteriji za ocjenu učinkovitosti, prema područjima revizije

Redni broj	Područja revizije	Kriteriji
1	2	
1.	Zakonodavni okvir za zaštitu i očuvanje Jadranskog mora od onečišćenja	<ul style="list-style-type: none"> ○ Republika Hrvatska potpisnica je međunarodnih konvencija i regionalnih ugovora za zaštitu i očuvanje morskog okoliša ○ Republika Hrvatska nacionalnim propisima regulira zaštitu i očuvanje morskog okoliša te sprječavanje i uklanjanje onečišćenja ○ donesen je Plan intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora koji je usklađen s propisima ○ Planom intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora utvrđeni su postupci i mjere za predviđanje, sprječavanje, ograničavanje, spremnost za i reagiranje na iznenadna onečišćenja Jadranskog mora
2.	Sustav upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja Jadranskog mora	<ul style="list-style-type: none"> ○ tijela koja su odgovorna za provedbu plana intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora raspolažu ljudskim i materijalnim resursima u slučaju intervencija na moru ○ ustrojen je Stožer za zaštitu mora od onečišćenja i županijski operativni centri koji su zaduženi za provođenje planova intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora ○ primjenjuju se utvrđeni postupci i mjere predviđeni Planom intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora ○ doneseni su planovi upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja mora županijskih operativnih centara i usklađeni su s Planom intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora ○ uređeni su odnosi s pravnim osobama ovlaštenim za poslove gospodarenja opasnim otpadom kod iznenadnih onečišćenja mora ○ donose se programi rada i financijski planovi Stožera za zaštitu mora od onečišćenja i županijskih operativnih centara

Redni broj	Područja revizije	Kriteriji
	1	2
		<ul style="list-style-type: none"> o u financijskim planovima Stožera za zaštitu mora i županijskih operativnih centara planirana su sredstva za upravljane intervencijama kod iznenadnih onečišćenja mora te se osiguravaju u državnom i županijskim proračunima o vodi se evidencija o ostvarenim rashodima i izvorima financiranja za provedbu planova intervencija na državnoj i županijskoj razini o provode se postupci za predviđanje i mjere za sprječavanje i ograničavanje onečišćenja mora o provodi se izobrazba osoba određenih za sudjelovanje u planovima intervencija i pokazne vježbe na nacionalnoj i regionalnoj razini
3.	Postupanja nadležnih tijela u slučajevima intervencija kod iznenadnih onečišćenja Jadranskog mora	<ul style="list-style-type: none"> o provode se interventne mjere u iznenadnim slučajevima onečišćenja mora o provode se postupci i mjere reagiranja za smanjenje štete u morskome okolišu o vodi se dokumentacija o djelovanju po planovima intervencija o tijekom intervencije na moru pravodobno se izvještavaju nadležna tijela o svim provedenim mjerama i njihovoj uspješnosti odnosno počinjenoj šteti u morskome okolišu o aktivnosti po donesenim planovima intervencija koordinirane su između nadležnih tijela koja sudjeluju u provedbi planova (Stožer za zaštitu mora, Nacionalna središnjica za usklađivanje traganja i spašavanja na moru i županijski operativni centri)

Upravljanje intervencijama kod iznenadnih onečišćenja mora ocjenjuje se **učinkovitim**, ako su planovi intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora usklađeni s propisima koji reguliraju zaštitu i očuvanje morskog okoliša te sprječavanje i uklanjanje onečišćenja, ako je sustav upravljanja intervencijama odgovarajuće organiziran na državnoj razini, županijskim i operativnim razinama, ako je financiranje sustava upravljanja intervencijama uređeno na zadovoljavajući način te ako je postupanje nadležnih tijela kod iznenadnih onečišćenja mora učinkovito.

Upravljanje intervencijama kod iznenadnih onečišćenja mora ocjenjuje se **učinkovitim pri, čemu su potrebna određena poboljšanja**, ako su utvrđene određene slabosti i propusti koji ne utječu bitno na učinke upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja mora.

Upravljanje intervencijama kod iznenadnih onečišćenja mora ocjenjuje se **djelomično učinkovitim**, ako su potrebna određena poboljšanja u vezi s usklađenosti planova intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora s propisima koji reguliraju zaštitu i očuvanje morskog okoliša te sprječavanje i uklanjanje onečišćenja, organizacijom sustava upravljanja intervencijama na državnoj, županijskim i operativnim razinama, financiranjem sustava upravljanja intervencijama te postupanjem nadležnih tijela kod iznenadnih onečišćenja mora.

Upravljanje intervencijama kod iznenadnih onečišćenja mora ocjenjuje se **neučinkovitim**, ako su potrebna znatna poboljšanja u vezi s usklađenosti planova intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora s propisima koji reguliraju zaštitu i očuvanje morskog okoliša te sprječavanje i uklanjanje onečišćenja, organizacijom sustava upravljanja intervencijama na državnoj, županijskim i operativnim razinama, financiranjem sustava upravljanja intervencijama te postupanjem nadležnih tijela kod iznenadnih onečišćenja mora.

ZAKONODAVNI OKVIR ZA ZAŠTITU I OČUVANJE JADRANSKOG MORA OD ONEČIŠĆENJA

Za zaštitu i očuvanje morskih područja doneseni su brojni međunarodni, europski i nacionalni propisi koji su značajni za Jadransko more.

– Međunarodne konvencije

Prema Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravu mora iz 1982. (UNCLOS), onečišćenje morskog okoliša znači čovjekovo izravno ili neizravno unošenje tvari ili energije u morski okoliš, uključujući estuarije (ljevkaсти zaljev na ušću rijeke široko otvoren prema moru), koje uzrokuje ili može prouzročiti pogubne posljedice kao što su šteta živim bogatstvima i životu u moru, ugrožavanje ljudskog zdravlja, ometanje pomorskih djelatnosti, uključujući ribolov i druge zakonite upotrebe mora, pogoršanje upotrebne kvalitete morske vode i umanjeње privlačnosti morskog okoliša. Republika Hrvatska je stranka navedene Konvencije na temelju notifikacije o sukcesiji iz listopada 1991. (Narodne novine – Međunarodni ugovori 11/95 i 9/00).

Program zaštite okoliša Ujedinjenih naroda (dalje u tekstu: UNEP) vodeće je svjetsko tijelo za zaštitu okoliša koje utvrđuje globalni program zaštite okoliša. U okviru UNEP-a osnovan je Mediteranski akcijski plan (dalje u tekstu: MAP) kao prva UNEP-ova inicijativa koja je razvijena i koja je postala model za ostala mora širom svijeta. Mediteranske države i Europska zajednica su 1975. odobrile MAP kao okvir za suradnju u rješavanju zajedničkih izazova onečišćenja morskog okoliša. U okviru MAP-a i Barcelonske konvencije 2005., na 14. sastanku ugovornih stranaka, Republika Hrvatska je zajedno s ostalim državama članicama MAP-a usvojila Mediteransku strategiju održivog razvoja koja posebnu pozornost u održivom razvoju Mediterana posvećuje upravo održivom upravljanju morem, obalnim područjima i morskim resursima. MAP danas čini 21 mediteranska zemlja i Europska unija (ugovorne strane Barcelonske konvencije). Konvencija o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja (Barcelonska konvencija i njezini protokoli) donesena je 1976., a stupila je na snagu 1978. Izmijenjena je i dopunjena 1995. i preimenovana u Konvenciju o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemlja, koju je Republika Hrvatska ratificirala 1998. (Narodne novine – Međunarodni ugovori 17/98, 12/03 i 13/17). U skladu s odredbama navedene konvencije i njezinih protokola, zemlje potpisnice trebaju poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi spriječile, suzbile, ublažile te u najvećoj mogućoj mjeri uklonile onečišćenje iz područja Sredozemnoga mora te štatile i unaprijedile morski okoliš u tom području tako da pridonesu njegovu održivom razvoju. Od sedam donesenih protokola Republika Hrvatska ratificirala je šest protokola Barcelonske konvencije, od kojih je pet protokola na snazi.

Među najznačajnijim međunarodnim konvencijama čiji je cilj očuvanje morskog okoliša, a koje je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacije o sukcesiji iz listopada 1991. (Narodne novine – Međunarodni ugovori 1/92), je Međunarodna konvencija o sprečavanju onečišćenja s brodova (MARPOL) iz 1973., dopunjena Protokolom iz 1978. i 1997. koju je Republika Hrvatska potvrdila Uredbom o objavi Protokola iz 1997. godine kojim se mijenja i dopunjuje Međunarodna konvencija o sprečavanju onečišćenja s brodova iz 1973., kako je preinačena Protokolom iz 1978. (Narodne novine – Međunarodni ugovori 4/05). Donesena je u cilju potpunog uklanjanja namjernog onečišćenja morskog okoliša uljem i drugim štetnim tvarima te se smatra jednom od najvažnijih i najopsežnijih konvencija za zaštitu i očuvanje morskog okoliša.

Konvencija koja je prethodila navedenoj konvenciji je Međunarodna konvencija o sprečavanju onečišćenja mora naftom (OILPOL) donesena 1954., koja je zabranila brodovima ispuštanje vode onečišćene naftom na određenim udaljenostima od najbliže obale, odnosno potpuno zabranila ispuštanja u zaštićenim područjima te propisala obvezu vođenja dnevnika o prijevozu ulja i njihovih prerađevina.

Zbog potreba obalnih država da u slučaju onečišćenja mora mogu intervenirati i na otvorenom moru, 1969. donesena je Međunarodna konvencija o intervenciji na otvorenom moru u slučaju nezgode koja uzrokuje ili bi mogla uzrokovati onečišćenje naftom (INTERVENTION 1969.). Republika Hrvatska je stranka navedene Konvencije na temelju notifikacije o sukcesiji iz listopada 1991. (Narodne novine – Međunarodni ugovori 1/92). Prema navedenoj Konvenciji, države mogu poduzeti takve mjere na otvorenom moru koje su potrebne za sprečavanje, ublažavanje ili uklanjanje ozbiljnih i neposrednih opasnosti za obalu. Nadalje, mogu se poduzeti mjere u slučaju kada su ugroženi interesi obalne države potencijalnim onečišćenjem ili zbog prijetnji onečišćenja mora naftom, uslijed pomorskih nesreća ili radnjama koje rezultiraju takvim nesrećama, a može se predvidjeti da će rezultirati velikim štetnim posljedicama. Pomorska nesreća znači sudar brodova, nasukavanje ili incident plovidbe ili druga pojava na brodu ili izvan njega što rezultira materijalnom štetom ili neposrednom prijetnjom koja bi mogla prouzročiti materijalnu štetu na brodu ili teretu.

U cilju osiguranja plaćanja te primjerene, brze i djelotvorne naknade za štetu zbog onečišćenja prouzročenu istjecanjem ili ispuštanjem pogonskog ulja s brodova donesena je 2001. Međunarodna konvencija o građanskoj odgovornosti za štetu zbog onečišćenja pogonskim uljem (BUNKER), koju je Republika Hrvatska potvrdila Zakonom o potvrđivanju Međunarodne konvencije o građanskoj odgovornosti za štetu onečišćenja pogonskim uljem iz 2001. godine (Narodne novine – Međunarodni ugovori 9/06). Pogonsko ulje znači sva ugljikovodikova mineralna ulja, uključujući i ulje za podmazivanje, koja se koriste ili se imaju namjeru koristiti za rad ili pogon broda, kao i ostatke tog ulja.

Međunarodna konvencija o uklanjanju podrtina (WRC) iz 2007., koju je Republika Hrvatska potvrdila Zakonom o potvrđivanju Međunarodne konvencije iz Nairobija o uklanjanju podrtina iz 2007. godine (Narodne novine – Međunarodni ugovori 3/17) te Objavom o stupanju na snagu Međunarodne konvencije iz Nairobija o uklanjanju podrtina iz 2007. godine (Narodne novine – Međunarodni ugovori 8/17), propisuje ujednačena međunarodna pravila i postupke radi osiguranja brzog i učinkovitog uklanjanja podrtina koje mogu predstavljati opasnost za sigurnost plovidbe i morski okoliš te plaćanja naknada troškova uklanjanja čija sanacija često iziskuje veliki financijski trošak. Podrtina, kao posljedica pomorske nesreće, znači potonuli ili nasukani brod ili bilo koji dio potonulog ili nasukanog broda, uključujući bilo koji predmet koji se nalazi ili se nalazio na takvom brodu ili bilo koji predmet koji je s broda koji je nasukan, potonuo ili pluta morem izgubljen u moru ili brod za koji je očito da će uskoro potonuti ili se nasukati ili za kojeg se opravdano može očekivati da će uskoro potonuti ili se nasukati, pri čemu se još nisu počele poduzimati učinkovite mjere spašavanja broda ili bilo koje imovine koja je u opasnosti.

Međunarodna konvencija o sprečavanju onečišćenja mora izbacivanjem (potapanjem) otpadaka i drugih tvari (LC 1972.) donesena je 1972., a Republika Hrvatska je stranka navedene Konvencije na temelju notifikacije o sukcesiji iz listopada 1991. (Narodne novine – Međunarodni ugovori 3/95). Izbacivanje ili potapanje otpadaka ili drugih tvari znači svako namjerno odlaganje na more otpada ili drugih materija s plovila, zrakoplova, platformi ili drugih umjetnih objekata na moru i svako namjerno potapanje brodova, zrakoplova, platforma i drugih objekata postavljenih na moru.

Nadalje, na temelju navedene konvencije države ugovornice trebaju pojedinačno i zajedno promovirati učinkovitu kontrolu nad svim izvorima onečišćenja morskog okoliša i posebno se zalagati za poduzimanje svih potrebnih koraka prevencije za sprječavanje onečišćenja mora odlaganjem otpadaka i drugih tvari.

U cilju povećanja sigurnosti plovidbe 1972. donesena je Konvencija o međunarodnim pravilima o izbjegavanju sudara na moru (COLREG), a Republika Hrvatska je stranka navedene Konvencije na temelju notifikacije o sukcesiji iz listopada 1991. (Narodne novine – Međunarodni ugovori 1/92), čije odredbe sadrže međunarodna pravila za regulaciju pomorskog prometa, a trebaju se primjenjivati na sve brodove na otvorenom moru i u svim vodama koja su spojena s otvorenim morem, a plovne su za brodove.

Također, jedna od najvažnijih međunarodnih konvencija o sigurnosti plovidbe na moru je i Međunarodna konvencija o zaštiti ljudskog života na moru (SOLAS) donesena 1974., a njezine izmjene i dopune prema protokolima iz 1978. i 1988., čijim se odredbama uređuju pitanja sigurnosti plovidbe na moru te minimalni sigurnosni standardi u izgradnji, opremi i radu trgovačkih brodova. Republika Hrvatska stranka je navedene Konvencije i Protokola iz 1978., na temelju notifikacije o sukcesiji iz listopada 1991. (Narodne novine – Međunarodni ugovori 1/92) te ratifikacije Protokola donesenog 1988. na temelju Uredbe o pristupanju protokolu iz 1988. na Međunarodnu konvenciju o zaštiti ljudskog života na moru, 1974. (Narodne novine – Međunarodni ugovori 13/99).

Međunarodnu konvenciju o traganju i spašavanju na moru (SAR) iz 1979. Republika Hrvatska ratificirala je Zakonom o potvrđivanju Međunarodne konvencije o traganju i spašavanju na moru, 1979. (Narodne novine – Međunarodni ugovori 14/96). Cilj navedene Konvencije je razviti međunarodni plan o traganju i spašavanju na moru i unaprijediti suradnju između organizacija traganja i spašavanja u svijetu te među sudionicima operacija traganja i spašavanja na moru. Obalne države potpisnice konvencije moraju osigurati provedbu potrebnih mjera radi uspostavljanja prikladne službe traganja i spašavanja osoba u pogibelj na moru u blizini njihovih obala.

Međunarodnom konvencijom o pripravnosti, akciji i suradnji za slučaj onečišćenja uljem iz 1990. (OPRC), koju je Republika Hrvatska ratificirala Zakonom o potvrđivanju Međunarodne konvencije o pripravnosti, akciji i suradnji za slučaj onečišćenja uljem, iz 1990. godine (Narodne novine – Međunarodni ugovori 2/97), naglašava se važnost pomaganja i suradnje država u slučaju iznenadnih onečišćenja mora, koji uključuju razmjenu informacija glede sposobnosti država da odgovore na nezgode onečišćenja uljem, pripremanje planova za slučaj nužde, razmjenu izvješća o značajnijim nezgodama, koje mogu štetiti morskome okolišu ili obali, te uz njih vezanim interesima država, kao i znanstveno-istraživačke i razvojne programe na polju mjera za borbu protiv onečišćenja morskoga okoliša uljem. Između ostalog, prema odredbama navedene konvencije država potpisnica dužna je uspostaviti nacionalni sustav za brzu i djelotvornu akciju u slučaju nezgoda onečišćenja uljem. Takav sustav mora uključivati najmanje nadležno nacionalno tijelo ili vlasti odgovorne za pripravnost i akciju u slučaju onečišćenja uljem, nacionalni operativni centar ili centre veze, koji će biti odgovorni za primanje i prijenos izvješća o onečišćenju uljem, tijelo koje je ovlašteno u ime države zahtijevati pomoć ili odlučivati o pružanju pomoći kada se ona zatraži. Nacionalnim planom o pripravnosti i mjerama za akciju u nuždi treba uključiti organizacijsku vezu između različitih javnih ili privatnih tijela, koja u njoj sudjeluju, vodeći računa o uputama što ih je utvrdila Međunarodna pomorska organizacija (International Maritime Organization, dalje u tekstu: IMO).

Isto tako, svaka država potpisnica u okviru svojih mogućnosti, pojedinačno ili putem dvostrane ili višestrane suradnje, te kada je moguće, u suradnji s naftnom i broderskom privredom, lučkim vlastima i ostalim odgovarajućim organizacijama, dužna je utvrditi najmanje količine unaprijed pripremljene opreme za suzbijanje uljnih mrlja, usklađene s postojećim opasnostima, kao i programe za njihovu upotrebu, organizaciju programa vježbi za akciju u slučaju onečišćenja uljem i uvježbavanja odgovarajućeg osoblja, detaljne planove i stalno dostupne komunikacijske mogućnosti za odgovor na incident s onečišćenjem uljem. Svaka se država potpisnica mora pobrinuti da se tekuće informacije, izravno ili putem odgovarajućih regijskih organizacija, dostavljaju IMO-u.

Međunarodna konvencija o građanskoj odgovornosti za štetu prouzročenu uljnim (naftnim) onečišćenjem donesena je 1969. (CLC), prema kojoj su se države potpisnice Konvencije usuglasile o međunarodnim pravilima i postupcima za određivanje odgovornosti i pružanje odgovarajućih naknada u slučajevima štete zbog onečišćenja morskog okoliša nastalog ispuštanjem ulja (nafte) s brodova. Na konferenciji održanoj u Bruxellesu 1971. donesena je Konvencija o utemeljenju međunarodne fundacije za naknadu štete prouzročene uljnim onečišćenjem kao nadopuna Međunarodnoj konvenciji o građanskoj odgovornosti za štetu prouzročenu uljnim (naftnim) onečišćenjem iz 1969. (CLC)

Ciljevi konvencije su osigurati naknadu štete od onečišćenja kad se ta naknada ne može postići ili nije dostatna prema Konvenciji o građanskoj odgovornosti za štetu prouzročenu uljnim (naftnim) onečišćenjem iz 1969. te rasteretiti brodovlasnike u vezi s dodatnim financijskim teretom. Fond plaća naknadu fizičkim i pravnim osobama koje pretrpe štetu od onečišćenja ako nisu uspjele dobiti u cijelosti u cijelosti odgovarajuću naknadu štete prema uvjetima iz Konvenciji o građanskoj odgovornosti za štetu prouzročenu uljnim (naftnim) onečišćenjem iz 1969. Novčana sredstva fundacije prikupljaju se doprinosima koje su uvoznici nafte u državama članicama Konvencije dužni uplaćivati prema utvrđenim kriterijima iz navedene Konvencije. Protokolom iz 1992. (dalje u tekstu: Konvencija o odgovornosti iz 1992.) dopunjena je i izmijenjena Međunarodna konvencija o građanskoj odgovornosti za štetu prouzročenu uljnim (naftnim) onečišćenjem iz 1969. Konvencijom o odgovornosti iz 1992. proširuje se primjena Konvencije iz 1969., osim na teritorij zemlje i teritorijalno more i na isključivi gospodarski pojas države ugovornice, odnosno na područje izvan teritorijalnog mora, ali ne više od 200 nautičkih milja od polazne crte od koje se mjeri širina njezina teritorijalnog mora. Također se proširuje opseg odgovornosti za brodovlasnike za štete od onečišćenja koje prouzroče njihovi brodovi. Isto tako, tijekom 1992. donesen je Protokol o izmjenama i dopunama odredbi Međunarodne konvencije o osnivanju međunarodnog fonda za naknadu štete od onečišćenja nafte iz 1971. (dalje u tekstu: Konvencija o Fondu iz 1992.). Na temelju navedenog Protokola osnovan je međunarodni fond za naknadu štete od onečišćenja, nazvan Međunarodni fond za naknadu onečišćenja uljem iz 1992. Protokolom iz 2003. osniva se Međunarodni dopunski fond za naknadu štete zbog onečišćenja pod nazivom Međunarodni dopunski fond za naknadu štete zbog onečišćenja uljem iz 2003. Navedenom Dopunskom fondu mogu pristupiti samo države članice Međunarodnog fonda za naknadu onečišćenja uljem iz 1992. Dopunski fond isplatit će naknadu štete svim fizičkim i pravnim osobama koje pretrpe štetu zbog onečišćenja ako nisu mogle ostvariti potpunu i odgovarajuću naknadu za utvrđenu tražbinu za takvu štetu na temelju odredaba Konvencije o Fondu iz 1992. Republika Hrvatska je 1998. donijela odluku o otkazu Međunarodne konvencije o građanskoj odgovornosti za štetu prouzročenu onečišćenjem uljem iz 1969. i Međunarodne konvencije o osnivanju međunarodnog fonda za naknadu štete prouzročene onečišćenjem uljem iz 1971. (Narodne novine – Međunarodni ugovori 6/98). U cilju zaštite Jadranskog mora Republika Hrvatska ratificirala je Konvenciju o odgovornosti iz 1992. i Konvenciju o Fondu iz 1992. te je članica Međunarodnog dopunskog fonda prema protokolu iz 2003. (Narodne novine – Međunarodni ugovori 2/97, 12/05).

Jedinstveni sustav odgovornosti za onečišćenje mora uljem u svijetu još uvijek nije uspostavljen s obzirom na to da sve države nisu prihvatile ili ratificirale navedene konvencije. Pitanje odgovornosti i naknade štete za onečišćenje mora uljem u državama koje nisu prihvatile međunarodne konvencije rješava se na temelju odredaba njihovih nacionalnih zakona.

- Uredbe i direktive Europske unije

Sve donesene uredbe na razini Europske unije obvezno se primjenjuju u državama članicama. Za razliku od uredbi, za direktive države članice moraju donijeti mjere kako bi ih uključile (prenijele) u nacionalna zakonodavstva radi postizanja ciljeva utvrđenih u direktivama. Republika Hrvatska članica je Europske unije od srpnja 2013.

Europski parlament i Vijeće Europske unije (dalje u tekstu: Vijeće) su u lipnju 2002. donijeli Uredbu (EZ) broj 1406/2002 o osnivanju Europske agencije za pomorsku sigurnost (European Maritime Safety Agency dalje u tekstu: EMSA) u svrhu osiguravanja visoke, jedinstvene i učinkovite razine sigurnosti plovidbe i sprječavanja onečišćenja s brodova u okviru Europske unije. EMSA državama članicama i Komisiji pruža potrebnu tehničku i znanstvenu pomoć i osigurava visoku razinu stručnosti, kako bi im pomogla u primjeni zakonodavstva Europske unije u području sigurnosti plovidbe i sprječavanja onečišćenja s brodova, nadgledanju njegove provedbe i procjenjivanju učinkovitosti poduzetih mjera.

EMSA ima mogućnost posjeta države članice s namjerom nadgledanja sveukupnog funkcioniranja sustava Europske unije za sigurnost plovidbe i sprječavanje onečišćenja.

Da bi se zajamčila puna samostalnost i neovisnost EMSA-e, Europski parlament i Vijeće su u srpnju 2014. donijeli Uredbu (EU) broj 911/2014 o višegodišnjem financiranju djelovanja EMSA-e u području odziva na onečišćenje mora s brodova te naftnih i plinskih postrojenja (za razdoblje od 2014. do 2020.), na temelju koje su EMSA-i osigurana sredstva u iznosu od 160.500.000 EUR. Unutar granica višegodišnjeg financijskog okvira EMSA-i se dodjeljuju sredstva potrebna za ispunjenje njezinih obveza u području reagiranja na onečišćenje mora s brodova te naftnih i plinskih postrojenja na djelotvoran i troškovno učinkovit način.

Europski parlament i Vijeće su u lipnju 2012. donijeli Uredbu (EU) broj 530/2012 o ubrzanom postupnom uvođenju zahtjeva za dvostruku oplatu ili ekvivalentnih projektnih zahtjeva za tankere za ulje s jednostrukom oplatom. Svrha ove Uredbe je uspostava ubrzanog programa postupnog uvođenja u primjenu zahtjeva za dvostruku oplatu ili ekvivalentnih projektnih zahtjeva prema MARPOL konvenciji, za tankere za ulje s jednostrukom oplatom te zabrana prijevoza teških frakcija ulja u tankerima s jednostrukom oplatom u luke ili iz luka država članica.

U lipnju 2002. Europski parlament i Vijeće donijeli su Direktivu 2002/59/EZ o uspostavi sustava nadzora plovidbe i informacijskog sustava Europske unije i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 93/75/EEZ. Svrha ove Direktive je utvrditi sustav za praćenje prometa brodova i obavješćivanje u cilju jačanja sigurnosti i učinkovitosti pomorskog prometa, poboljšanja odziva nadležnih tijela u slučaju nesreća, nezgoda ili potencijalno opasnih situacija na moru, uključujući postupke traženja i spašavanja te doprinosa sprječavanju i otkrivanju onečišćenja s brodova. Države članice moraju pratiti i poduzimati sve potrebne i odgovarajuće mjere kako bi se osiguralo da zapovjednici, brodari ili agenti brodova, kao i krcatelji ili vlasnici opasnih ili onečišćujućih tereta koji se na takvim brodovima prevoze, ispunjavaju zahtjeve u skladu s ovom Direktivom.

Duž europskih obala uspostavljeno je nekoliko obveznih sustava izvješćivanja s brodova, u skladu s odgovarajućim propisima koje je donio IMO. Prema odredbama navedene Direktive, države članice moraju nadzirati i poduzimati sve potrebne i odgovarajuće mjere kako bi se osiguralo da svi brodovi koji ulaze u područje sustava obveznog izvješćivanja s brodova javljaju tražene podatke. Svaki putnički brod, bez obzira na veličinu i svi brodovi od 300 brutotona i više koji pristaju u luci države članice, moraju imati automatski identifikacijski sustav (dalje u tekstu: AIS sustav).

Brodovi opremljeni AIS sustavom moraju taj sustav imati stalno uključen, osim kada međunarodni ugovori, pravila ili standardi predviđaju zaštitu podataka o plovidbi. Države članice moraju pratiti i poduzimati sve potrebne i odgovarajuće mjere kako bi se osiguralo da svi brodovi koji ulaze u područje obveznog sustava usmjerene i odijeljene plovidbe koriste sustav u skladu s odgovarajućim preporukama i kriterijima koje je razvio IMO. Kada države članice na svoju odgovornost provode sustav usmjerene i odijeljene plovidbe koji nije donio IMO, države članice moraju uzeti u obzir, kad god je to moguće, smjernice i kriterije koje je razvio IMO i javno objaviti sve podatke potrebne za sigurnu i učinkovitu upotrebu sustava usmjerene i odijeljene plovidbe. Države članice moraju pratiti i poduzimati sve potrebne i odgovarajuće mjere kako bi osigurale da brodovi koji ulaze u područje primjene upravljanja pomorskim prometom Vessel Traffic System (dalje u tekstu: VTS), kojim upravlja jedna ili više država, od kojih je barem jedna država članica, unutar njihova teritorijalnog mora, a koji se temelji na smjernicama koje je razvio IMO, sudjeluju u VTS-u i poštuju njegova pravila. Također, moraju pratiti i poduzimati sve potrebne i odgovarajuće mjere kako bi osigurale da su brodovi koji plove pod zastavom države članice ili brodovi koji plove prema luci države članice i ulaze u područje primjene takvog VTS-a izvan teritorijalnog mora države članice, a koji se temelji na smjernicama koje je razvio IMO, usklađeni s pravilima tog VTS-a te da brodovi koji plove pod zastavom treće zemlje i nisu na putu za luku države članice, koji ulaze u područje VTS-a izvan teritorijalnog mora države članice, poštuju pravila tog VTS-a, kad god je to moguće. Države članice moraju izvješćivati dotičnu državu zastave broda o svakom očitom i ozbiljnom kršenju tih pravila u takvom VTS području. Države članice moraju osigurati da obalne postaje zadužene za praćenje usklađenosti sa sustavima za nadzor i upravljanje pomorskim prometom i sustavima usmjerene i odijeljene plovidbe imaju na raspolaganju dovoljno kvalificiranog osoblja, kao i odgovarajuća sredstva komunikacije i praćenja broda te da rade u skladu s odgovarajućim smjernicama IMO-a. Države članice moraju pratiti i poduzimati sve potrebne i odgovarajuće mjere kako bi se osiguralo da putnički brodovi i teretni brodovi brutotonaže od 3 000 i više koji pristaju u luku države članice imaju sustav bilježenja podataka o plovidbi Voyage Data Recorder (dalje u tekstu: VDR) u skladu s odredbama navedene Direktive. Podaci koji su prikupljeni s pomoću sustava VDR moraju biti dostupni dotičnoj državi članici u slučaju istrage nakon nesreće koja se dogodila u vodama u nadležnosti države članice. Države članice pobrinut će se da se ti podaci upotrijebe u istrazi i da se na odgovarajući način analiziraju. Države članice pobrinut će se da se nalazi istrage objave što je ranije moguće, odnosno, čim ona bude završena.

Europski parlament i Vijeće u rujnu 2005. su donijeli Direktivu 2005/35/EZ o onečišćenju mora s brodova i uvođenju sankcija za kršenja. Svrha ove Direktive je uključiti međunarodne norme za onečišćenje s brodova u pravo Europske unije i osigurati da osobe odgovorne za ispuštanja dobiju odgovarajuće sankcije, što bi pridonijelo unaprijeđenju pomorske sigurnosti i bolje zaštite morskog okoliša od onečišćenja s brodova. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da kršenja zbog ispuštanja onečišćujućih tvari s brodova podliježu učinkovitim, proporcionalnim i odvraćajućim sankcijama, a koje mogu obuhvaćati kaznene i administrativne sankcije. Svaka država članica poduzima potrebne mjere kako bi se osiguralo da sankcije vrijede za svaku fizičku i pravnu osobu za koju se utvrdi odgovornost.

Navedena Direktiva ne sprječava države članice u poduzimanju strožih mjera protiv onečišćenja s brodova u skladu s međunarodnim pravom. Direktiva se primjenjuje na ispuštanja onečišćujućih tvari s bilo kojeg broda, neovisno o zastavi, uz izuzetak bilo kojeg ratnog broda, mornaričkog pomoćnog ili drugog broda u vlasništvu ili pod upravljanjem države i koji se u određenom trenutku koristi isključivo za državnu nekomercijalnu službu. Ako nepravilnosti ili podaci dovedu do sumnje da je brod koji je dobrovoljno u luci ili odobalnom terminalu države članice bio ili jest uključen u ispuštanje onečišćujućih tvari u navedenim morskim područjima, ta država članica osigurava poduzimanje odgovarajuće inspekcije u skladu sa svojim nacionalnim propisima, uzimajući u obzir odgovarajuće smjernice koje je usvojio IMO.

U lipnju 2013. Europski parlament i Vijeće donijeli su Direktivu 2013/30/EU o sigurnosti odobalnih naftnih i plinskih djelatnosti i o izmjeni Direktive 2004/35/EZ. Cilj ove Direktive je u najvećoj mogućoj mjeri smanjiti učestalost velikih nesreća vezanih za odobalne naftne i plinske djelatnosti i ograničiti njihove posljedice, time poboljšati zaštitu morskog okoliša i priobalnih gospodarstava od onečišćenja, uspostaviti minimalne uvjete za sigurno istraživanje i iskorištavanje nafte i plina i ograničiti moguće prekide domaće proizvodnje energije u Uniji te poboljšati mehanizme odgovora u slučaju nesreće. Velike nesreće vezane za odobalne naftne i plinske djelatnosti mogu imati razorne i nepovratne posljedice na morski i obalni okoliš, kao i značajne negativne učinke na priobalna gospodarstva.

– Propisi u Republici Hrvatskoj

Republika Hrvatska donijela je propise koji se odnose na očuvanje morskog okoliša, utvrđivanje odgovornosti i naknade za počinjenu štetu te intervenciju na moru u cilju zaštite od onečišćenja u skladu s međunarodnim konvencijama. Propisi koji uređuju ovo područje su: Zakon o zaštiti okoliša (Narodne novine 80/13, 153/13, 78/15, 12/18 i 118/18), Pomorski zakonik (Narodne novine 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15 i 17/19) te Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (Narodne novine 158/03, 100/04, 141/06, 38/09, 123/11 – Odluka i Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske, 56/16 i 98/19).

Prema odredbi članka 4., stavka 1., točaka 36. i 37. Zakona o zaštiti okoliša, onečišćavanje morskog okoliša znači čovjekovo izravno ili neizravno unošenje tvari ili energije u morski okoliš, koje uzrokuje ili može prouzročiti pogubne posljedice na uvjete života biljnog i životinjskog svijeta u moru i morskom podzemlju, odnosno općenito ugroziti uvjete života u moru i ugroziti ljudsko zdravlje te može ometati pomorske djelatnosti, uključujući ribolov i druge zakonite uporabe mora i podmorja, izazvati pogoršanje uporabne kakvoće morske vode i umanjene privlačnosti morskog okoliša. Onečišćivač je svaka fizička i pravna osoba, koja posrednim ili neposrednim djelovanjem, ili propuštanjem djelovanja uzrokuje onečišćavanje okoliša.

Prema odredbama članka 47. Pomorskog zakonika sigurnost plovidbe i zaštita od onečišćenja s pomorskih objekata uređena ovim zakonom odnosi se na osnovne uvjete kojima moraju odgovarati: plovni putovi i objekti sigurnosti plovidbe u unutarnjim morskim vodama i u teritorijalnom moru Republike Hrvatske, hidrografska djelatnost, traganje i spašavanje osoba u pogibelji na moru, nadzor i upravljanje pomorskim prometom, obalne radiopostaje, pomorska meteorološka i hidrološka služba, luke, pomorski objekti hrvatske državne pripadnosti kao i plovni objekti koji plovo unutarnjim morskim vodama i teritorijalnim morem i gospodarskim pojasom Republike Hrvatske, u skladu s međunarodnim pravom, posada na pomorskim objektima, plovidba i peljarenje na moru i na nadzor nad provođenjem odredaba navedenog zakona.

Prema odredbama članka 49.a Pomorskog zakonika, zapovjednik broda, članovi posade broda, osoba koja upravlja brodicom ili jahtom i članovi posade brodice ili jahte, te članovi posade ili stručni radnici na nepomičnim odobalnim i plutajućim objektima moraju prilikom plovidbe ili boravka u unutarnjim morskim vodama, teritorijalnom moru, epikontinentalnom ili gospodarskom pojasu Republike Hrvatske poštovati međunarodne, europske i hrvatske propise i standarde o zaštiti od onečišćenja mora i zraka s pomorskih objekata i onečišćenja prouzročеног potapanjem s pomorskih objekata. Nadalje, prema odredbama članka 49.g navedenog Zakonika u slučaju onečišćenja mora, lučka kapetanija će zabraniti isplavljenje plovnog objekta iz luke, odnosno narediti zadržavanje plovnog objekta koji je prouzročio onečišćenje u morskim vodama Republike Hrvatske dok plovni objekt ne podmiri troškove čišćenja i druge štete nastale onečišćenjem ili dok ne položi odgovarajuće jamstvo za pokriće ovih šteta.

Nastalu štetu treba utvrditi i procijeniti, ako je moguće, u nazočnosti počinitelja onečišćenja, a po potrebi i u nazočnosti vještaka i svjedoka. O obavljenom očevidu sastavlja se zapisnik. Tko počini štetu morskom okolišu dužan je nadoknaditi je. Pod štetom se podrazumijeva imovinska šteta i ekološka šteta. Ekološka šteta je posebna vrsta štete koja za posljedicu ima uništenje okoliša, prirode i krajolika. Kriteriji za utvrđivanje ekološke štete su: očuvanost i izvornost prirode, stupanj zakonske zaštite, ljepota krajolika, mogućnost restitucije, bogatstvo flore i faune i slično. Ekološka šteta nadoknađuje se i kada priroda nije intaktna, u odgovarajućem opsegu. Nadalje, prema odredbama članka 49.h Pomorskog zakonika lučka kapetanija dužna je o onečišćenju mora izvijestiti nadležno tijelo županije radi poduzimanja odgovarajućih mjera, a nadležno županijsko tijelo dužno je bez odgađanja poduzeti sve potrebne mjere radi sprečavanja širenja onečišćenja, te otklanjanja onečišćenja, kako je to utvrđeno Planom intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora. Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora, uključujući sustav opremanja i osposobljavanja za njegovu provedbu, propisuje Vlada Republike Hrvatske.

Prema odredbama članka 55.a Pomorskog zakonika poslovi traganja i spašavanja osoba u pogibelji na moru obuhvaćaju: stalno bdijenje i komunikaciju, usklađivanje akcija traganja i spašavanja, provedbu akcija traganja i spašavanja, pružanje usluge telemedicinskih savjeta, pružanje hitne medicinske pomoći, medicinsku evakuaciju s pomorskih objekata, osposobljavanje službenika uključenih u provođenje akcija traganja i spašavanja.

Prema odredbi članka 55.f Pomorskog zakonika, postupci i mjere za predviđanje, sprječavanje, ograničavanje, spremnost i intervencije kod iznenadnih onečišćenja mora, smanjenje šteta u morskom okolišu i otklanjanje posljedica šteta radi zaštite morskog okoliša i obalnog područja u unutarnjim morskim vodama, teritorijalnom moru i morskom dnu i podzemlju tih područja, kao i zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu i epikontinentalnom pojasu te drugim područjima mora nad kojima je Republika Hrvatska dužna provoditi takve postupke i mjere u skladu s međunarodnim ugovorima utvrđuju se Planom intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora. Navedenim Planom utvrđuju se: prava i obveze subjekata koji su dužni provoditi postupke i mjere, ovlaštenja u vezi s provedbom mjera te odgovornost i ovlasti za postupanje i način rukovođenja, koordiniranja i zapovijedanja.

Nadalje, utvrđuju se prava i obveze priobalnih županija i jedinica lokalne samouprave koje su dužne provoditi postupke i mjere, način i uvjeti provedbe pripravnosti, aktiviranja i djelovanja operativnih snaga i drugih sudionika u intervencijama. Isto tako, utvrđuju se način i uvjeti stručnog osposobljavanja i programi stručnog osposobljavanja sudionika u provedbi postupaka i mjera, opremanja i korištenja materijalnih, tehničkih i drugih sredstava, provedbe postupaka i mjera kako su utvrđene posebnim propisom o sigurnosti pri odobalnom istraživanju i eksploataciji ugljikovodika, način održavanja reda i sigurnosti u intervencijama, način i uvjeti osiguravanja financijskih sredstava i drugo.

Na Plan intervencija primijenit će se i odredbe o sadržaju i načinu donošenja Plana intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora iz propisa kojim se uređuje sigurnost pri odobalnom istraživanju i eksploataciji ugljikovodika i propisa kojim se uređuje zaštita okoliša.

Prema odredbi članka 55.g Pomorskog zakonika radi usklađene i djelotvorne provedbe navedenih mjera Vlada Republike Hrvatske osniva Stožer za zaštitu mora od onečišćenja (u daljnjem tekstu: Stožer). Članove i zamjenike članova Stožera imenuje Vlada Republike Hrvatske iz redova središnjih tijela državne uprave nadležnih za: more, zaštitu okoliša, zaštitu prirode, unutarnje poslove, vodno gospodarstvo, vanjske poslove, financije, zaštitu i spašavanje te obranu. Zapovjednik Stožera je predstavnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za pomorstvo. Članovi i zamjenici članova Stožera te zapovjednik Stožera ne primaju naknadu za svoj rad. Sva tijela državne uprave i tijela javne vlasti, brodari ili vlasnici pomorskih objekata i tijela koja upravljaju lukama koja imaju kapacitete i mogu pridonijeti provedbi navedenih mjera, kao i osobe odgovorne za odobalno istraživanje i eksploataciju ugljikovodika dužni su pristupiti poduzimanju tih mjera u skladu s Planom intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora.

Prema odredbi članka 55.h Pomorskog zakonika radi učinkovite provedbe postupaka i mjera za predviđanje, sprječavanje, ograničavanje, spremnost i intervencije kod iznenadnih onečišćenja mora, smanjenje šteta u morskom okolišu i otklanjanje posljedica šteta radi zaštite morskog okoliša predstavničko tijelo priobalne županije dužno je donijeti županijski plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora uz prethodnu suglasnost Ministarstva mora, prometa i infrastrukture (dalje u tekstu: Ministarstvo).

Prema odredbi članka 56.a Pomorskog zakonika određeno je da su lučke uprave i koncesionari luka posebne namjene dužni osigurati opremanje luke odgovarajućom opremom i uređajima za rukovanje i prihvatanje krutog i tekućeg otpada, ostataka tereta s plovnih objekata, zauljenih voda i fekalija kako su definirane izmjenama i dopunama MARPOL konvencije. Isto tako, prema odredbama članka 58. navedenog Zakonika, tijelo koje upravlja lukom je dužno održavati čistoću luke od predmeta koji ugrožavaju sigurnost plovidbe ili onečišćuju more i bez odlaganja poduzeti vađenje, odnosno uklanjanje podrtine ili potonule stvari koja se nalazi na lučkom području sukladno odredbama navedenog zakona te uvjetima vađenja ili uklanjanja koje rješenjem utvrdi nadležna lučka kapetanija. Nadalje, dužno je bez odgađanja poduzeti mjere radi sprječavanja širenja onečišćenja te otklanjanja onečišćenja, kako je to utvrđeno Planom intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora.

Prema odredbama članka 1. Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama, na zaštitu morske obale i mora od onečišćenja, osim onečišćenja s plovnih i plutajućih objekata, primjenjuju se propisi o vodama i propisi o zaštiti okoliša. Prema odredbama članka 91. navedenog Zakona, u slučaju onečišćenja mora, lučka kapetanija je ovlaštena zabraniti isplavljenje plovnog objekta iz luke, odnosno narediti zadržavanje plovnog objekta koji je prouzročio onečišćenje u morskim vodama Republike Hrvatske dok plovni objekt ne podmiri troškove uklanjanja štetnih tvari s pomorskog dobra i druge štete nastale onečišćenjem ili dok ne položi zadovoljavajuće jamstvo za pokriće ovih šteta. Nadalje, prema odredbama članka 92. navedenog Zakona, kad primi obavijest o onečišćenju pomorskog dobra, lučka kapetanija dužna je odmah izvršiti očevid, utvrditi stanje i uzrok onečišćenja i, ako je moguće, visinu nastale štete. Nadalje, nastalu štetu treba utvrditi, ako je moguće, u nazočnosti počinitelja onečišćenja, a po potrebi i u nazočnosti vještaka i svjedoka. O obavljenom očevidu sastavlja se zapisnik. Lučka kapetanija dužna je o onečišćenju mora izvijestiti nadležno tijelo županije radi poduzimanja odgovarajućih mjera za odstranjivanje štetnih tvari s pomorskog dobra.

Prema odredbama članka 55. Zakona o zaštiti okoliša, dokumentom zaštite okoliša podrazumijeva se i Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora, a prema odredbama članka 57. navedenog Zakona, Planom intervencija utvrđuju se postupci i mjere za predviđanje, sprječavanje, ograničavanje, spremnost za i reagiranje na iznenadna onečišćenja mora radi zaštite morskog okoliša i obalnog područja. Plan intervencija temelji se na procjeni rizika i prijetnji od onečišćenja mora koja se izrađuje za razdoblje od deset godina. Plan intervencija te njegove izmjene i dopune sukladno ovom Zakonu kojim se uređuje zaštita i očuvanje prirodnih morskih bogatstava i morskog okoliša te posebnom propisu o sigurnosti pri odobalnom istraživanju i eksploataciji ugljikovodika predlaže ministarstvo nadležno za pomorstvo u suradnji sa središnjim tijelom državne uprave nadležnim za zaštitu okoliša, a donosi ga Vlada Republike Hrvatske. Nadalje, navedeni Plan intervencija donosi se u skladu sa Zakonom o potvrđivanju Sporazuma o Subregionalnom planu intervencija za sprječavanje, spremnost za i reagiranje na iznenadna onečišćenja Jadranskog mora većih razmjera (Narodne novine – Međunarodni ugovori 7/08), kojim je uspostavljen mehanizam suradnje država članica, odnosno trećih zemalja.

Vlada Republike Hrvatske je u srpnju 2008. donijela Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora (Narodne novine 92/08) (dalje u tekstu: Nacionalni plan intervencija). U općim odredbama navedeno je da je Nacionalni plan intervencija dokument održivog razvitka i zaštite okoliša kojim se utvrđuju postupci i mjere za predviđanje, sprječavanje, ograničavanje, spremnost za i reagiranje na iznenadna onečišćenja mora i na izvanredne prirodne događaje u moru radi zaštite morskog okoliša. Nacionalni plan intervencija je usklađen s međunarodnim ugovorima iz područja zaštite morskog okoliša čija je stranka Republika Hrvatska. Prema Nacionalnom planu intervencija, pod vrstama rizika i prijetnji od onečišćenja mora podrazumijevaju se mogući događaji ili situacije koje mogu uzrokovati štetu u morskome okolišu. Vrste rizika i prijetnji od onečišćenja mora su: nezgode na moru koje uključuju sudar brodova, nasukavanje, požar, eksploziju, kvar na konstrukciji, nezgodu pri upravljanju brodom ili drugi događaj na brodu ili izvan njega te nezgode na odobalnim pomorskim objektima, nezgode na podmorskim cjevovodima, potonuli brodovi i zrakoplovi, izvanredni prirodni događaj u moru, pad zrakoplova i helikoptera u more i nezgode na obalnim instalacijama i terminalima.

Nacionalni plan intervencija dijelom nije usklađen s Pomorskim zakonikom s obzirom na Zakon o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika (Narodne novine 17/19) prema kojima se detaljnije utvrđuje sadržaj Nacionalnog plana intervencija. Između ostalog, Nacionalnim planom intervencija trebali bi se utvrditi programi stručnog osposobljavanja sudionika u provedbi postupaka i mjera, način i uvjeti opremanja i korištenja materijalnih, tehničkih i drugih sredstava, provedbe postupaka i mjera kako su utvrđene posebnim propisom o sigurnosti pri odobalnom istraživanju i eksploataciji ugljikovodika, te način održavanja reda i sigurnosti u intervencijama. Također, prema izmjenama navedenog Zakonika u provedbi Nacionalnog plana intervencija sudjeluju, između ostalog, i lučke uprave te koncesionari luka posebne namjene, što Nacionalnim planom intervencija nije propisano. Prema informacijama iz Ministarstva, osnovana je radna skupina za izradu novog plana intervencija te se tijekom 2021. planira izraditi novi Nacionalni plan intervencija.

Državni ured za reviziju preporučuje Ministarstvu Nacionalnim planom intervencija utvrditi način i uvjete stručnog osposobljavanja i programe stručnog osposobljavanja sudionika u provedbi postupaka i mjera, način i uvjete opremanja i korištenja materijalnih, tehničkih i drugih sredstava, način i uvjete provedbe postupaka i mjera pri odobalnom istraživanju i eksploataciji ugljikovodika te način održavanja reda i sigurnosti u intervencijama.

Nadalje, preporučuje odrediti u Nacionalnom planu intervencija način na koji koncesionari luka posebne namjene i lučke uprave trebaju sudjelovati u provedbi Nacionalnog plana intervencija, s obzirom na to da su prema odredbama Pomorskog zakonika dužni bez odgađanja poduzeti mjere radi sprječavanja širenja onečišćenja te otklanjanja onečišćenja.

SUSTAV UPRAVLJANJA INTERVENCIJAMA KOD IZNENADNIH ONEČIŠĆENJA JADRANSKOG MORA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Nadležna tijela koja sudjeluju u provedbi Nacionalnog plana intervencija su: Stožer, Nacionalna središnjica za usklađivanje traganja i spašavanja na moru u Rijeci (Maritime Rescue and Coordination Centre dalje u tekstu: Nacionalna središnjica) i županijski operativni centri (dalje u tekstu: ŽOC).

Stožer je tijelo odgovorno za provedbu postupaka i mjera predviđanja, sprječavanja, ograničavanja, spremnosti za i reagiranja po Nacionalnom planu intervencija i Subregionalnom planu intervencija za sprječavanje, spremnost za i reagiranje na iznenadna onečišćenja Jadranskog mora većih razmjera (dalje u tekstu: Subregionalni plan). Članove i zamjenike članova Stožera imenuje Vlada Republike Hrvatske iz redova središnjih tijela državne uprave nadležnih za: more, zaštitu okoliša, zaštitu prirode, unutarnje poslove, vodno gospodarstvo, vanjske poslove, financije, zaštitu i spašavanje te obranu i predstavnika Nacionalne središnjice. Nije određen broj članova i zamjenika iz navedenih područja. Zapovjednik Stožera je predstavnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za more, a njegov zamjenik je voditelj Nacionalne središnjice.

Sjedište Stožera je u središnjem tijelu državne uprave nadležnom za more. Administrativne poslove Stožera obavlja tajništvo sa sjedištem u središnjem tijelu državne uprave nadležnim za more, a operativno djelovanje Stožera obavlja Nacionalna središnjica u Rijeci. Odluku o aktiviranju i završetku djelovanja po Nacionalnom planu intervencija odnosno o aktiviranju i završetku koordinativnog djelovanja Nacionalne središnjice donosi Stožer ako onečišćenje opasnim i štetnim tvarima ili izvanrednim prirodnim događajem u moru može ugroziti morski okoliš, zdravlje ljudi i gospodarsku uporabu mora i može imati posljedice za dvije ili više županija ili kada je količina onečišćenja uljem i/ili smjesom ulja veća od 2 000 m³. Zapovjedno djelovanje provodi Stožer, a koordinativno djelovanje Nacionalne središnjice u Rijeci u suradnji sa ŽOC-evima.

Iznimno, zbog potrebe žurnog djelovanja kod iznenadnog onečišćenja mora, odluku o aktiviranju Nacionalnog plana intervencija može donijeti zapovjednik Stožera bez prethodne suglasnosti Stožera uz sazivanje članova užeg zapovjedništva Stožera i dužan je u roku od 24 sata obavijestiti ostale članove Stožera o odluci o aktiviranju Nacionalnog plana intervencija.

Nakon donošenja odluke o aktiviranju Nacionalnog plana intervencija članovi užeg zapovjedništva Stožera dužni su se po nalogu zapovjednika Stožera okupiti u sjedištu Nacionalne središnjice u najkraćem mogućem roku. Nadzor nad operativnim djelovanjem po Nacionalnom planu intervencija na mjestu onečišćenja provode nadležni inspektor lučke kapetanije i inspektor zaštite okoliša. Stožer može zatražiti stručne savjete podrške od drugih središnjih tijela državne uprave, institucija, organizacija te pravnih osoba i stručnjaka s popisa koji se nalazi u zapovjedništvu i tajništvu Stožera.

Nacionalna središnjica je tijelo nadležno za operativno djelovanje Stožera te koordinaciju Stožera i ŽOC-eva u slučaju iznenadnih onečišćenja mora u Republici Hrvatskoj. Njegovi glavni zadaci su operativno djelovanje po Nacionalnom planu intervencija i koordinativno djelovanje po županijskim planovima intervencija.

U slučaju aktiviranja Nacionalnog plana intervencija ili županijskih planova intervencija, voditelj Nacionalne središnjice odnosno njegov zamjenik odgovoran je za provedbu zadataka tijela. Nacionalna središnjica djeluje i ako onečišćenje mora može ugroziti morski okoliš, zdravlje ljudi ili gospodarsku uporabu mora u području više ŽOC-eva ili prelazi mogućnost djelovanja jednog ŽOC-a i koordinativnog ŽOC-a (kada djeluje na području dvije ili više županija). Nacionalna središnjica koordinira, a operativno djelovanje preuzima ŽOC Primorsko-goranske županije za područje Istarske, Primorsko-goranske, Ličko-senjske i Zadarske županije odnosno ŽOC Splitsko-dalmatinske županije za područje Šibensko-kninske, Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske županije.

Isto tako, u slučaju onečišćenja u Zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu (dalje u tekstu: ZERP), a po potrebi i u teritorijalnom moru i unutarnjim morskim vodama, Nacionalna središnjica predlaže Stožeru aktiviranje Obalne straže koja može za potrebe Nacionalnog plana intervencija angažirati pravne osobe specijalizirane za intervencije na otvorenom moru (tegljenje, gašenje požara, postavljanje brana i drugo) radi provođenja mjera sprječavanja i ograničavanja onečišćenja mora te interventne mjere kod onečišćenja mora po nalogu zapovjednika Stožera.

ŽOC je tijelo odgovorno za provedbu postupaka i mjera predviđanja, sprječavanja, ograničavanja, spremnosti za i reagiranja po županijskom planu intervencija i za operativno sudjelovanje u provedbi Nacionalnog plana intervencija i Subregionalnog plana. Područje djelovanja županijskog plana intervencija odgovara granicama županije. Članove i zamjenike članova ŽOC-a imenuje župan iz redova upravnih tijela županije nadležnih za poslove zaštite mora, zaštite okoliša, zaštite i spašavanja te unutarnjih poslova, predstavnika lučke kapetanije i iz redova znanstvenih i stručnih institucija. Nije određen broj članova i zamjenika iz navedenih područja.

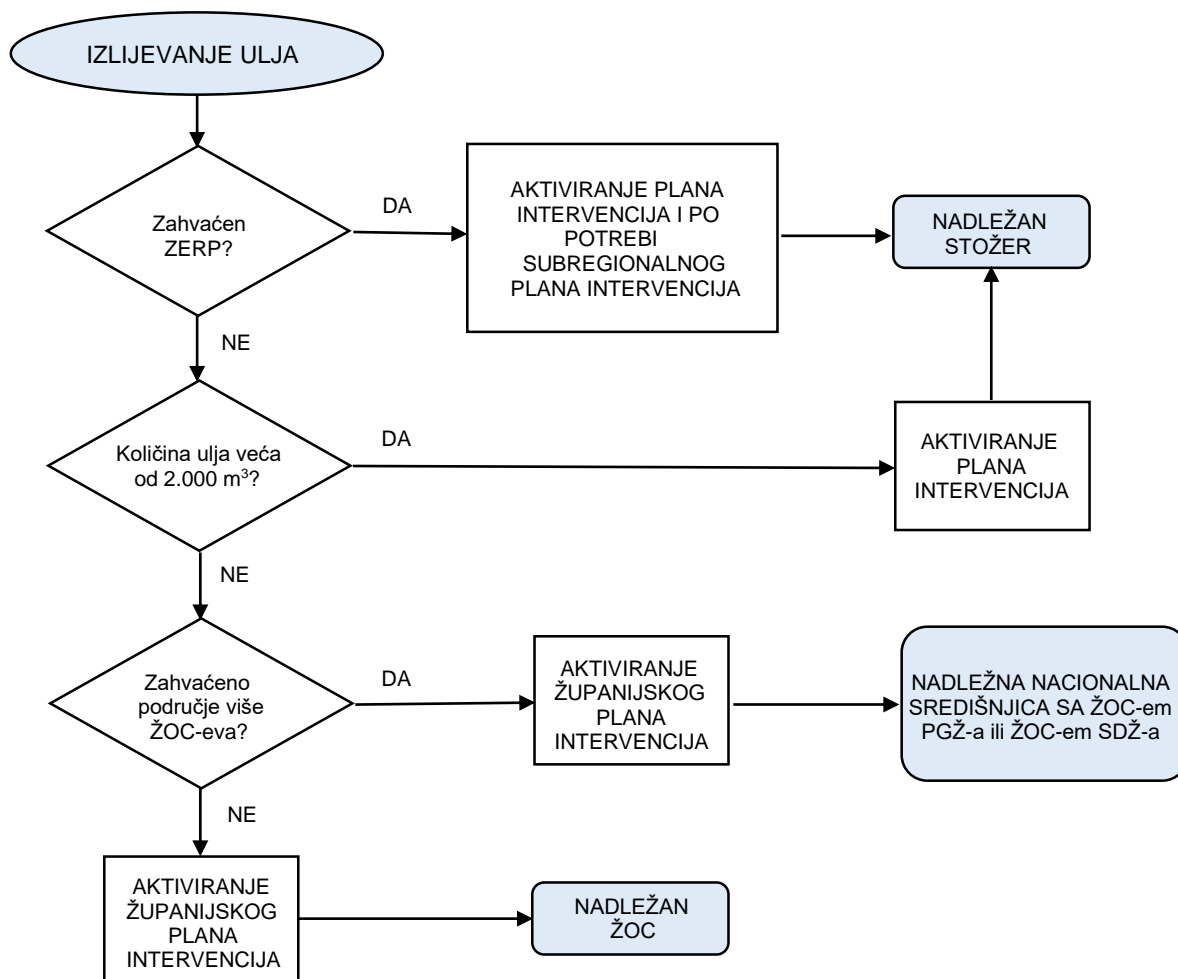
Zapovjednik ŽOC-a je lučki kapetan, a zamjenik je predstavnik županijske Policijske uprave – Sektora za granicu. Sjedište se nalazi u lučkoj kapetaniji. Poslove tajništva obavlja županijsko upravno tijelo nadležno za poslove zaštite mora. ŽOC djeluje ako onečišćenje ugrožava ili može ugroziti morski okoliš, zdravlje ljudi ili gospodarsku uporabu mora u području djelovanja ŽOC-a te ako količina onečišćenja uljem i/ili smjesom ulja iznosi do 2 000 m³ i za manji opseg i jačinu izvanrednog prirodnog događaja djelovanje je u nadležnosti tog ŽOC-a. Za navedena onečišćenja uljem i/ili smjesom ulja, za manji opseg i jačinu izvanrednog prirodnog događaja u moru primjenjuje se županijski plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora koji, uz prethodnu suglasnost središnjeg tijela državne uprave za zaštitu okoliša, donosi predstavničko tijelo županije.

Županijske planove intervencija donijele su sve priobalne županije (Istarska, Primorsko-goranska, Ličko-senjska, Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska i Dubrovačko-neretvanska županija).

Ako onečišćenje ugrožava ili može ugroziti morski okoliš, zdravlje ljudi ili gospodarsku uporabu mora u području djelovanja više ŽOC-eva ili prelazi mogućnost djelovanja jednog ŽOC-a, koordinativno djelovanje preuzima Nacionalna središnjica u suradnji sa ŽOC-em Primorsko-goranske županije odnosno ŽOC-em Splitsko-dalmatinske županije. Nadzor nad operativnim djelovanjem po županijskim planovima intervencija na mjestu onečišćenja provode nadležni inspektor lučke kapetanije i inspektor zaštite okoliša.

Grafički prikaz 1

Shema aktiviranja Stožera, Nacionalne središnjice i ŽOC-eva u slučaju izlivanja ulja u more

Izvor: Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora

U provedbi Nacionalnog plana intervencija sudjeluju stručno i tehnički osposobljene pravne osobe i fizičke osobe obrtnici za otklanjanje posljedica nastalih u slučajevima iznenadnih onečišćenja mora registrirane prema posebnim propisima i koje imaju dozvolu za gospodarenje opasnim otpadom i suglasnost za praćenje stanja morskog okoliša. Popis navedenih pravnih osoba i fizičkih osoba obrtnika i njihove opreme i sredstava nalazi se u zapovjedništvu Stožera te se objavljuje na mrežnim stranicama središnjeg tijela državne uprave nadležnog za more. Za uklanjanje onečišćenja na obali nastalog zbog onečišćenja mora po nalogu Stožera i ŽOC-a uključuje se Civilna zaštita, a po potrebi mogu se uključiti i volonteri.

Nacionalnim planom intervencija obuhvaćeni su i postupci za predviđanje i mjere sprječavanja i ograničavanja opasnosti od onečišćenja mora te postupci i mjere reagiranja za smanjenje šteta u morskome okolišu. Postupci za predviđanje obuhvaćaju: praćenje stanja morskog okoliša, proglašavanje i upravljanje područjima posebno osjetljivog mora, osiguranje sustava za nadzor pomorskog prometa, osiguranje tehničkih sredstava i službi za provedbu mjera sprječavanja i ograničavanja onečišćenja mora te procjenu rizika i osjetljivosti područja djelovanja Nacionalnog plana intervencija.

Mjere sprječavanja i ograničavanja opasnosti od onečišćenja mora obuhvaćaju: utvrđivanje, smanjivanje i uklanjanje opasnosti od onečišćenja mora.

Postupci i mjere reagiranja za smanjenje šteta u morskom okolišu obuhvaćaju postupke i mjere vezane uz obavješćivanje, aktiviranje djelovanja po Nacionalnom planu intervencija i županijskim planovima intervencija te postupanje po Subregionalnom planu.

Nacionalnim planom intervencija predviđena je provedba interventnih mjera u izvanrednim slučajevima onečišćenja mora, i to: u slučaju izlivanja ulja i/ili smjese ulja, u slučaju onečišćenja opasnim i štetnim tvarima i u slučaju izvanrednog prirodnog događaja u moru te su određena područja prednosti u provedbi Nacionalnog plana intervencija, prestanak djelovanja po Nacionalnom planu intervencija i dokumentacija o djelovanju po Nacionalnom planu intervencija.

Sve osobe određene za sudjelovanje u Nacionalnom planu intervencija moraju biti stručno osposobljene za njegovu provedbu. Izobrazba se obavlja na tečajevima i pokaznim vježbama na nacionalnoj i regionalnoj razini koje organizira Stožer odnosno ŽOC-evi te na međunarodnoj razini gdje se organiziraju kroz provedbu Subregionalnog plana ili organiziraju međunarodne organizacije.

S obzirom na to da Stožer i ŽOC-evi nisu pravne osobe, administrativne poslove za njih obavljaju Ministarstvo i jedinice regionalne samouprave (sedam županija koje imaju izlaz na Jadransko more: Istarska, Primorsko-goranska, Ličko-senjska, Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska i Dubrovačko-neretvanska), u skladu s propisima, te osiguravaju potrebna financijska sredstva iz državnog proračuna odnosno iz proračuna navedenih županija.

Nacionalni plan intervencija financira se iz državnog proračuna i naknada za troškove od onečišćenja po poznatom onečišćivaču. Osnovni izvor financiranja županijskih planova intervencija navedenih priobalnih županija je njihov proračun. Prema Nacionalnom i županijskim planovima intervencija, onečišćivač snosi troškove nastale onečišćenjem morskog okoliša.

Područje primjene planova intervencija i procjena rizika od onečišćenja

Površina Jadranskog mora iznosi 138 595 km² i pretežno je zatvoreno more povezano samo s Jonskim morem, što ga čini izrazito ekološki osjetljivim.

Prema strategiji održivog razvitka Republike Hrvatske (Narodne novine 30/09) Jadransko more je od velike važnosti za Republiku Hrvatsku kako u gospodarskom i prometnom smislu (pomorski promet, izgradnja prometne i komunalne infrastrukture, turizam i nautički turizam, gospodarske aktivnosti vezane za ribarstvo) tako i u smislu zaštite i očuvanja morskog okoliša. Hrvatski otoci obuhvaćaju gotovo sve otoke istočne obale Jadrana i njegova središnjeg dijela, čineći drugo po veličini otočje Sredozemlja. Prema Registru otoka hrvatsko otočje čini 1 244 otoka, otočića, hridi i grebena. Otoci zauzimaju 3 259 km², odnosno 5,8 % površine hrvatskog kopna te značajno pridonose povećanju površine teritorijalnog mora. Jedna od važnijih gospodarskih grana Republike Hrvatske je turizam. U turističkoj sezoni obalno područje i otoci izloženi su osobitom opterećenju. Turizam je glavni pokretač gospodarskih aktivnosti na tom području, sa stalnim rastom broja turista od približno 3,0 % godišnje.

Razvoj nautičkog turizma za određene obalne i otočne zajednice ima cijeli niz pozitivnih gospodarskih učinaka: ostvarivanje dodatnih prihoda za lokalno stanovništvo, veća mogućnost zapošljavanja, opći porast standarda, smanjivanje iseljavanja, revitalizacija različitih djelatnosti specifičnih za pojedini kraj i drugo. Uz pozitivne gospodarske učinke, nautički turizam nosi i veliko opterećenje za morski okoliš i obalni prostor.

U prostoru Jadranskog mora, obale i otoka nalaze se najvrjedniji, ali i najosjetljiviji prirodni sustavi Republike Hrvatske. To je područje na kojem se odvijaju procesi koji ovise o uzajamnom djelovanju mora i kopna, a razvojni su pritisci i negativni utjecaji na prirodne sustave najizraženiji.

Jadransko more predstavlja jedinstven i vrlo osjetljiv morski ekosustav koji se po svojim hidrografskim, oceanološkim, biološkim, biogeografskim i ostalim osobinama razlikuje od ostatka Sredozemnog mora čiji je sastavni dio. Jadransko more je karakteristično zbog bogatstva života, čistoće, prozirnosti i krajolika. Upravo zbog svojih specifičnih osobina Jadransko more ima status posebne subregije u okviru Sredozemnog mora. Obalna područja također se odlikuju visokim stupnjem biološke raznolikosti, uključujući mnoge endemske vrste, posebno osjetljiva staništa i ekosustave. Jednako su tako značajna zbog visokorazvijenoga gospodarstva, kulturnog i društvenog života. Slijedom navedenog, Jadranskom moru treba posvetiti posebnu pozornost u smislu njegova korištenja i očuvanja. Opterećenja ekosustava hrvatskog dijela Jadranskog mora pojedinim onečišćivačima (nedopuštene/povećane koncentracije fosfora i dušika, teških metala, organska i fekalna onečišćenja) izraženija su u blizini velikih lučkih gradova i ušća velikih rijeka, ali su značajna i u manjim mjestima zbog poroznih septičkih jama i lošeg kanalizacijskog sustava. Na ostalom dijelu hrvatskog Jadrana opterećenja nedopuštenim/štetnim tvarima relativno su niska te je za Jadransko more u cjelini stanje zadovoljavajuće. Sanitarna kakvoća mora za kupanje na plažama je visoka (98,5 %), što hrvatski dio Jadrana svrstava u najčišća morska područja na Mediteranu i u Europi.

Najvažniji problemi zaštite okoliša, a time i održivog razvitka hrvatskog dijela Jadrana jesu: nedostatak uređaja za pročišćavanje urbanih i industrijskih otpadnih voda, iznenadna i operativna onečišćenja mora s pomorskih objekata, nesreće pri prijevozu i pretovaru nafte i naftnih prerađevina, problem unosa stranih morskih mikroorganizama i patogena u morski okoliš (balastne vode), izlov i prelov ribljeg fonda te nadasve pretjerana gradnja na obalnom području.

Ukupna površina Republike Hrvatske iznosi 87 661 km², od čega 56 594 km² obuhvaća površina kopna, a 31 067 km² more. Na temelju Odluke o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru (Narodne novine 157/03, 77/04, 138/06 i 31/08) Republika Hrvatska ostvaruje suverena prava i jurisdikciju u Jadranskom moru izvan svojih nacionalnih granica (teritorijalnog mora) kroz pravni režim ZERP-a. Na području ZERP-a (23 870 km²) Republika Hrvatska proglasila je sadržaje isključivoga gospodarskog pojasa koji se odnose na suverena prava istraživanja i iskorištavanja, očuvanja i gospodarenja živim prirodnim bogatstvima voda izvan vanjske granice teritorijalnog mora te jurisdikciju glede znanstvenog istraživanja mora, zaštite i očuvanja morskog okoliša.

Tijekom revizije u veljači 2021. na snagu je stupila Odluka o proglašenju isključivog gospodarskog pojasa Republike Hrvatske u Jadranskom moru (Narodne novine 10/21), a odluka kojom je uspostavljen ZERP stavljena je izvan snage. Prema navedenoj Odluci, na području Jadranskog mora u kojem je Republika Hrvatska od 2003. do 2021. ostvarivala svoja prava kroz pravni režim ZERP-a uspostavljen je pravni režim isključivog gospodarskog pojasa u skladu s Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravu mora (UNCLOS).

Na slici broj 1, prikazana su područja Jadranskog mora u kojima je Republika Hrvatska obvezna intervenirati u skladu s međunarodnim konvencijama i nacionalnim propisima. U slučaju iznenadnih onečišćenja mora planovi intervencija primjenjuju se na morske prostore, dno i podmorje Republike Hrvatske, koji obuhvaćaju pomorsko dobro, unutarnje morske vode, teritorijalno more i ZERP.

Slika 1

Karta područja primjene planova intervencija

Izvor: Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora

Gospodarska aktivnost u Jadranskom moru kontinuirano se povećava, što dovodi i do porasta pomorskog prometa. Posljedica povećanog prometa je povećani rizik za onečišćenje morskog okoliša, kao što su onečišćenja zbog pomorske nezgode, ispuštanja onečišćenih voda, odlaganja industrijskih otpadaka i druga onečišćenja. Također, povećan je rizik za morski okoliš tijekom istraživanja i iskorištavanja morskog dna i podzemlja. Potencijalna onečišćenja velikih razmjera u Jadranskom moru mogu dovesti do velike gospodarske i ekološke katastrofe za Republiku Hrvatsku.

Za potrebe Ministarstva, Analizu procjena rizika od onečišćenja mora s pomorskih objekata i *offshore* aktivnosti na području Republike Hrvatske u prosincu 2017. (dalje u tekstu: Analiza procjene rizika) izradio je Jadranski edukativno-istraživački centar za reagiranja na iznenadna onečišćenja mora (Adriatic Training and Research Centre dalje u tekstu: ATRAC). Navedenim dokumentom utvrđeni su relativni rizici od onečišćenja različitim vrstama ulja na cjelokupnom morskome području Republike Hrvatske. Iz Analize procjene rizika iznimno je mala vjerojatnost onečišćenja velikih razmjera od više tisuća tona razlivenog ulja na morskome području Republike Hrvatske. Na području ZERP-a, odnosno području odvojene plovidbe prema lukama sjevernog Jadrana utvrđen je umjeren rizik u slučaju pomorske nesreće čija posljedica može biti onečišćenje većih razmjera do 500 m³ pa i iznad navedene količine. Zbog toga su Istarska i Primorsko-goranska županija područja umjerenog rizika od onečišćenja većih razmjera. Vjerojatnost onečišćenja do 5 m³ razlivenog ulja procjenjuje se iznimno velikom na području unutarnjih morskih voda Republike Hrvatske.

Za potrebe Primorsko-goranske županije, procjenu rizika i osjetljivosti za područje djelovanja Plana intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora u Primorsko-goranskoj županiji (dalje u tekstu: Županijski plan intervencija PGŽ-a) izradio je Pomorski fakultet u Rijeci u travnju 2011.

Prema navedenom dokumentu, na području Primorsko-goranske-županije u područja visoke vjerojatnosti onečišćenja mora ubrajaju se područja Liburnije (područje grada Opatije te općina Lovran i Mošćenička Draga) i Riječkog zaljeva, južne obale Cresa i otoka lošinjskog arhipelaga uz izuzetak zaklonjenih zaljeva i uvala. Područja srednje vjerojatnosti onečišćenja su područja zapadne obale otoka Krka te obala Tramontane (otok Cres), a niske razine vjerojatnosti su područja obalnog ruba Velebitskog kanala i Kvarnerića.

Prema odredbi članka 6.1. Plana intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora u Splitsko-dalmatinskoj županiji (dalje u tekstu: Županijski plan intervencija SDŽ-a) kao jedan od osnovnih zadataka ŽOC-a je procjena rizika i osjetljivosti okoliša na koji se primjenjuje Županijski plan intervencija SDŽ-a. Nadalje, odredbom članka 26. spomenutog Plana određeno je da će župan Splitsko-dalmatinske županije provesti, putem Upravnog odjela za pomorstvo, izradu procjene rizika i osjetljivosti okoliša na području primjene Plana u roku od osam mjeseci od dana donošenja Plana. Navedena procjena nije izrađena.

Državni ured za reviziju preporučuje Splitsko-dalmatinskoj županiji izraditi procjenu rizika i osjetljivosti okoliša od onečišćenja mora u skladu sa Županijskim planom intervencija SDŽ-a.

Ministarstvo je u 2018. nabavilo i koristi novu računalnu aplikaciju za predviđanje kretanja izlivenog ulja OILMAP u cilju učinkovitog upravljanja intervencijama kod iznenadnog onečišćenja mora. Osim Ministarstva aplikaciju koristi i Nacionalna središnjica Rijeka. Prema obrazloženju Ministarstva, aplikacija OILMAP omogućuje brza predviđanja kretanja izlivenog ulja putem sveobuhvatnog 3D modela koji prati razne komponente ugljikovodika na vodenoj površini, u vodenom stupcu i u zraku, a uključuje različite algoritme širenja, emulgiranja ugljikovodika i drugo. Izvodi animirane, grafičke i tabelarne popise rezultata masene ravnoteže te se za mapiranje i analizu podataka koristi Geografskim informacijskim sustavom (dalje u tekstu: GIS). Također, ovaj alat omogućuje grafičko specificiranje scenarija onečišćenja i unošenje podataka o vjetru i hidrodinamici.

Nadzor plovidbe Jadranskim morem i praćenje stanja morskog okoliša

U Republici Hrvatskoj sustav nadzora plovidbe je u nadležnosti Službe nadzora i upravljanja pomorskim prometom (Vessel Traffic System, dalje u tekstu: VTS služba) koja obavlja poslove organizacije plovidbe i upravljanja pomorskim prometom. Prema odredbi članka 75.a Pomorskog zakonika, nadzor i upravljanje pomorskim prometom provodi se u cilju povećanja sigurnosti pomorske plovidbe, učinkovitosti pomorskog prometa i zaštite morskog okoliša. Nadzor i upravljanje pomorskim prometom je prikupljanje podataka o pomorskim objektima i pomorskom prometu, davanje podataka pomorskim objektima, davanje plovidbenih savjeta i podrške u plovidbi pomorskim objektima, organizacija plovidbe i upravljanje pomorskim prometom te nadzor nad sigurnosti plovidbe.

Prema Pravilniku o sigurnosti pomorske plovidbe u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske te načinu i uvjetima obavljanja nadzora i upravljanja pomorskim prometom (Narodne novine 79/13, 140/14 i 57/15), VTS služba ovlaštena je pružati usluge nadzora i upravljanja pomorskim prometom te ima mogućnost međudjelovanja s pomorskim objektima i reagiranja u promjenjivim plovidbenim okolnostima.

Zadatak VTS službe je uspostaviti prometno-plovidbeni tijek u kojem svi sudionici pomorskog prometa ostvaruju postavljene ciljeve uz zadovoljavanje uvjeta sigurnosti plovidbe i zaštite okoliša te poštovanje propisa koji se odnose na plovidbu.

VTS usluge jesu informacijska podrška, usluge pružanja podataka od značaja za sigurnu plovidbu pomorskim objektima te mogu uključivati i usluge pružanja plovidbenih savjeta i podrške u plovidbi pomorskim objektima, kao i poslove organizacije plovidbe i upravljanja pomorskim prometom.

VTS područje je područje koje obuhvaća unutarnje morske vode, teritorijalno more i ZERP u kojem se obavljaju poslovi nadzora i upravljanja pomorskim prometom, a koje se sastoji od više VTS sektora.

VTS služba pruža informacijsku podršku od značaja za sigurnu plovidbu pomorskim objektima, koja obuhvaća uslugu pružanja podataka o drugim plovnom objektima u VTS području, meteorološke i hidrografske podatke, podatke o prijemu broda u luci (vez/sidrište), podatke o peljarenju, podatke o uvjetima na plovnom putu, podatke o stanju objekata sigurnosti plovidbe, podatke o opasnostima koje mogu predstavljati ugrozu plovnom objektima, druge podatke koji mogu biti od utjecaja za sigurnost pomorskog prometa. Ona djeluje iz tri VTS centra smještena u Rijeci, Splitu i Dubrovniku iz kojih se nadzire i upravljanje pomorskim prometom te pružaju VTS usluge.

Kako bi se spriječio razvoj mogućih opasnih plovidbenih situacija i omogućila sigurna i učinkovita plovidba, VTS služba može dati obvezujuće upute jednom ili više pomorskih objekata ili svim pomorskim objektima odnosno zabraniti prolaz ili zabraniti plovidbu određenim područjem nekom plovnom objektu ili skupini plovnom objekata, zabraniti pretjecanje ili utvrditi područje pretjecanja, zabraniti isplavljenje iz luke ili sa sidrišta ili ulazak u VTS sektor upravljanja, zabraniti uplovljenje u luku ili sidrenje ili izlazak iz sektora upravljanja, razdvojiti pomorski promet vremenski i/ili prostorno, dopustiti ili ograničiti brzinu preko dna, odrediti kurs ili VTS plan putovanja za brodove koji prevoze opasne ili onečišćujuće tvari ili obavljaju tegljenje ili su na drugi način ograničenih sposobnosti manevriranja, zabraniti sidrenje i odrediti područje sidrenja.

VTS služba kontrolira promet brodova i satelitskom te drugom opremom koja omogućuje identifikaciju i aktivni nadzor brodova, upotrebom sustava praćenja i identifikacije brodova velikog dometa (LRIT), te informacijskim sustavom za upravljanje lukama. VTS služba surađuje s Lučkom kapetanijom, Obalnom stražom, Ministarstvom unutarnjih poslova, brodarima, tijelima koja upravljaju lukama, peljarima i drugim subjektima pomorskog prometa te ostalim tijelima s ovlastima pružanja usluga sigurnosti plovidbe od javnog interesa, kao što je Plovput d.o.o., Hrvatski hidrografski institut i Državni hidrometeorološki zavod.

Tijekom nadzora i upravljanja pomorskom plovidbom, VTS služba pružila je u 2017. 2 058 usluga sigurnosti plovidbe, u 2018. ukupno 3 892 usluge, a u 2019. pružila je 8 608 usluga. Prema obrazloženju Ministarstva, do povećanja usluga u navedenom razdoblju došlo je zbog primjene drukčije metodologije evidentiranja i obrade podataka o pruženim uslugama.

Sustav za nadzor i upravljanje pomorskim prometom (Vessel Traffic Monitoring and Information System, dalje u tekstu: VTMISS) je tehnički sustav koji čine uređaji i oprema za AIS sustav, radarski uređaji i oprema, pomorski radiokomunikacijski uređaji i oprema, elektroničke pomorske karte i sustav nadzornih kamera, kao i Hrvatski integrirani pomorski informacijski sustav (Croatian integrated maritime information system, dalje u tekstu: CIMIS sustav) za prijave dolazaka i odlazaka brodova u međunarodnoj i nacionalnoj plovidbi.

AIS sustav, koji se koristi u svrhu praćenja brodova, obavezuje teretne brodove od 300 brutotona i više te putničke brodove koji obavljaju međunarodna putovanja da posjeduju AIS uređaj kojim automatski i kontinuirano odašilju svoje podatke poput identifikacije, podatke o plovidbi i trenutačnom kretanju i druge potrebne podatke.

Osim navedenog, brodovi koji u Jadransko more uplovljavaju i isplovljavaju, a prevoze opasne ili onečišćujuće tvari kao teret u razlivenom ili pakiranom stanju, imaju obvezu prijave obalnim vlastima, prijave položaja na predviđenim mjestima i odašiljanje formatiziranih izvješća kroz sustav obaveznog javljanja brodova (ADRIREP sustav).

Između ostalog, izvješća sadrže podatke o imenu broda, položaju, kursu i brzini, luci ishodišta i odredišta te predviđenom vremenu dolaska, ukupnoj nosivosti, brutotonaži, ukupnom broju ukrcanih osoba i druge važne podatke. Tijekom 2017. dostavljeno je 6 110 izvješća, u 2018. ukupno 7 498 izvješća, a u 2019. ukupno 7 603 izvješća.

VTS služba vrši nadzor, unos i obradu ADRIREP izvješća koja se unose u modul CIMIS sustava, preko kojeg se razmjenjuju podaci s centralnim SafeSeaNet sustavom, kao i s državama Jadranske regije. SafeSeaNet je pomorski informacijski sustav Europske unije za elektroničku razmjenu podataka u pomorskom prometu u cilju doprinosa u sprječavanju nesreća na moru i onečišćenja mora, kao i provedbe europskih propisa iz područja pomorske sigurnosti. SafeSeaNet je umrežen i sa zajedničkim komunikacijskim i informacijskim sustavom za hitne situacije unutar Europske unije (CECIS) koji služi za razmjenu upozorenja i obavijesti u slučaju žurnih situacija u stvarnom vremenu. CECIS je uspostavljen u okviru koordinacijskog centara za hitne slučajeve (ERCC) koji predstavlja centralni mehanizam civilne zaštite Europske unije.

Poslove traganja i spašavanja osoba u pogibelji na moru pruža Služba traganja i spašavanja na moru, a čine je: Nacionalna središnjica, lučke kapetanije i jedinice traganja i spašavanja na moru te obalne promatračke jedinice. Prema godišnjem izvješću za 2017., 2018. i 2019. Nacionalna središnjica koordinirala je ili posredno sudjelovala u 1 735 akcija traganja i spašavanja na moru u kojima je spašeno 3 968 osoba. U navedenom razdoblju spašeno je 45 brodova, 491 brodica i jahti te 70 ostalih vrsta plovila. U 566 slučajeva organiziran je prijevoz za medicinsku pomoć ili je pružen neki drugi oblik medicinske pomoći. Uglavnom su unesrećeni bili turisti, nautičari i ronjaci. Nacionalna središnjica, osim primarnih poslova usklađivanja traganja i spašavanja osoba u pogibelji na moru, prati i satelitske snimke te provjerava prisutnost masnih tvari u vodi u sklopu CleanSeaNet programa, kojim na europskoj razini upravlja EMSA. Prema obrazloženju Ministarstva, Republika Hrvatska je od svibnja 2008. punopravna članica CleanSeaNet programa, čime je postala sudionik europskog sustava satelitskog nadzora i otkrivanja naftnih mrlja na moru. U slučaju mogućeg onečišćenja EMSA prosljeđuje satelitske snimke u Nacionalnu središnjicu koja u suradnji s Obalnom stražom, podsredišnjicama i trgovačkim brodovima provjerava je li se onečišćenje stvarno i dogodilo. Kada se utvrdi onečišćenje, procjenjuje se kojeg je intenziteta i je li potrebno čišćenje i sanacija te utvrđuje mogućeg počinitelja onečišćenja. Ako se utvrdi odgovornost, počinitelja se prijavljuje službi inspekcije koja obavlja pregled broda u sljedećoj luci, a ako sljedeća luka nije u Republici Hrvatskoj, traži se inspeksijski pregled od države u čiju luku brod uplovljava. Europskom Direktivom 2005/35/EZ o onečišćenju mora s brodova i uvođenju sankcija za kršenja, koja je stupila na snagu u rujnu 2005., uređuje se pitanje kazni i prekršaja za onečišćenje mora s brodova i propisani su zadaci EMSA-e s namjerom pružanja potpore zemljama članicama Europske unije u aktivnostima na području nadziranja naftnih mrlja na moru. Navedena Direktiva zahtijeva da EMSA surađuje sa zemljama članicama u razvijanju tehničkih rješenja i osiguranju tehničke podrške u odnosu na implementaciju navedene Direktive, čime su obuhvaćene i aktivnosti kao što je praćenje ispuštanja nafte s brodova putem satelitskih sustava. U skladu s time EMSA je razvila CleanSeaNet program, sustav za nadgledanje koji se temelji na satelitskom praćenju i nadgledanju naftnih mrlja u europskim vodama. Nadalje, ovim sustavom osigurava se pravodovna dostava detaljnih informacija o uočenim naftnim mrljama u vodama zemalja članica te dostava dostupnih satelitskih snimki i podataka o poziciji potencijalnih naftnih mrlja.

U sklopu navedenog sustava Republika Hrvatska provodi koordinirane aktivnosti verifikacije satelitskih detekcija kroz neposredni nadzor i uzorkovanje naftnih mrlja. Jedan od ciljeva je smanjenje rizika od onečišćenja s pomorskih objekata i asistiranje zemljama članicama u ranom otkrivanju ilegalnih ispuštanja nafte u more služeći se pri tome satelitskim nadzorom.

Praćenje stanja morskog okoliša u području unutarnjih morskih voda, teritorijalnom moru i području ZERP-a se, između ostalog, obavlja i redovitim ophodnjama brodovima čistačima mora kao i brodovima, zrakoplovima i helikopterima Obalne straže i brodovima lučkih kapetanija te od 2019. bespilotnim letjelicama koje su u vlasništvu EMSA-e smještenim u Zračnoj luci na Braču. Prema Nacionalnom planu intervencija, Nacionalna središnjica obavještava operativna tijela drugih država i Regionalnog centra za žurne intervencije u slučaju onečišćenja Sredozemnog mora (dalje u tekstu: REMPEC) o nastalom onečišćenju mora putem Sustava informiranja o onečišćenju (Pollution Reporting System u daljnjem tekstu: POLREP). REMPEC je osnovan na temelju Rezolucije 7 usvojene u Barceloni 1976. na Konferenciji opunomoćenika obalnih država sredozemne regije o zaštiti Sredozemnog mora, kojim upravlja IMO i UNEP. Cilj REMPEC-a je pridonijeti sprječavanju i smanjenju onečišćenja s brodova i suzbijanju onečišćenja u slučaju nužde na način da pomaže mediteranskim obalnim državama u provođenju i ratifikaciji međunarodnih konvencija povezanih s prevencijom, pripravnosti i reagiranjem na onečišćenje u moru.

Od 2017. do 2019. Nacionalna središnjica je u devet slučajeva izvršio obavješćivanje operativnih tijela drugih država i REMPEC-a o nastalom onečišćenju mora, od kojih se sedam izvješća odnose na moguće onečišćenje ZERP-a koje je uočeno satelitskim nadzorom CleanSeaNet programom, a dva su se odnosila na onečišćenje u luci (zaljev Raša i Koromačno). Onečišćenja u području ZERP-a nisu sanirana, jer se uljni film na površini vrlo brzo rasprišao (disperzirao) te nije bila potrebna sanacija. Sanacija je izvršena u zaljevu Raša, gdje je došlo do većeg onečišćenja, što je detaljnije opisano dalje u izvješću. Za onečišćenje u Koromačnom, gdje je na jednoj plaži uočena masna mrlja, prema obrazloženju Ministarstva, nije bilo potrebe za sanacijom, jer je navedena masna mrlja ubrzo nestala te nije utvrđeno tko je počinitelj.

Poslove sigurnosti plovidbe i nadzora pomorskog dobra obavlja upravna organizacija u sastavu Ministarstva nadležna za sigurnost plovidbe i lučke kapetanije. Lučke kapetanije su područne jedinice Ministarstva u sastavu navedene uprave i neposredno su odgovorne za obavljanje poslova sigurnosti plovidbe i nadzora pomorskog dobra. Poslovi sigurnosti plovidbe su, između ostalog, traganje i spašavanje osoba u pogibelji na moru, koordinacija spašavanja plovila i osoba s plovila na unutarnjim vodama u slučaju plovibene nesreće, predviđanje, sprječavanje, ograničavanje, osiguranje spremnosti za reagiranje i reagiranje na iznenadna onečišćenja mora i na izvanredne prirodne događaje u moru radi zaštite morskog okoliša i obalnog područja, kao i zaštite okoliša od onečišćenja s objekata unutarnje plovidbe, nadzor i upravljanje pomorskim prometom, inspekcijski nadzor sigurnosti plovidbe, inspekcijski nadzor nad zaštitom okoliša od onečišćenja s pomorskih objekata i objekata unutarnje plovidbe, inspekcijski nadzor prijevoza u javnom obalnom linijskom pomorskom prometu, nadzor nad održavanjem reda, uvjetima sigurnosti plovidbe i zaštite okoliša u lukama i na ostalim dijelovima unutarnjih morskih voda i teritorijalnog mora Republike Hrvatske te lukama, pristaništima i ostalim dijelovima unutarnjih voda, inspekcijski poslovi prikupljanja dokaza i izvida pomorskih i plovibnenih prekršaja kojima je izazvana pomorska ili plovibbena nesreća, vođenje upisnika i očevidnika pomorskih objekata i objekata unutarnje plovidbe, izdavanje isprava i knjiga pomorskim objektima i objektima unutarnje plovidbe hrvatske zastave i drugi poslovi.

Lučke kapetanije vode evidencije o brodovima hrvatske državne pripadnosti te su u 2017. pod hrvatskom zastavom bila 1 434 brodova, u 2018. 1 422 broda, a u 2019. ukupno 1 497 brodova. Brod, osim ratnog broda, jest plovni objekt namijenjen za plovidbu morem, čija je duljina trupa veća od 15 m ili je ovlašten prevoziti više od 12 putnika. Brod može biti putnički, teretni, tehnički plovni objekt, ribarski, javni ili znanstvenoistraživački.

Prema podacima Ministarstva, redovno se provode inspekcije brodova u lukama o udovoljavaju tehničkih standarda propisanim konvencijama i nacionalnim propisima te je u 2017. izvršeno 1 200 inspekcija, u 2018. ukupno 1 279 te u 2019. ukupno 1 186 inspekcija. Od navedenog broja izvršenih inspekcija u 2017. i 2018. provedene su ukupno 143 inspekcije brodova koji prevoze ulje, kemikalije i druge štetne tvari, a u 2019. ukupno 31 inspekcija od čega 16 tankera za ulje, 12 tankera za kemikalije i tri tankera za plin.

U državni proračun ukupno je uplaćeno kazni po prekršajnim nalogima i inspekcijskim pregledima svih lučkih kapetanija na moru za 2017. u iznosu od 2.150.219,00 kn, 2018. u iznosu od 2.136.476,00 kn i u 2019. u iznosu od 2.622.530,00 kn.

Sa stanjem u srpnju 2020. ukupno je u Nacionalnoj središnjici bilo zaposleno jedanaest djelatnika, u VTS službi 27, a u lučkim kapetanijama na moru 280 djelatnika.

Najvažniji plovidbeni put u Jadranskom moru za transport nafte, naftnih derivata i ostalih opasnih i štetnih tvari je središnji plovidbeni put koji prolazi kroz Otrantski tjesnac i cijeli središnji Jadran do najvećih luka sjevernog Jadrana, što je prikazano na slici broj 2. Plovidbeni put je pojas mora u kojemu se odvija pomorski promet između luka te predstavlja najkraći i najsigurniji put u jednom plovidbenom smjeru.

Slika 2

Plovidbeni putevi u Jadranskom moru

Izvor: Procjena rizika od onečišćenja mora s pomorskih objekata i *offshore* aktivnosti na području Republike Hrvatske

Nadzor i upravljanje pomorskim prometom provodi se radi povećanja sigurnosti plovidbe Jadranskim morem čime se prevenira mogućnost izvanrednih i incidentnih događaja na moru. Osim navedenog, Republika Hrvatska je, u suradnji s Talijanskom Republikom i Republikom Slovenijom, uspostavila sustav plovidbenih pravaca i sustav usmjerene i odijeljene plovidbe u Jadranskom moru u cilju poboljšanja regulacije pomorskog prometa i povećanja stupanja sigurnosti plovidbe. Sustav usmjerene i odijeljene plovidbe u Jadranskom moru provodi se u područjima intenzivnog prometa i prilazima luka. Navedeni sustav uspostavljen je na temelju Uredbe o objavi Memoranduma o suglasnosti između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike o uspostavi zajedničkog sustava plovidbenih pravaca i sustava usmjerene i odijeljene plovidbe u području sjevernog i srednjeg Jadrana (Narodne novine – Međunarodni ugovori 5/01) i Uredbe o objavi Memoranduma o suglasnosti između Vlade Republike Hrvatske, Vlade Talijanske Republike i Vlade Republike Slovenije o uspostavi zajedničkog sustava plovidbenih pravaca i sustava usmjerene i odijeljene plovidbe u sjevernom dijelu sjevernog Jadrana (Narodne novine – Međunarodni ugovori 5/01).

Uspostavom sustava plovidbenih pravaca, usmjerene i odijeljene plovidbe te sustava nadzora plovidbe Jadranskim morem i praćenjem stanja morskog okoliša povećala se sigurnost u Jadranskom moru te se smanjio rizik od sudara brodova i mogućih havarija s posljedicama onečišćenja mora. Također, za sprječavanje i ograničenje slučajnog ili namjernog onečišćenja mora važno je da odgovarajuće službe u svakom trenutku raspolažu podacima o brodovima koji se nalaze u Jadranskom moru, teretu koji prevoze, broju ljudi na brodu i druge važne informacije koje su bitne u slučajevima havarije broda i izvanrednog onečišćenja mora. Nadležne službe Ministarstva raspolažu svim bitnim informacijama te se nadzor i upravljanje pomorskim prometom provodi 24 sata svakog dana tijekom cijele godine. Ministarstvo vodi službene evidencije o pomorskom prometu i plovnim objektima, ispravama, dokumentima i podacima o pomorskom prometu u nacionalnoj i međunarodnoj plovidbi koje brodovi dostavljaju u najavi dolaska odnosno odlaska. U Prilogu 1 i 2 prikazan je broj dolazaka brodova koji su pristajali u hrvatskim lukama u nacionalnoj i međunarodnoj plovidbi te broj prevezenih putnika i prekrcanog tereta koji se odnose na opasne i štetne tvari, ulje, naftu i naftne derivate u hrvatskim lukama za razdoblje od 2017. do 2019.

Financiranje sustava upravljanja intervencijama

Subjekti koji sudjeluju u provedbi planova intervencija (Stožer, Nacionalna središnjica i ŽOC-evi) ne raspolažu vlastitim financijskim sredstvima, nego sredstvima predviđenima u državnom i županijskim proračunima za provedbu Nacionalnog i županijskih planova intervencija.

Nacionalni plan intervencija financira se iz državnog proračuna na pozicijama središnjih tijela državne uprave nadležnih za more, zaštitu okoliša, zaštitu prirode i kulturne baštine te naknada za troškove od onečišćenja po poznatom onečišćivaču.

Iz sredstava državnog proračuna financira se: gradnja i održavanje brodova čistača mora, troškovi dijela hladnog pogona brodova čistača mora, troškovi administrativnih poslova i logističke potpore Stožera, troškovi izobrazbe na nacionalnoj i međunarodnoj razini, troškovi za zajednička reagiranja prema Subregionalnom planu, troškovi snimanja stanja i kartiranja potonulih brodova i zrakoplova u vlasništvu Republike Hrvatske, izrada sanacijskih projekata i sanacija kod iznenadnih onečišćenja mora od potopljenih brodova u vlasništvu Republike Hrvatske, troškovi poduzimanja žurnih mjera kada je onečišćivač nepoznat, procjena rizika i osjetljivosti na području primjene plana uključujući izradu karata osjetljivosti, troškovi izrade programskih aplikacija za provedbu Nacionalnog plana intervencija te troškovi za otklanjanje onečišćenja kod izvanrednih prirodnih događaja u moru.

Iznimno, u slučaju žurnog djelovanja otklanjanja opasnosti od onečišćenja mora, a onečišćivač je poznat, troškovi i izvršenje žurnog provođenja mjera namiruju se iz državnog proračuna do naplate od onečišćivača. Ministarstvo osigurava sredstva za rad pravnih i fizičkih osoba u obavljanju žurnih intervencija sprječavanja onečišćenja mora i sanacija posljedica onečišćenja (tegljenje, gašenje požara, postavljanje brana, korištenje spremnika, ostale raspoložive opreme i dr.) te izrađuje troškovnik za najam odnosno korištenje plovila i opreme. Troškovnik se nalazi u zapovjedništvu Stožera.

Središnje tijelo državne uprave za zaštitu prirode (od srpnja 2020. Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja prije Ministarstvo zaštite okoliša i energetike – MZOE) osigurava sredstva za obavljanje žurnih intervencija uklanjanja onečišćenja i sanaciju posljedica onečišćenja u zaštićenim područjima.

Kako se prema Nacionalnom planu intervencija u državnom proračunu trebaju osigurati sredstva za troškove poduzimanja žurnih mjera kada je onečišćivač nepoznat i kada je poznat do naplate od onečišćivača, **Državni ured za reviziju je mišljenja da Ministarstvo, u suradnji s Ministarstvom financija, Ministarstvom zaštite okoliša i energetike te Fondom za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost, treba utvrditi prikladan način kojim bi se osigurali odgovarajući izvori za financiranje troškova nastalih na uklanjanju iznenadnih onečišćenja mora kada je onečišćivač nepoznat ili do naplate od poznatog onečišćivača te za nabavu/najam potrebnih plovila i opreme za zaštitu mora od iznenadnog onečišćenja.**

- Nacionalni i županijski planovi intervencija

Osnovni izvor financiranja županijskih planova intervencija su županijski proračuni. Iz proračuna županije financiraju se: troškovi administrativnih poslova i logističke potpore ŽOC-a, troškovi izobrazbe na regionalnoj razini, procjena rizika i osjetljivosti na području primjene županijskog plana intervencija uključujući izradu karata osjetljivosti, troškovi snimanja stanja i kartiranja potonulih brodica, izrada sanacijskih projekata i sanacija kod iznenadnih onečišćenja mora, troškovi dijela hladnog pogona i održavanja brodova čistača mora, nabava osnovne opreme i sredstava ŽOC-a za provedbu županijskog plana intervencija, troškovi provedbe mjera reagiranja kod iznenadnih onečišćenja u slučaju žurnog djelovanja ili u slučaju nepoznatog onečišćivača. Po odluci predstavničkog tijela županije iz proračuna priobalnih jedinica lokalne samouprave financira se dio troškova za otklanjanje opasnosti od onečišćenja te žurno provođenje mjera kod iznenadnog onečišćenja mora.

Nadalje, onečišćivač snosi troškove nastale onečišćenjem morskog okoliša. Troškovi od poznatog onečišćivača obuhvaćaju: troškove zaštitnih mjera koje su poduzete sa svrhom da se spriječi bilo koji gubitak ili šteta prouzročena ovim mjerama, troškove procjene onečišćenja, troškove uzorkovanja i analize mora i po potrebi zraka zbog onečišćenja, troškove razumnih mjera koje su stvarno poduzete ili će se poduzeti za ponovno uspostavljanje ili nadomještanja prijašnjeg stanja morskog okoliša, naknadu troškova koji se mogu odrediti za štetu nastalu na zaštićenim prirodnim vrijednostima i naknadu za oštećenje imovine subjekata u provedbi Nacionalnog plana intervencija.

Zahtjev za naknadu štete zbog onečišćenja morskog okoliša koju prouzroči plovni objekt koji prevozi ulje i/ili smjesu ulja podnosi se protiv vlasnika broda na temelju Pomorskog zakonika, Međunarodne konvencije o građanskoj odgovornosti za štetu zbog onečišćenja uljem i Međunarodne konvencije o osnivanju međunarodnog fonda za naknadu štete uzrokovane onečišćenjem uljem.

Sredstva na nacionalnoj razini za provedbu Nacionalnog plana intervencija planirana su po aktivnostima unutar pozicije državnog proračuna za Ministarstvo. Od 2017. do 2019. Ministarstvo je ostvarilo rashode za potrebe provođenja navedenog plana u iznosu od 3.911.780,00 kn. U 2017. ostvareni su u iznosu od 433.236,00 kn, i to za intelektualne usluge u iznosu od 242.500,00 kn i usluge vađenja i uklanjanja podrtina iz mora u iznosu od 190.736,00 kn. U 2018. ostvareni su u iznosu od 951.669,00 kn, i to za provođenje nacionalne pokazne vježbe u iznosu od 578.371,00 kn, nabavu računalne aplikacije za predviđanje kretanja izlivenog ulja OILMAP u iznosu od 243.750,00 kn, usluge pravnog savjetovanja u iznosu od 62.500,00 kn, aerodromske usluge za sustav bespilotnog zrakoplova u iznosu od 41.315,00 kn, usluge provođenja izobrazbe u iznosu od 20.000,00 kn i usluge osiguranja privremeno dobivene opreme od EMSA-e u iznosu od 5.733,00 kn. U 2019. ostvareni su u iznosu od 2.526.875,00 kn, i to za sufinanciranje rada deset brodica čistača u iznosu od 2.300.000,00 kn, nabavu usluge meteoroloških i oceanografskih prognostičkih podataka za područje Jadranskog mora u iznosu od 151.875,00 kn, naknade za dvije licence u iznosu od 55.000,00 kn i vađenje oštećene motorne jahte iz mora zbog ugrožavanja sigurnosti i mogućnosti onečišćenja mora u iznosu od 20.000,00 kn.

ŽOC Primorsko-goranske županije donio je programe rada koji sadrže sljedeće aktivnosti: organizacija i provođenje vježbovni aktivnosti, ažuriranje stanja materijalno-tehničkih sredstava koje posjeduju specijalizirane tvrtke te broj ljudi osposobljenih i raspoloživih u svakom trenutku za intervenciju u slučaju većeg onečišćenja mora, izrada letaka s osnovnim informacijama o tome koga obavijestiti i na koji način postupiti zamijeti li se onečišćenje, organizacija i provođenje obuke za članove ŽOC-a i subjekte koji se angažiraju na provedbi Županijskog plana intervencija PGŽ-a. Nadalje, nadzor i kontrola stanja svih vrsta olupina u podmorju Primorsko-goranske županije ocjenjenim kao potencijalno opasnim po okoliš, nastavak mjera i inicijativa za sanaciju potonulih brodova koji zbog svoje procijenjene količine ugljikovodika u tankovima predstavljaju eventualno veliku opasnost, povodom Svjetskog dana zaštite okoliša organiziranje prigodne akcije čišćenja mora, podmorja i obale, avioizviđanje tijekom turističke sezone te ažuriranje i dopuna prikaza procjene rizika i osjetljivosti morskog okoliša u GIS-u. Rashodi za potrebe provođenja županijskog plana intervencija planirani su na pozicijama županijskog proračuna.

Od 2017. do 2019. rashodi za potrebe provođenja navedenog plana ostvareni su u iznosu od 6.452.411,00 kn.

Proračunom za 2017. planirani su rashodi u iznosu od 2.260.000,00 kn, a ostvareni su u iznosu od 2.139.133,00 kn. Ostvareni su za korištenje tri brodice čistača u iznosu od 1.980.945,00 kn, nabavu i ugradnju opreme na brodicu čistača u vlasništvu Županije u iznosu od 78.391,00 kn, intelektualne usluge u iznosu od 40.000,00 kn, rad ŽOC-a u iznosu od 28.963,00 kn (organizacija operativne vježbe, akcije čišćenja okoliša, edukacija i druge usluge) i druge rashode u iznosu od 10.834,00 kn. Navedeni rashodi financirani su iz županijskih sredstava u iznosu od 1.449.133,00 kn i sredstava koje je tada nadležno ministarstvo (Ministarstva zaštite okoliša i energetike) doznačilo Županiji za troškove rada tri brodice čistača (za svaku brodicu 230.000,00 kn) u iznosu od 690.000,00 kn.

Proračunom za 2018. planirani su rashodi u iznosu od 2.443.000,00 kn, a ostvareni su u iznosu od 2.328.242,00 kn. Ostvareni su za rad tri brodice čistača u iznosu od 1.917.760,00 kn, usluge remonta na brodici čistaču u vlasništvu Županije u iznosu od 317.136,00 kn, rad ŽOC-a u iznosu od 45.342,00 kn (organizacija operativne vježbe, akcije čišćenja okoliša, edukacija i druge usluge), intelektualne usluge u iznosu od 40.000,00 kn i druge rashode u iznosu od 8.004,00 kn.

Navedeni rashodi financirani su iz županijskih sredstava u iznosu od 1.638.242,00 kn i sredstava koje je tada nadležno ministarstvo (Ministarstva zaštite okoliša i energetike) doznačilo Županiji za rad tri brodice čistača u iznosu od 690.000,00 kn.

Proračunom za 2019. planirani su rashodi u iznosu od 2.210.000,00 kn, a ostvareni su u iznosu od 1.985.036,00 kn. Ostvareni su za rad tri brodice čistača u iznosu od 1.850.508,00 kn, rad ŽOC-a u iznosu od 92.544,00 kn (organizacija operativne vježbe, akcije čišćenja okoliša, edukacija i druge usluge), intelektualne usluge u iznosu od 40.000,00 kn i druge rashode u iznosu od 1.984,00 kn. Navedeni rashodi financirani su iz županijskih sredstava u iznosu od 1.295.036,00 kn i sredstava koje je novo nadležno ministarstvo – Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture doznačilo Županiji za rad tri brodice čistača u iznosu od 690.000,00 kn.

Osim navedenog, Primorsko-goranska županija je za potrebe žurne intervencije osnovala Fond za sanaciju iznenadnih onečišćenja za troškove provedbe mjera reagiranja kod iznenadnih onečišćenja u slučaju žurnog djelovanja, kada ih onečišćivač ne može osigurati ili je onečišćivač nepoznat.

Prema odredbi članka 59. Županijskog plana intervencija PGŽ-a, određeno je da se sredstva za troškove provedbe mjera reagiranja kod iznenadnih onečišćenja u slučaju žurnog djelovanja, kada ista onečišćivač ne može osigurati ili je onečišćivač nepoznat, osiguravaju u proračunu Primorsko-goranske županije i proračunima priobalnih jedinica lokalne samouprave na njenom području.

Nadalje odredbama članka 60. Županijskog plana intervencija PGŽ-a određeno je da se spomenuta sredstva iz proračuna uplaćuju u Fond za sanaciju iznenadnih onečišćenja. Ukupna sredstva Fonda iznose 600.000,00 kn. Udio Primorsko-goranske županije u Fondu iznosi 20,0 % (120.000,00 kn). Priobalne jedinice lokalne samouprave uplaćuju u Fond 80,0 % (480.000,00 kn) sredstava na temelju sljedećih elemenata: 50,0 % sredstava prema duljini obalne linije, a 50,0 % sredstava prema visini proračunskih sredstava (umanjeno za iznos sredstava namijenjenih otplatama kredita, zajmova i sličnih zaduženja). Isto tako, prema odredbi članka 61. Županijskog plana intervencija PGŽ-a, sredstva Fonda uplaćuju se u proračun Primorsko-goranske županije na posebnu poziciju. Prema odredbama članka 62. Županijskog plana intervencija PGŽ-a, dio sredstava nepotrošenih tijekom tekuće godine prenosi se u sljedeću godinu. Županija i priobalne jedinice lokalne samouprave svake godine uplaćuju u proračun Županije dio sredstava Fonda utrošenih tijekom prethodne godine najkasnije do 31. ožujka tekuće godine. Prema odredbi članka 63. Županijskog plana intervencija PGŽ-a, sredstvima Fonda raspolaže i upravlja župan, a mogu se trošiti isključivo na pismeni zahtjev zapovjednika ŽOC-a ili njegova zamjenika. U revidiranom razdoblju ta sredstva se nisu trošila. Primorsko-goranska županija vodila je evidenciju o ostvarenim prihodima upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja mora.

ŽOC Splitsko-dalmatinske županije donio je programe rada koji sadrže sljedeće aktivnosti: potpora i sudjelovanje u aktivnostima čišćenja mora i podmorja, nadzori županijskog akvatorija, aktiviranje ljudstva, raspoložive opreme i sredstava s kopna, mora i zraka u slučaju onečišćenja, nabava opreme za onečišćenja, obavješćivanje Stožera o nastalim onečišćenjima, izobrazba i sudjelovanje na vježbama. Rashodi za potrebe provođenja županijskog plana intervencija planirani su na pozicijama županijskog proračuna. Od 2017. do 2019. rashodi za potrebe provođenja navedenog plana ostvareni su u iznosu od 4.470.617,00 kn.

Proračunom za 2017. planirani su rashodi u iznosu od 2.176.291,00 kn, a ostvareni su u iznosu od 1.855.725,00 kn (za rad dvije brodice čistača 1.785.725,00 kn i intelektualne usluge 70.000,00 kn).

Navedeni rashodi financirani su iz sredstava Splitsko-dalmatinske županije u iznosu od 1.395.725,00 kn i sredstava koje je tada nadležno ministarstvo (Ministarstva zaštite okoliša i energetike) doznačilo Županiji za troškove rada dvije brodice čistača (za svaku brodicu 230.000,00 kn) u iznosu od 460.000,00 kn.

Proračunom su za 2018. planirani rashodi u iznosu od 1.863.500,00 kn, a ostvareni su u iznosu od 1.260.752,00 kn (za rad jedne brodice čistača 1.006.252,00 kn, usluge otklanjanja, zbrinjavanja i čuvanja nezakonito postavljenih plutača i sidrenih uređaja prema rješenjima Lučke kapetanije Split 167.000,00 kn i intelektualne usluge 87.500,00 kn). Navedeni rashodi financirani su iz sredstava Splitsko-dalmatinske županije u iznosu od 1.030.752,00 kn i sredstava koje je tada nadležno ministarstvo (Ministarstva zaštite okoliša i energetike) doznačilo za troškove rada jedne brodice čistača u iznosu od 230.000,00 kn.

Proračunom su za 2019. planirani rashodi u iznosu od 1.657.500,00 kn, a ostvareni su u iznosu od 1.354.140,00 kn (za rad dvije brodice čistača 1.266.640,00 kn i intelektualne usluge 87.500,00 kn). Navedeni rashodi financirani su iz županijskih sredstava u iznosu od 1.197.500,00 kn i sredstava Ministarstva mora, prometa i infrastrukture za troškove rada dvije ekološke brodice (za svaki brod s 230.000,00 kn) u iznosu od 460.000,00 kn.

Splitsko-dalmatinska županija vodila je evidencije o ostvarenim prihodima i rashodima od upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja mora.

Pripravnost sustava upravljanja intervencijama

Pripravnost sustava upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja mora uređena je Nacionalnim planom intervencija i županijskim planovima intervencija, a revizijom su obuhvaćene Primorsko-goranska i Splitsko-dalmatinska županija.

- Stožer

Poslovníkom o radu Stožera određeno je da se Stožer sastaje najmanje jednom godišnje, a prema potrebi i češće. Na svakoj sjednici vodi se zapisnik. Stožer je od 2017. do 2019. održao po jednu redovnu godišnju sjednicu za koje su sastavljeni zapisnici. Prema Nacionalnom planu intervencija, zadaci Stožera su: zapovjedno djelovanje po Nacionalnom planu intervencija, donošenje odluke o aktiviranju i završetku djelovanja po Nacionalnom planu intervencija odnosno o aktiviranju i završetku koordinativnog djelovanja Nacionalne središnjice, provedba mjera sprječavanja onečišćenja mora, aktiviranje ljudstva, raspoložive opreme i sredstava s kopna, mora i zraka, aktiviranje raspoloživih tehničkih i ljudskih resursa Obalne straže, usklađivanje aktivnosti nadležnih središnjih tijela državne uprave i pravnih osoba i službi u djelovanjima koja se odnose na sprječavanje i smanjenje šteta u moru te traženje informacija od drugih središnjih tijela državne uprave, institucija te pravnih i fizičkih osoba po potrebi, davanje naloga za uzorkovanje i analizu onečišćenja morskog okoliša za vrijeme i nakon intervencije, prikupljanje dokaza i dokumenata u svrhu potraživanja naknade štete po okončanju intervencije, donošenje odluke o načinu uklanjanja onečišćenja, donošenje odluke o uporabi disperzanata, donošenje odluke o načinu i mjestu odlaganja prikupljenog otpada, traženje pomoći drugih država, odnosno traženje pomoći od REMPEC-a putem Nacionalne središnjice, odnosno aktiviranje Subregionalnog plana.

Nadalje, koordiniranje operacijama zajedničkog reagiranja prema Subregionalnom planu, kada Republika Hrvatska zatraži pomoć drugih država i REMPEC-a, davanje zadataka i praćenje rada Nacionalne središnjice i ŽOC-eva, usvajanje godišnjeg izvješća o onečišćenjima mora i poduzetim djelovanjima, razmjena informacija i suradnja s predstavnicima Nacionalne središnjice, ŽOC-eva te tijelima drugih država u okviru provedbe Subregionalnog plana, donošenje prijedloga financijskog plana za provedbu Nacionalnog plana intervencija i Subregionalnog plana, izrada procjene potrebnih sredstava u slučaju žurnih intervencija na temelju procjene ŽOC-a, donošenje Poslovnika o radu te informiranje javnosti. U razdoblju koje obuhvaća revizija od 2017. do 2019. Stožer nije donosio odluke o aktiviranju i završetku djelovanja po Nacionalnom planu intervencija odnosno o aktiviranju i završetku koordinativnog djelovanja Nacionalne središnjice jer nije bilo onečišćenja mora velikih razmjera za koje je potrebno postupiti po Nacionalnom planu intervencija.

– ŽOC Primorsko-goranske županije

Poslovníkom o radu ŽOC-a za provedbu Županijskog plana intervencija PGŽ-a određeno je održavanje sjednice ŽOC-a najmanje dva puta godišnje. Na svakoj sjednici vodi se zapisnik. ŽOC je od 2017. do 2019. održao po tri redovne godišnje sjednice za koje su sastavljeni zapisnici.

Županijskim planom intervencija PGŽ-a određeno je da ŽOC obavlja sljedeće zadatke: provodi navedeni plan, provodi mjere sprječavanja onečišćenja mora, procjenjuje opseg i jačinu onečišćenja mora, obavješćuje Stožer o nastalim onečišćenjima i poduzetim mjerama za sprječavanje i reagiranje, aktivira ljude, raspoloživu opremu i sredstava s kopna, mora i zraka, daje naloge ovlaštenim laboratorijima za uzorkovanje i analizu onečišćenja mora za vrijeme i nakon intervencije, donosi odluke o načinu uklanjanja onečišćenja mora, donosi odluke o uporabi disperzanata, uz pribavljeno mišljenje Stožera, motri onečišćeno područje donosi odluke o načinu i mjestu odlaganja prikupljenog otpada, vodi dnevnik o tijeku djelovanja, prikuplja dokaze i dokumente za izradu konačnog izvješća te izrađuje konačni obračuna troškova, izvješćuje javnost o nastalom onečišćenju mora i poduzetim interventnim mjerama, izrađuje procjene sredstava za žurne intervencije, izrađuje i dostavlja polugodišnje izvješće o praćenju stanja mora i izvršenim intervencijama tajništvu Stožera, izrađuje i dostavlja godišnje izvješće tajništvu Stožera, izrađuje i dostavlja godišnji program rada Skupštini Primorsko-goranske županije i tajništvu Stožera, izrađuje prijedlog financijskog plana za provedbu Županijskog plana intervencija PGŽ-a, izrađuje procjene rizika i osjetljivosti područja primjene spomenutog plana i predlaže njegove izmjene i dopune, ažurira priloge istog plana te operativno djeluje prema Županijskom planu intervencija PGŽ-a.

Isto tako, prema Županijskom planu intervencija PGŽ-a, koordinativno djelovanje preuzima Nacionalna središnjica u suradnji sa ŽOC-em Primorsko-goranske županije ako onečišćenje ugrožava ili može ugroziti morski okoliš, zdravlje ljudi ili gospodarsku uporabu mora u području djelovanja dva ili više ŽOC-eva (ŽOC Istarske županije, ŽOC Ličko-senjske županije, ŽOC Primorsko-goranske županije ili ŽOC Zadarske županije) ili prelazi mogućnost djelovanja jednog od navedenih ŽOC-eva. U razdoblju koje obuhvaća revizija od 2017. do 2019. ŽOC nije donosio odluke o aktiviranju i završetku djelovanja po Županijskom planu intervencija PGŽ-a iako je bilo manjih onečišćenja mora čije saniranje je organizirala Lučka kapetanija Rijeka bez aktiviranja Županijskog plana intervencija PGŽ-a.

– ŽOC Splitsko-dalmatinske županije

Županijskim planom intervencija SDŽ-a je određeno da ŽOC obavlja sljedeće zadatke: izradu procjene (potrebni) sredstava za žurne intervencije, izradu i dostavu tajništvu Stožera polugodišnjeg izvještaja o praćenju stanja mora i izvršenim aktivnostima, izradu procjene rizika i osjetljivosti okoliša na koji se primjenjuje navedeni plan, provođenje edukacije i vježbi, izradu prijedloga financijskog plana, predlaganje izmjene i nadopune navedenog plana intervencija, kontinuiranog ažuriranja svih važnih podataka u prilogama istog plana, izradu godišnjeg programa rada i godišnjeg izvještaja županu Splitsko-dalmatinske županije, informiranja javnosti putem medija, operativno djelovanje prema Županijskom planu intervencija SDŽ-a, u slučaju aktiviranja Nacionalnog plana intervencija, po nalogu Stožera, operativno djelovanje prema Nacionalnom planu intervencija, početnu procjenu situacije, provedbu mjera sprječavanja onečišćenja mora, procjenu opsega i volumena onečišćenja mora, obavještavanje Stožera o iznenadnom onečišćenju mora i poduzetim aktivnostima, organizaciju intervencije prema dogovorenoj strategiji intervencije, aktiviranje ljudstva, raspoložive kopnene, pomorske i zračne opreme i sredstava, donošenje odluke o načinu uklanjanja onečišćenja, donošenje odluke o upotrebi disperzanata uz suglasnost Stožera, praćenje onečišćenja i nadzor onečišćenog područja.

Nadalje, donošenje odluke o načinu i mjestu odlaganja sakupljenog otpada, informiranje javnosti putem medija, vođenje dnevnika o tijeku djelovanja, prikupljanje dokaza i dokumenata za izradu konačnog izvještaja te izradu konačnog obračuna troškova intervencije.

Županijskim planom intervencija SDŽ-a određeno je i da ŽOC Splitsko-dalmatinske županije preuzima operativno djelovanje na području Šibensko-kninske, Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske županije, u suradnji sa ŽOC-evima susjednih županija, uz koordinativno djelovanje Nacionalne središnjice, u slučaju kada onečišćenje može ugroziti morski okoliš, zdravlje ljudi i gospodarsku uporabu mora i može imati posljedice za jednu ili više navedenih županija i kada količina onečišćenja prelazi mogućnost pojedinačnog djelovanja svakog navedenog ŽOC-a.

Od 2017. do 2019. ŽOC Splitsko-dalmatinske županije nije donosio odluke o aktiviranju i završetku djelovanja po Županijskom planu intervencija SDŽ-a iako je bilo manjih onečišćenja mora čije je saniranje organizirala Lučka kapetanija Split bez aktiviranja Županijskog plana intervencija SDŽ-a.

– Administrativni poslovi Stožera i ŽOC-eva

Administrativne poslove Stožera obavlja tajništvo sa sjedištem u središnjem tijelu državne uprave nadležnim za more, a operativno djelovanje Stožera obavlja Nacionalna središnjica u Rijeci.

Prema odredbama članka 2.1., točaka 11. i 12. Nacionalnog plana intervencija, tajnik Stožera je predstavnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za more, a administrativne poslove Stožera obavlja tajništvo sa sjedištem u središnjem tijelu državne uprave nadležnim za more. Ministarstvo nije odredilo tajnika Stožera.

Administrativne poslove ŽOC-a Primorsko-goranske županije u skladu s odredbom Županijskog plana intervencija PGŽ-a obavlja Upravni odjel za pomorstvo, promet i veze Primorsko-goranske županije, a tajnika je imenovao župan.

Administrativne poslove ŽOC-a Splitsko-dalmatinske županije obavlja Upravni odjel za pomorstvo i turizam Splitsko-dalmatinske županije. ŽOC Splitsko-dalmatinske županije nema tajnika.

Za obavljanje administrativnih poslova Državni ured za reviziju preporučuje Ministarstvu odrediti tajnika Stožera te Splitsko-dalmatinskoj županiji odrediti tajnika Županijskog operativnog centra.

- Poslovnik o radu

Način rada Stožera i ŽOC-a Primorsko-goranske županije određen je poslovnica o radu, dok ŽOC Splitsko-dalmatinske županije nije donio poslovnik o svome radu. Poslovníkom o radu Stožera i ŽOC-a Primorsko-goranske županije uređen je njihov način rada, sazivanja i održavanja sjednica, donošenje odluka, prava i dužnosti članova te druga pitanja organizacije i rada.

Poslovníkom o radu Stožera određeno je održavanje sjednice najmanje jednom godišnje, a Poslovníkom o radu ŽOC-a Primorsko-goranske županije najmanje dva puta godišnje. U Nacionalnom planu intervencija, kao jedan od zadataka Stožera, određena je obveza donošenja poslovnika o njegovu radu. Isto tako, Županijskim planom intervencija PGŽ-a propisano je donošenje poslovnika o radu, dok Županijskim planom intervencija SDŽ-a to nije propisano. Nacionalnim planom intervencija nije određena obveza za ŽOC-eve da moraju donijeti poslovnik o radu. Iako nije donesen poslovnik o radu, ŽOC Splitsko-dalmatinske županije je u 2017. održao jednu sjednicu, u 2018. dvije i u 2019. jednu redovnu sjednicu za koje su sastavljeni zapisnici.

Državni ured za reviziju preporučuje Splitsko-dalmatinskoj županiji, u Županijskom planu intervencija SDŽ-a, odrediti donošenje poslovnika o radu ŽOC-a te zatražiti od ŽOC-a Splitsko-dalmatinske županije njegovo donošenje.

- Članovi Stožera i ŽOC-eva

Prema odredbi članka 2.1., točke 11. Nacionalnog plana intervencija, članove i zamjenike članova Stožera imenuje Vlada Republike Hrvatske iz redova središnjih tijela državne uprave nadležnih za: more, zaštitu okoliša, zaštitu prirode, unutarnje poslove, vodno gospodarstvo, vanjske poslove, financije, zaštitu i spašavanje, obranu i predstavnika Nacionalne središnjice.

Prema odredbi članka 2.3., točke 21. navedenog plana, članove i zamjenike članova ŽOC-a imenuje župan iz redova upravnih tijela županije nadležnih za poslove zaštite mora, zaštite okoliša, zaštite i spašavanja te unutarnjih poslova, predstavnika lučke kapetanije i iz redova znanstvenih i stručnih institucija.

Nacionalnim planom intervencija nije određen broj članova i zamjenika članova Stožera i ŽOC-eva iz navedenih područja. Isto tako, nisu određeni ni njihovi zadaci i odgovornosti.

Stožer ima zapovjednika i zamjenika zapovjednika te devet članova i devet zamjenika članova. Jedan član i zamjenik člana su iz Ministarstva, zatim iz Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva vanjskih i europskih poslova, Ministarstva poljoprivrede, Ministarstva financija, Ministarstva obrane, a dva su člana i zamjenika člana iz Ministarstva zaštite okoliša i energetike te Ministarstva unutarnjih poslova.

ŽOC Primorsko-goranske županije ima zapovjednika i zamjenika zapovjednika, osam članova i šest zamjenika članova i tajnika. Iz Primorsko-goranske županije su dva člana i jedan zamjenik. Dva člana i dva zamjenika člana su iz Ministarstva zaštite okoliša i energetike. Jedan član i zamjenik člana su iz Hrvatskih voda, Javne ustanove „Priroda” i Ministarstva unutarnjih poslova te jedan član iz Ministarstva.

ŽOC Splitsko-dalmatinske županije ima zapovjednika i zamjenika zapovjednika, 13 članova i 15 zamjenika članova.

Dva člana i dva zamjenika člana su iz Splitsko-dalmatinske županije, jedan član i dva zamjenika člana iz Ministarstva unutarnjih poslova i jedan član iz Ministarstva.

Jedan član i jedan zamjenik člana su iz Državnog inspektorata, Lučke uprave Split, Vatrogasnog centra Sveti Florijan, Ciana d.o.o. i Ina-industrija nafte d.d., Hidrografskog instituta, Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije, Instituta za oceanografiju i ribarstvo, Javne vatrogasne postrojbe Grada Splita i Lučke uprave Splitsko-dalmatinske županije.

Državni ured za reviziju mišljenja je kako bi Ministarstvo Nacionalnim planom intervencija trebalo odrediti potreban broj članova i zamjenika članova Stožera i županijskih operativnih centara iz utvrđenih područja te njihove konkretne zadatke i odgovornosti.

- Osiguranje tehničkih sredstava i osoblja za provedbu mjera sprječavanja i ograničavanja onečišćenja mora

Prema odredbama članka 2.4. Nacionalnog plana intervencija, kao ostali sudionici u provedbi plana intervencija sudjeluju stručno i tehnički osposobljene pravne osobe i fizičke osobe obrtnici za otklanjanje posljedica nastalih u slučajevima iznenadnih onečišćenja mora registrirane prema posebnim propisima i koje imaju dozvolu za gospodarenje opasnim otpadom i suglasnost za praćenje stanja morskog okoliša.

Popis navedenih pravnih osoba i fizičkih osoba obrtnika i njihove opreme i sredstava nalazi se u zapovjedništvu Stožera te se objavljuje na mrežnim stranicama središnjeg tijela državne uprave nadležnog za more. Za uklanjanje onečišćenja na obali nastalog zbog onečišćenja mora po nalogu Stožera i ŽOC-a uključuje se civilna zaštita, a po potrebi mogu se uključiti i volonteri.

Prema odredbama članka 3.1. Nacionalnog plana intervencija, kod iznenadnih onečišćenja mora, za provedbu postupaka predviđanja i provedbu mjera sprječavanja i ograničavanja onečišćenja mora osiguravaju se plovila, oprema i osoblje za reagiranje u slučaju pomoći brodu u nevolji, onečišćenja mora i požara na moru (pravne osobe i fizičke osobe obrtnici, Državna uprava za zaštitu i spašavanje – Služba za vatrogastvo), prihvatni uređaji na obali za otpad s brodova (lučke uprave), prihvatni uređaji za prikupljanje otpada s mora i obale (ŽOC-evi u suradnji s nadležnim županijskim tijelima te pravnim osobama i fizičkim osobama obrtnika) i osoblje za čišćenje onečišćenja obale (pravne osobe i fizičke osobe obrtnici, Državna uprava za zaštitu i spašavanje – Služba za civilnu zaštitu te po potrebi volonteri).

Nadalje, navedeno je da županijski planovi intervencija moraju sadržavati popis ukupne opreme i sredstava s utvrđenim lokacijama i količinama opreme i sredstava u vlasništvu županija te u vlasništvu pravnih osoba i fizičkih osoba obrtnika koje sudjeluju ili mogu sudjelovati u intervenciji po pozivu ŽOC-a ili Stožera. Isto tako, prema odredbi članka 7. Nacionalnog plana intervencija, središnje tijelo državne uprave nadležno za more osigurava sredstva za rad pravnih i fizičkih osoba u obavljanju žurnih intervencija sprječavanja onečišćenja mora i sanacija posljedica onečišćenja (tegljenje, gašenje požara, postavljanje brana, korištenje spremnika, ostale raspoložive opreme i drugo) te izrađuje troškovnik za najam odnosno korištenje plovila i opreme.

Troškovnik se nalazi u zapovjedništvu Stožera. Prema odredbama članaka 12. i 13. Županijskog plana intervencija PGŽ-a, u provedbi navedenog sudjeluju stručno i tehnički osposobljene pravne osobe i fizičke osobe obrtnici, za otklanjanje posljedica nastalih u slučajevima iznenadnih onečišćenja mora, registrirane prema posebnim propisima i koje imaju dozvolu za gospodarenje opasnim otpadom i suglasnost za praćenje stanja morskog okoliša. ŽOC može zatražiti stručne savjete podrške od drugih institucija, organizacija te pravnih osoba i stručnjaka s popisa koji se nalazi u zapovjedništvu i tajništvu ŽOC-a.

Za uklanjanje onečišćenja mora i onečišćenja na obali nastalog zbog onečišćenja mora uključuje se i Civilna zaštita Primorsko-goranske županije, a po potrebi mogu se uključiti i volonteri.

Prema odredbama članka 5.6. Županijskog plana intervencija SDŽ-a, kod iznenadnog onečišćenja mora u Splitsko-dalmatinskoj županiji u provedbi navedenog plana mogu sudjelovati stručno i tehnički osposobljene pravne i fizičke osobe registrirane i ovlaštene, prema Nacionalnom planu intervencija, za provođenje mjera intervencije odnosno uklanjanje posljedica nastalih iznenadnim onečišćenjem mora i obale. Prema potrebi, zapovjednik ŽOC-a može odlučiti da u provođenje mjera intervencije uključi i pripadnike civilne zaštite lokalne samouprave i volontere. Popis pravnih osoba i fizičkih osoba obrtnika i njihove opreme i sredstava koji se nalazi u zapovjedništvu Stožera objavljen je na mrežnim stranicama središnjeg tijela državne uprave nadležnog za more i sadrži popis 31 pravne osobe i njihove opreme (15 ih ima objavljen i cjenik usluga). Županijski planovi intervencija PGŽ-a te za SDŽ-a sadrže popise pravnih osoba bez istaknutih cijena usluga.

Na popisu ŽOC-a Primorsko-goranske županije nalazi se 37 pravnih osoba, od kojih se samo njih sedam nalazi na popisu Stožera. Na popisu ŽOC-a Splitsko-dalmatinske županije nalazi se 14 pravnih osoba koje se nalaze i na popisu Stožera. Popisi (pravnih osoba i fizičkih osoba obrtnika i njihove opreme i sredstava) Stožera i ŽOC-eva nisu usklađeni. Uvidom u dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da su popisi ŽOC-eva (PGŽ i SDŽ) ažurirani, dok popis ovlaštenih osoba objavljen na mrežnim stranicama Ministarstva nije usklađen s popisima ŽOC-eva, odnosno nije ažuriran.

S pravnim osobama navedenim na spomenutim popisima nisu ugovorno određeni odnosi te nije moguće utvrditi je li navedena oprema u tehnički ispravnom stanju, je li sva popisana oprema na raspolaganju u slučaju iznenadnog onečišćenja mora, je li fizički lako dostupna da bi se mogla brzo staviti u upotrebu u slučaju iznenadnog onečišćenja te ima li dovoljno stručno osposobljenog i uvježbanog osoblja za stavljanje opreme u funkciju.

Za Splitsko-dalmatinsku županiju izrađen je popis specijalizirane opreme za reagiranje na iznenadna onečišćenja mora na području županije te analiza postojeće specijalizirane opreme za reagiranje na iznenadna onečišćenja mora koja se nalazi na području Županije, napravljena u cilju podizanja razine pripravnosti i učinkovitosti sudionika uključenih u županijski sustav za reagiranje na incidente koji rezultiraju onečišćenjem mora.

Splitsko-dalmatinska županija izradila je analizu opreme šest specijaliziranih gospodarskih subjekata koji imaju u vlasništvu ili raspolažu specijaliziranom opremom za uklanjanje onečišćenja s površine mora i opreme u vlasništvu trgovačkog društva u većinskom vlasništvu Republike Hrvatske smještene u marinama na području Županije iako navedeno društvo nije specijalizirano za reagiranje na iznenadna onečišćenja mora. Također je utvrđeno da se razna oprema koja nije isključivo oprema za čišćenje mora nalazi uglavnom u vlasništvu komunalnih trgovačkih društava kojima su osnivači pojedine jedinice lokalne samouprave.

Kako popis pravnih osoba i fizičkih osoba obrtnika te njihove opreme i sredstava za otklanjanje posljedica nastalih u slučajevima iznenadnih onečišćenja mora na mrežnim stranicama Ministarstva nije ažuriran, **Državni ured za reviziju preporučuje Ministarstvu redovno ažurirati popis pravnih osoba i obrtnika registriranih i ovlaštenih za provođenje mjera intervencije (uklanjanje posljedica nastalih iznenadnim onečišćenjem mora i obale) te njihove opreme i sredstava s popisima županijskih operativnih centara.**

U studenom 2016. izrađena je za potrebe Ministarstva, Analiza postojećih tehničkih resursa i dostupnosti usluga za reagiranje na iznenadna onečišćenja mora (dalje u tekstu: Analiza postojećih resursa).

Cilj navedene analize je izrada prijedloga nacrtu natječajne dokumentacije i osiguranje dostupnosti materijalno-tehničkih resursa i usluga za unaprijeđenje pripravnosti i spremnosti na reagiranje u slučaju iznenadnih onečišćenja morskog okoliša te utvrđivanje postupaka angažiranja stručno i tehnički osposobljenih pravnih i fizičkih osoba, tvrtki i obrtnika, koji se bave čišćenjem morskog okoliša odnosno otklanjanjem posljedica nastalih u slučajevima iznenadnih onečišćenja mora. Isto tako, cilj je omogućiti dostupnost usluga i opreme za potrebe reagiranja na iznenadna onečišćenja mora za potrebe Stožera i ŽOC-eva.

Analizirani su postojeća specijalizirana oprema i specijalizirana plovila koja se nalaze na području Republike Hrvatske i susjednih obalnih država Jadranskog mora. Na temelju navedenog dan je popis odgovarajuće opreme i sredstava s tehničkim specifikacijama (plivajuće zaštitne brane, skimeri, pumpe i spremnici za prihvrat zauljenog otpada) kojom bi Stožer i ŽOC-evi trebali raspolagati s obzirom na postojeće rizike. Za specijalizirana plovila nisu dane potrebne karakteristike zato što su interventna plovila kapitalna investicija koja zahtijeva vrlo detaljan i specifičan pristup. Nadalje, utvrđeno je da u unutarnjim morskim vodama, zbog razvijenosti hrvatske obale, dolazi do manjih onečišćenja i to neperzistentnim (nepostojnim) uljima te se na navedeno treba hitno reagirati.

Nadalje je utvrđeno da su velika onečišćenja perzistentnim (postojanim) uljima moguća na prostoru teritorijalnog mora ili gospodarskog pojasa (ZERP), odnosno na plovidbenim putevima tankera prema lukama sjevernog Jadrana. Utvrđeno je da na istočnoj strani Jadrana (najvećim dijelom hrvatskom dijelu Jadranskog mora) ne postoji dostatna odgovarajuća specijalizirana oprema za reagiranje na iznenadna onečišćenja mora uljima i drugim opasnim i štetnim tvarima, za onečišćenja većih razmjera.

Utvrđeno je da se najveći dio opreme nalazi u vlasništvu privatnih tvrtki, najviše u Rijeci, Splitu, Zadru i Šibeniku te da akvatorij Grada Dubrovnika zahtijeva intenzivnije mjere pripravnosti.

Prema Analizi procjene rizika iz 2017., koja je također izrađena za potrebe Ministarstva, utvrđeno je da postojeći sustav pripravnosti i reagiranja na iznenadna onečišćenja mora u Republici Hrvatskoj ne može odgovoriti na onečišćenja većih razmjera te na otvorenom moru. Isto tako, utvrđeno je da bi troškovi reagiranja i uklanjanja posljedica velikog onečišćenja (više desetaka tisuća tona razlivenog ulja) iznosili od 15.000.000 EUR do 20.000.000 EUR, a štete po gospodarstvo bi bile višestruko veće.

Nadalje, utvrđeno je da postojeće specijalizirane tvrtke i organizacije raspolažu sa specijaliziranom opremom koja se može koristiti isključivo kod manjih onečišćenja (do 10 m³), a jedinu iznimku čini područje Riječkog zaljeva gdje se nalazi oprema kojom se može reagirati na nešto veća onečišćenja, ali postojeća raspoloživa oprema nije adekvatna za područje otvorenog mora. Prema odredbi članka 2.1., točke 14. Nacionalnog plana intervencija, zapovjedno djelovanje provodi Stožer ako onečišćenje opasnim i štetnim tvarima ili izvanrednim prirodnim događajem u moru može ugroziti morski okoliš, zdravlje ljudi i gospodarsku uporabu mora i može imati posljedice za dvije ili više županija ili kada je količina onečišćenja uljem i/ili smjesom ulja veća od 2 000 m³.

Prema odredbi članka 2.3., točke 24. navedenog plana intervencija ŽOC djeluje ako onečišćenje ugrožava ili može ugroziti morski okoliš, zdravlje ljudi ili gospodarsku uporabu mora u području djelovanja ŽOC-a te ako količina onečišćenja uljem i/ili smjesom ulja iznosi do 2 000 m³ i za manji opseg i jačinu izvanrednog prirodnog događaja djelovanje je u nadležnosti tog ŽOC-a. U skladu s navedenim odredbama Nacionalnog plana intervencija, sve priobalne županije trebale bi nabaviti opremu i brodove koji bi se mogli koristiti i za onečišćenja mora velikih razmjera (do 2 000 m³) te na otvorenom moru. Za nabavu navedene opreme i brodova te njihovo održavanje priobalne županije trebale bi izdvojiti značajna proračunska sredstva. Prema Analizi procjene rizika, u području pod nadležnošću ŽOC-eva, najveći je rizik utvrđen za manja onečišćenja mora, dok je vrlo nizak ili umjeren rizik od onečišćenja mora velikih razmjera.

Za manja onečišćenja mora priobalne županije posjeduju zadovoljavajuću opremu i brodove ili imaju zaključene ugovore s trgovačkim društvima koja raspolažu opremom i brodovima te se takva onečišćenja saniraju.

S obzirom na to da bi navedene županije pojedinačno morale izdvojiti značajna proračunska sredstva da samostalno mogu intervenirati kod onečišćenja mora velikih razmjera, **Državni ured za reviziju mišljenja je da se oprema i brodovi potrebni za intervenciju kod onečišćenja velikih razmjera trebaju osigurati na razini Republike Hrvatske i koristiti za područje cjelokupnog hrvatskog dijela Jadranskog mora. Nadalje, Ministarstvo treba razvijati sustav upravljanja intervencijama u suradnji s Ministarstvom obrane koristeći već postojeće resurse kako bi sustav bio što učinkovitiji, a oprema i brodovi bolje iskorišteni.**

Državni ured za reviziju preporučuje Ministarstvu da Nacionalnim planom intervencija odrediti niži raspon (manje od 2 000 m³) razlivenog ulja u more za djelovanje županijskih operativnih centara po županijskim planovima intervencija u skladu s potrebama i mogućnostima.

Nacionalnim i županijskim planovima intervencija nije određeno redovno održavanje i način održavanja, servisiranja i testiranja te skladištenja potrebne opreme (da bude lako dostupna) te održavanja brodica čistača koje su u vlasništvu županija.

Uprava za sigurnost plovidbe nadležnog Ministarstva je za 2019. izradila izvještaj o stanju deset brodica čistača (pet u vlasništvu županija i pet u vlasništvu drugih pravnih osoba). Rad navedenih brodica u 2019. sufinancira Ministarstvo.

Za svaku brodicu opisano je stanje trupa, palube i nadgrađe, glavnog pogonskog i ostalih strojeva te opreme za čišćenje i izrađena je procjena troška za godišnji remont. Utvrđeno je da je devet brodica potpuno u ispravnom stanju, dok je za jednu utvrđeno da ima ozbiljne nedostatke za sigurnu plovidbu vezane uz glavne motore i GPS (satelitski radionavigacijski sustav za određivanje položaja na Zemlji). Utvrđeno je da su brodice održavane i da trebaju obaviti redovito godišnje održavanje u 2019. Isto tako, predloženo je da i pravna osoba koja je vlasnik brodice šalje Ministarstvu izvještaj o redovnom godišnjem održavanju brodica (specifikacija radova) i izvještaje o radovima na pogonskom postrojenju i izvanrednim radovima.

U vlasništvu ŽOC-a Splitsko-dalmatinske županije nalazi se oprema (12 brana s pomoćnom opremom) za intervencije kod iznenadnog onečišćenja mora, a nabavljena je kroz projekt HAZADR u sklopu IPA Adriatic programa prekogranične suradnje. Dana je na korištenje jednom trgovačkom društvu iz Kaštel Gomilice koje se bavi ekološkom zaštitom mora, na temelju zaključenog ugovora u studenom 2018. Glavni cilj projekta HAZADR je uspostava prekogranične mreže za prevenciju rizika i upravljanje kriznim situacijama, kako bi se smanjila opasnost od onečišćenja Jadranskog mora. Nadalje, cilj je i jačanje kapaciteta za zajedničko djelovanje zajednica koje pripadaju Jadranskoj regiji protiv ekoloških i tehnoloških katastrofa u slučaju sudara brodova, brodoloma i izlivanja naftnih i štetnih tvari u more. Oprema je ustupljena na pet godina bez naknade i ne smije se koristiti u komercijalne svrhe. Trgovačko društvo je obvezno skladištiti i održavati opremu te je koristiti za čišćenje Jadranskog mora i riječnih ušća od izlivanja ulja, smjese ulja, štetnih i opasnih tvari sukladno Nacionalnom planu intervencija odnosno Županijskom planu intervencija SDŽ-a te u slučaju iznenadnog onečišćenja morskog okoliša izvan teritorija Republike Hrvatske sukladno međunarodnim ugovorima kojima je Republika Hrvatska potpisnik.

Vlada Republike Hrvatske je u travnju 2019., donijela Odluku o sufinanciranju održavanja mreže plovila čistača mora za djelovanje kod iznenadnih onečišćenja mora.

Na temelju navedene odluke i zaključenih ugovora o predaji čistača mora primorskim županijama bez naknade Ministarstvo je sudjelovalo u troškovima održavanja brodica čistača u svrhu osiguranja pripravnosti zajedno sa spomenutim županijama.

Nacionalnim planom intervencija je, u vezi s održavanjem brodica čistača i opreme, uređeno samo njihovo financiranje na način da se iz sredstava državnog proračuna financira održavanje brodova čistača mora i troškovi dijela hladnog pogona brodova čistača mora, a iz proračuna županije troškovi dijela hladnog pogona i održavanja brodova čistača mora i osnovne opreme. Isto tako, županijskim planovima intervencija PGŽ-a i SDŽ-a, u skladu s Nacionalnim planom intervencija, određeno je da se iz županijskog proračuna financiraju troškovi dijela hladnog pogona i održavanja brodova čistača mora te osnovne opreme. U navedenim planovima nije određeno da u skladu s odredbom članka 85. Pomorskog zakonika stanje broda i njegove opreme kompanija ili vlasnik treba održavati tako da brod u svakom smislu ostane sposoban za plovidbu bez opasnosti za brod, osobe na brodu, teret i okoliš. U ugovorima o radu brodica čistača zaključeno je da se brodice čistači i pripadajuća oprema moraju održavati u ispravnom stanju, ali navedeno nije određeno u Nacionalnom planu intervencija i županijskim planovima intervencija PGŽ-a i SDŽ-a. Nije određen ni način na koji bi potrebna oprema trebala biti održavana (servisirana), testirana i skladištena.

Državni ured za reviziju mišljenja je kako bi Ministarstvo te Primorsko-goranska i Splitsko-dalmatinska županija u planovima intervencija trebali odrediti da stanje brodova čistača i njegove opreme kompanija ili vlasnik održavaju tako da brod u svakom smislu ostane sposoban za plovidbu bez opasnosti za brod, osobe na brodu, teret i okoliš te odrediti način održavanja, testiranja i skladištenja potrebne opreme koja mora biti na raspolaganju u slučaju iznenadnog onečišćenja mora.

Prema Analizi postojećih resursa, utvrđeno je da na hrvatskoj strani Jadrana ne postoji dostatna odgovarajuća specijalizirana oprema za reagiranje na iznenadna onečišćenja mora uljima i drugim opasnim i štetnim tvarima za veća onečišćenja. Isto tako, navedeno je da u slučaju iznenadnog onečišćenja velikih razmjera specijalizirane tvrtke za reagiranje kod velikih incidenata neće moći na vrijeme pružiti pomoć na području unutarnjih morskih voda Republike Hrvatske.

Prema Nacionalnom planu intervencija, jedan od zadataka Stožera je i mogućnost aktiviranja raspoloživih tehničkih i ljudskih resursa Obalne straže. U slučaju onečišćenja u ZERP-u, a po potrebi i teritorijalnim i unutarnjim morskim vodama, Nacionalna središnjica može predložiti Stožeru aktiviranje Obalne straže.

Ministarstvo je tijekom 2019. i 2020. privremeno raspolagalo opremom (dva kontejnera opreme) za suzbijanje onečišćenja mora uljima velikih razmjera u skladu sa Sporazumom iz srpnja 2019. o privremenom prijenosu EMSA-ine imovine u Republiku Hrvatsku. Na temelju sporazuma između Ministarstva i Ministarstva obrane iz srpnja 2019., navedena oprema u ukupnoj vrijednosti od 890.295 EUR bila je uskladištena u vojnoj luci Lora, Split od lipnja 2019. do listopada 2020. kada je vraćena u Logistički centar za suzbijanje onečišćenja mora (Equipment Assistance Services) koji je smješten u Ravenni (Republika Italija).

S navedenom opremom, koja je u vlasništvu EMSA-e, Obalna straža je tijekom 2019. i 2020. provodila vježbe na otvorenom moru. Nakon što je oprema vraćena, Obalna straža ne raspolaže opremom koja bi bila dostatna u slučaju iznenadnih onečišćenja mora većih razmjera za korištenje na otvorenom moru. Aktiviranje Obalne straže u situaciji iznenadnog onečišćenja mora većih razmjera u području ZERP-a, teritorijalnog mora ili unutarnjih morskih voda je učinkovito ako Obalna straža raspolaže dostatnom opremom za sprječavanje i ograničavanje širenja onečišćenja mora.

Prema odredbama članka 5., stavka 1., točke 5. Zakona o Obalnoj straži Republike Hrvatske (Narodne novine 125/19), poslovi Obalne straže su, između ostalog, i sprječavanje, ograničavanje, spremnost i intervencija prilikom iznenadnog onečišćenja mora, u skladu s posebnim propisima.

Obalna straža raspolaže odgovarajućim skladišnim kapacitetima za odlaganje opreme, educiranim ljudima koji su uspješno provodili vježbe tijekom 2019. i 2020., brodom koji je prilagođen za korištenje i postavljanje brana u more te brodovima za motrenje mora. S obzirom na navedeno, potrebno je utvrditi dostatnu opremu (brane, skimere i drugo) kojom bi se koristila Obalna straža za brze intervencije pri iznenadnom onečišćenju mora velikih razmjera na otvorenom moru. Također, dostupnost opreme omogućila bi Obalnoj straži kontinuirano provođenje vježbi čime bi se osigurala spremnost i uvježbanost posade broda.

Kako bi sustav zaštite i očuvanja mora bio što uspješniji, potrebna je brza i učinkovita intervencija u slučaju iznenadnog onečišćenja mora što, između ostalog, podrazumijeva unaprijed opremljene, uvježbane i educirane ljude.

Državni ured za reviziju mišljenja je da bi se dodatnim opremanjem Obalne straže povećala učinkovitost sustava upravljanja intervencijama i osigurala spremnost Republike Hrvatske za sprječavanje i ograničavanje širenja onečišćenja mora velikih razmjera u području ZERP-a, teritorijalnog mora i unutarnjim morskim vodama.

Državni ured za reviziju preporučuje da Ministarstvo, u suradnji s Ministarstvom obrane, utvrdi potrebnu opremu za djelovanje Obalne straže u sprječavanju i ograničavanju onečišćenja mora u području ZERP-a, a po potrebi i u teritorijalnom moru i unutarnjim morskim vodama.

Za uklanjanje onečišćenja na obali nastalog zbog onečišćenja mora po nalogu Stožera ili ŽOC-a može se uključiti, između ostalog, i Civilna zaštita te služba za vatrogastvo, a po potrebi i volonteri. Od 21 jedinice područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj, sedam županija: Istarska, Primorsko-goranska, Ličko-senjska, Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska i Dubrovačko-neretvanska imaju izlaz na more i pripadaju Jadranskoj Hrvatskoj. Prema podacima koje je dostavilo Ministarstvo, broj pripadnika, povjerenika i zamjenika povjerenika te koordinatora civilne zaštite koji pripadaju Jadranskoj Hrvatskoj je 9 971, broj pripadnika javnih vatrogasnih postrojbi je 1 369, a pripadnika dobrovoljnog vatrogasnog društva 6 665, dok je broj zaposlenih na poslovima civilne zaštite u državnim tijelima ili jedinicama lokalne, područne (regionalne) samouprave 207. Ukupan broj pripadnika Civilne zaštite i Službe za vatrogastvo koji bi mogli biti uključeni u slučaju iznenadnog onečišćenja mora i obale manjih i većih razmjera s područja Jadranske Hrvatske je 18 212, a na razini Republike Hrvatske 68 029. U Prilogu 3 prikazan je ukupan broj pripadnika Civilne zaštite i Službe za vatrogastvo na području Republike Hrvatske po županijama.

- Brodice čistači

Prema odredbama članka 7. Nacionalnog plana intervencija, iz sredstava državnog proračuna se, između ostalog, financira gradnja i održavanje brodica čistača mora te troškovi dijela hladnog pogona brodica čistača mora. U skladu s navedenom odredbom Nacionalnog plana intervencija, koncem prosinca 2020. je u Hrvatskoj deset brodica čistača. Od navedenog broja pet brodica je u vlasništvu priobalnih županija, a pet je vlasništvu pravnih osoba, s kojima priobalne županije imaju zaključene ugovore za usluge čišćenja. Vlada Republike Hrvatske je u lipnju 2007. donijela odluku o predaji pet brodica čistača mora tipa ECO 13 županijama u vlasništvo, po jednu Primorsko-goranskoj, Splitsko-dalmatinskoj, Zadarskoj, Šibensko-kninskoj te Dubrovačko neretvanskoj županiji.

Navedenih pet brodica postalo je vlasništvo spomenutih županija. Drugih pet brodica čistača (dvije u Primorsko-goranskoj i po jedna u Splitsko-dalmatinskoj, Dubrovačko-neretvanskoj i Istarskoj županiji), u vlasništvu su pravnih osoba. Priobalne županije s vlasnicima brodica imaju zaključene ugovore za usluge čišćenja. Za sve brodice čistače u vlasništvu županija i pravnih osoba nadležno ministarstvo sufinancira godišnje dio troškova hladnog pogona u iznosu od 230.000,00 kn, odnosno ukupno godišnje 22.300.000,00 kn. Do 2019. za sufinanciranje pripravnosti navedenih brodica i kontrolu namjenskog trošenja sredstava bilo je zaduženo Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, a od 2019. tu obvezu preuzelo je Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture.

U tablici broj 2 daje se pregled brodova čistača po županijama.

Tablica broj 2

Brodovi čistači mora raspoređeni po županijama koncem 2019.

Naziv županije	Vrsta brodice	Broj brodice	Luka veza	Vlasništvo županije DA/NE
Istarska	ECO 200	1	Pula	NE
Primorsko-goranska	ECO 13/4	1	Rijeka	DA
	ECO 200	2	Rijeka	NE
Ličko-senjska i Zadarska	ECO 13/3	1	Zadar	DA
Šibensko-kninska	ECO 13/2	1	Šibenik	DA
Splitsko-dalmatinska	ECO 13/5	1	Kaštel Gomilica	DA
	ECO C1	1	Solin	NE
Dubrovačko-neretvanska	ECO 13/1	1	Ploče	DA
	ECO C2	1	Dubrovnik	NE
Ukupno	-	10	-	

Brodovi ECO 13/1 i ECO 13/2 duljine su 13,25 m i brzine 25 čv, sa spremnicima za prikupljanje tekućeg onečišćenja zapremine 4,5 m³.

Brodovi ECO 13/3, ECO 13/4 te ECO 13/5 duljine su 13,10 m, brzine 25 čv, sa spremnicima za prikupljanje tekućeg onečišćenja zapremine 4,8 m³.

Tri broda ECO 200 duljine su 14,7 m i brzine 8 čv, sa spremnicima za prikupljanje tekućeg onečišćenja zapremine 10 m³.

Brodovi ECO C1 i ECO C2 duljine su 9,5 m, brzine 2 čv, sa spremnicima za prikupljanje tekućeg onečišćenja zapremine 5 m³.

Uprava za sigurnost plovidbe je za 2019. izradila izvještaj o stanju svih navedenih brodova za 2019. i utvrđeno je da je devet brodova u ispravom stanju, dok je za jedan utvrđeno da ima ozbiljne nedostatke za sigurnu plovidbu vezane uz glavne motore i GPS.

Za područje Primorsko-goranske županije nadležno ministarstvo sufinancira rad tri brodice čistača (jedna u vlasništvu Županije ECO 13/4, a dvije u vlasništvu druge pravne osobe ECO 200). Odredbama članaka 15., 21. i 57. Županijskog plana intervencija PGŽ-a određeno je da se praćenje stanja morskog okoliša obavlja, između ostalog, i planiranim redovitim ophodnjama područja djelovanja navedenog plana brodovima čistačima mora. Nadalje, u skladu s okolnostima, stavljaju se u stanje pripravnosti brodovi čistači u cilju smanjivanja i uklanjanja opasnosti od onečišćenja mora, sukladno ugovoru o poslovno-tehničkoj suradnji. Isto tako, određeno je da se iz sredstava proračuna Županije financiraju i troškovi dijela hladnog pogona i održavanja brodova čistača mora.

Na temelju spomenute Odluke Vlade Republike Hrvatske iz lipnja 2007., u srpnju 2007. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva te Primorsko-goranska županija zaključili su Ugovor o predaji brodice čistača mora, ECO 13/4 u vlasništvo Županiji bez naknade.

Navedeno Ministarstvo obvezalo se osigurati sredstva za podmirenje dijela troškova hladnog pogona u iznosu od 230.000,00 kn godišnje. Županija se obvezala odabrati i ugovoriti izvršitelja poslova čišćenja na temelju javnog natječaja i snositi dio troškova hladnog pogona odnosno uporabe u dijelu koji nije osiguralo navedeno Ministarstvo. Proveden je javni natječaj i u prosincu 2007. zaključen je do 2026. ugovor s trgovačkim društvom iz Rijeke o izvođenju radova na čišćenju morskog okoliša u akvatoriju Primorsko-goranske županije za vrijeme korištenja brodice ECO 13/14 te dodatak ugovoru u svibnju 2011. Dodatak je zaključen zato što u osnovnom ugovoru cijena usluge nije bila iskazana s porezom na dodanu vrijednost.

Nadalje, u travnju 2015. Županija je s istim Ministarstvom zaključila i Ugovor o sufinanciranju dijela hladnog pogona dvije brodice za čišćenje morskog okoliša (ECO 200) u akvatoriju Primorsko-goranske županije. Ugovorena je obveza podmirenja troškova hladnog pogona nadležnog ministarstva za svaku brodicu u iznosu od 230.000,00 kn i obveza Županije u financiranju ostalih troškova. Ovaj Ugovor zaključen je na razdoblje od četiri godine. Prije njegova zaključivanja Županija je u lipnju 2014. provela postupak javne nabave i zaključila okvirni sporazum s trgovačkim društvom iz Rijeke za nabavu usluga čišćenja morskog okoliša s dvije brodice za razdoblje od pet godina te pet godišnjih ugovora. Nakon isteka spomenutih ugovora zaključen je s navedenim trgovačkim društvom još jedan ugovor u svibnju 2019. na razdoblje od tri mjeseca za usluge čišćenja mora. Novi okvirni sporazum za spomenute usluge s istim trgovačkim društvom zaključen je u kolovozu 2019., na temelju provedenog postupka javne nabave, na razdoblje od pet godina. Na temelju novog okvirnog sporazuma zaključen je jedan godišnji ugovor.

Spomenutim ugovorima nadležno ministarstvo obvezalo se sufinancirati dio troškova hladnog pogona, za svaku brodicu 230.000,00 kn godišnje, a Županija se obvezala sufinancirati drugi dio troškova hladnog pogona za koje nadležno ministarstvo nije osiguralo sredstva.

Troškovi hladnog pogona su troškovi goriva i maziva, osiguranja brodice, plaća za posadu i troškovi servisa brodica. Izvršitelj usluga čišćenja mora je u skladu sa zaključenim ugovorima stavljao brodice u pripravnost te obavljao s njima poslove redovnog obilaska i nadzora akvatorija te ekološke intervencije na moru. Županija je dostavljala nadležnom ministarstvu godišnja izvješća o radu navedenih tri brodica čistača i namjenskom trošenju sredstava. Rashodi Županije za navedene brodice čistače su od 2017. do 2019. ukupno iznosili 5.749.213,00 kn.

Za područje Splitsko-dalmatinske županije nadležno ministarstvo sufinancira rad dvije brodice čistača (jedan u vlasništvu Splitsko-dalmatinske županije – ECO 13/5 i drugi u vlasništvu pravne osobe – ECO C1). Odredbama članka 12. i 15. Županijskog plana intervencija SDŽ-a, određeno je da će, u cilju smanjivanja i uklanjanja opasnosti od onečišćenja mora, zapovjednik ŽOC-a izdati nalog za stavljanje u stanje pripravnosti brodova čistača. Planiranim troškovima navedenog plana smatraju se i troškovi dijela hladnog pogona i održavanja brodova čistača mora namijenjenih intervenciji na području Splitsko-dalmatinske županije, bez obzira na njihovo vlasništvo.

Na temelju spomenute Odluke Vlade Republike Hrvatske iz lipnja 2007., u srpnju 2007. Splitsko-dalmatinska županija i Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva zaključili su ugovor o predaji brodice čistača mora, ECO 13/5 u vlasništvo Splitsko-dalmatinskoj županiji bez naknade. Nadležno ministarstvo obvezalo se osigurati sredstva za podmirenje dijela troškova hladnog pogona u iznosu od 230.000,00 kn godišnje, a Splitsko-dalmatinska županija odabrati i ugovoriti izvršitelja poslova u slučaju iznenadnog onečišćenja mora te snositi dio troškova hladnog pogona odnosno uporabe koje nije osiguralo spomenuto ministarstvo.

U listopadu 2007. županijsko poglavarstvo je donijelo odluku o predaji spomenute brodice na korištenje dobrovoljnom vatrogasnim društvu iz Kaštel Gomilice bez naknade, na razdoblje od deset godina. U listopadu 2008. navedeno vatrogasno društvo osnovalo je trgovačko društvo. Na temelju odluke županijskog poglavarstva zaključen je u svibnju 2009. novi ugovor o čišćenju mora s navedenim trgovačkim društvom, na razdoblje od deset godina. Navedenim ugovorom predana je brodica čistač mora ECO 13/5 na korištenje trgovačkom društvu, bez naknade. U prosincu 2019. Splitsko-dalmatinska županija zaključila je s nadležnim ministarstvom Dodatak Ugovoru iz 2007. o predaji navedene brodice čistača mora. Izmijenjena je odredba kojom je određen način odabira izvršitelja poslova. U članku 4. Dodatka Ugovoru, određeno je da je Splitsko-dalmatinska županija obvezna odabrati i ugovoriti izvršitelja za obavljanje poslova u slučaju iznenadnog onečišćenja mora prema ugovorenim uvjetima u skladu s propisima Republike Hrvatske.

Spomenuta Županija nije odabrala izvršitelja za obavljanje poslova pripravnosti i reagiranja kod iznenadnih onečišćenja mora provođenjem jednog od propisanih postupaka nabave u Zakonu o javnoj nabavi (Narodne novine 120/16), nego je u siječnju 2020. s drugom vatrogasnom udrugom zaključila novi ugovor o predaji brodice čistača za korištenje bez naknade za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2020. Navedena udruga je od studenoga 2016. suvlasnik trgovačkog društva koje je prije obavljalo poslove čišćenja mora od 2009. do 2019.

Državni ured za reviziju preporučuje Splitsko-dalmatinskoj županiji odabrati izvršitelja za obavljanje poslova pripravnosti i reagiranja kod iznenadnih onečišćenja mora u skladu s odredbom članka 4. Dodatka Ugovora zaključenog u prosincu 2019. s nadležnim ministarstvom.

Splitsko-dalmatinska županija provela je otvoreni postupak javne nabave za usluge čišćenja morskog okoliša jednim ekološkim brodom (ECO C1) te u veljači 2019. s odabranim ponuditeljem, trgovačkim društvom iz Splita, zaključila okvirni sporazum na razdoblje od dvije godine. Na temelju navedenog sporazuma zaključeni su godišnji ugovori. Spomenutim ugovorima nadležno ministarstvo obvezalo se sufinancirati dio troškova hladnog pogona, u iznosu od 230.000,00 kn godišnje, a Županija se obvezala sufinancirati drugi dio troškova hladnog pogona. Troškovi hladnog pogona su troškovi goriva i maziva, osiguranja brodice, plaća za posadu i troškovi servisa brodica.

U prosincu 2019. Splitsko-dalmatinska županija je s Ministarstvom zaključila ugovor o sufinanciranju dijela troškova jedne brodice čistača ECO C1 za djelovanje kod iznenadnih onečišćenja mora (koji nije u vlasništvu županije). Navedenim ugovorom Ministarstvo se obvezalo podmiriti troškove redovnog održavanja brodica čistača mora u iznosu od 230.000,00 kn, a obveza Splitsko-dalmatinske županije je financiranje ostalih troškova. Ovaj ugovor zaključen je na razdoblje od dvije godine. Izvršitelj usluga čišćenja mora je, u skladu sa zaključenim ugovorima (za ECO 13/5 i ECO C1), stavljao brodice u pripravnost i obavljao poslove redovnog obilaska i nadzora akvatorija te ekološke intervencije na moru. Splitsko-dalmatinska županija dostavljala je nadležnom ministarstvu godišnja izvješća o radu navedenih brodica čistača i namjenskom trošenju sredstava. Od 2017. do 2019. rashodi Splitsko-dalmatinske županije za rad navedenih brodica čistača (ECO 13/5 i ECO C1) ukupno su iznosili 4.058.617,00 kn.

Za saniranje onečišćenja mora, za određena obalna područja Europske unije te za područje Jadranskog mora, EMSA je uspostavila mrežu brodova čistača. Navedeno predstavlja dodatnu pomoć državama članicama Europske unije kod sanacije onečišćenja, u slučaju izljeva nafte velikih razmjera.

Tijekom 2019., nakon obavljenog postupka javne nabave, EMSA je zaključila ugovor s trgovačkim društvom iz Hrvatske, o uslugama plovila u pripravnosti za uklanjanje razlivena nafte za područje Jadranskog mora. U dodatku Službenog lista Europske unije (Tenders Electronic Daily) u prosincu 2019. objavljena je obavijest o dodjeli ugovora za poslove plovila za slučajeve onečišćenja, ukupne vrijednosti od 3.364.549 EUR. Navedeni ugovor je zaključen za razdoblje od 12. kolovoza 2020. do 11. svibnja 2024. Prema odredbama koristit će se plovilo za slučajeve onečišćenja mora velikih razmjera. Spomenuto plovilo je svakodnevno uključeno u gospodarske djelatnosti na području Jadranskog mora. Nakon primanja zahtjeva za pomoć plovilo ima mogućnost da se prenamijeni i u kratkom roku bude raspoloživo za aktivnosti sanacije izljeva nafte velikih razmjera. Prema podacima Ministarstva, navedeno plovilo (brod Kijac) je ukupne nosivosti 3 537,3 mt te će biti u pripravnosti u Jadranskom moru od kolovoza 2020. do svibnja 2024.

Navedeni brod opremljen je specijaliziranom opremom za suzbijanje onečišćenja mora velikih razmjera, i to branama, skimerima, sustavom za raspršivanje disperzanata te detekcijskim sustavom uljnih onečišćenja. Posada broda obučena je za rukovanje instaliranom opremom.

Ministarstvo je u srpnju 2020. provelo otvoreni postupak javne nabave usluge provedba mjera intervencija zaštite mora od onečišćenja te nabave opreme i sredstava za intervencije kod iznenadnih onečišćenja mora. Procijenjena vrijednost nabave je 48.000.000,00 kn bez poreza na dodanu vrijednost za jedanaest grupa opreme, među kojima se nalazi i najam plovila, u kojem su određeni kriteriji za odabir gospodarskih subjekata, njihova tehnička i stručna sposobnost te kriteriji vrednovanja ponuda. Na temelju provedenog otvorenog postupka zaključit će se okvirni sporazum s više gospodarskih subjekata na razdoblje od četiri godine.

Do trenutka obavljanja revizije (ožujak 2021.) navedeni postupak je još u tijeku. Spomenuta oprema i plovila koristit će se i za onečišćenja velikih razmjera koja su u nadležnosti Stožera te bi se koristila na razini Republike Hrvatske.

Državni ured za reviziju preporučuje Ministarstvu nabaviti i/ili unajmiti opremu i plovila koja će biti na raspolaganju u slučaju iznenadnog onečišćenja mora manjih i većih razmjera.

- Provođenje pokaznih vježbi i tečajeva

Izobrazba osoba koje sudjeluju u provedbi Nacionalnog plana intervencija i županijskih planova intervencija obavlja se na tečajevima i pokaznim vježbama na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini. U skladu s odredbama članka 6., točke 103. Nacionalnog plana intervencija, ciljevi tečajeva i vježbi su: unaprjeđenje suradnje i usklađivanja operativnog osoblja, a osobito interventnih ekipa, provjera zapovjednog ustroja planova intervencija, postizanje zadovoljavajuće razine priopćavanja osobito među interventnim ekipama koje sudjeluju u mjerama zajedničkog postupanja, provjera opreme i stjecanje iskustva u rukovanju s opremom, proizvodima i drugim sredstvima u mjerama postupanja, stjecanje iskustva kroz zajednički rad na međunarodnoj razini, izobrazba zapovjednog kadra, članova Stožera i ŽOC-a o procesu donošenja odluka i zapovijedanja te drugim općim pitanjima i analiza postupanja u slučajevima aktiviranja Nacionalnog plana intervencija i županijskih planova intervencija s naglaskom na postupanja pojedinih subjekata.

Pokazna vježba sastoji se od: provjere sustava priopćavanja, vježbe provjere spremnosti u provođenju djelovanja čišćenja mora i obale te prosljeđivanja informacija medijima i analize provedene pokazne vježbe.

Vježba provjere sustava priopćavanja provodi se jednom godišnje na nacionalnoj i županijskoj razini. Pokaznu vježbu Stožer provodi jedanput u tri godine, a ŽOC-evi jedanput godišnje. U godini kada se provodi nacionalna pokazna vježba ne provode se vježbe ŽOC-a.

U revidiranom razdoblju provedene su na nacionalnoj razini edukacije koje je organizirala ovlaštena pravna osoba (ATRAC). U 2017. tema edukacije bila je Uvod u suzbijanje onečišćenja mora – strategije, procjena i inicijalna intervencija, a u 2018. tema edukacije bila je Upravljanje intervencijom kod iznenadnog onečišćenja mora. U obje edukacije sudjelovali su članovi Stožera i zapovjednici ŽOC-eva. U 2018. i 2019. održane su i koordinacije ŽOC-eva obalnih županija na kojima su sudjelovali članovi ŽOC-eva i predstavnici Ministarstva. U navedenoj Analizi postojećih resursa utvrđeno je da u Republici Hrvatskoj ne postoji tvrtka ili institucija, akreditirana od nadležnog tijela zaduženog za pripravnost i reagiranje na iznenadna onečišćenja u morskom okolišu, koja priprema i održava edukacije prema IMO OPRC modelu.

ATRAC je ustanova koja provodi edukacije koje su bazirane na IMO OPRC globalno prihvaćenom modelu, ali program edukacije nije akreditiran. Međunarodna konvencija o pripravnosti, akciji i suradnji za slučaj onečišćenja uljem iz 1990. (OPRC) pozvala je IMO zajedno s relevantnim međunarodnim i regionalnim organizacijama, naftnom i brodarskom industrijom da razviju sveobuhvatan program edukacije/izobrazbe iz područja spremnosti za i reagiranja na onečišćenja uljima, uključujući osiguravanje dostupnosti stručnih savjeta za razvijanje i provedbu programa obuke. IMO je razvio tri modela edukacijskih tečajeva (za operativno osoblje, nadzornike i terenske zapovjednike te više upravno osoblje). Takve edukacije čine osnovu svakog dobrog sustava spremnosti i reagiranja te bi ih trebalo provoditi jednom godišnje na nacionalnoj i regionalnoj razini (priprema i organizacija vježbi reagiranja na izljeve).

Isto tako, u spomenutoj Analizi utvrđena je potreba savjetodavnih usluga u slučaju opasnosti od iznenadnog onečišćenja, što podrazumijeva davanje tehničkih savjeta lokalnim, područnim/regionalnim i nacionalnim nadležnim tijelima. Navedene su preporučene kompetencije takvih savjetnika.

Državni ured za reviziju mišljenja je da bi Ministarstvo, prema utvrđenim potrebama za savjetodavne usluge u Analizi postojećih tehničkih resursa i dostupnosti usluga za reagiranje na iznenadna onečišćenja mora, trebalo organizirati sve edukacije prema IMO OPRC globalno prihvaćenom modelu za reagiranje na iznenadna onečišćenja mora te pronaći ovlaštene savjetnike (utvrditi popis savjetnika s potrebnim kompetencijama) koji se mogu u slučaju iznenadnog onečišćenja po potrebi pozvati i uključiti u postupak saniranja onečišćenja.

U revidiranom razdoblju održane su pokazne vježbe na nacionalnoj razini. U listopadu 2017. provedena je, u organizaciji Ministarstva, nacionalna pokazna vježba „Adriatic 2017 – Zaštita Jadranskog mora od onečišćenja brodova” u Kaštelanskom zaljevu. U svibnju 2018. provedena je u splitskom akvatoriju nacionalna pokazna vježba „ADRIATIC 2018” u okviru međunarodnog projekata „Full Scale Civil Protection Exercise – ADRIATIC 2018”. U studenom 2019. provedena je u organizaciji Ministarstva nacionalna pokazna vježba suzbijanja onečišćenja mora i gašenja požara plovila „NAMIRG Pula 2019” u pulskom akvatoriju u okviru EU projekta „North Adriatic Maritime Incident Response Group – NAMIRG”. Navedene pokazne vježbe obuhvatile su provjeru sustava priopćavanja, vježbe provjere spremnosti u provođenju djelovanja čišćenja mora i obale te prosljeđivanja informacija medijima i analizu provedene pokazne vježbe.

Županijskim planom intervencija PGŽ-a određena je izobrazba osoba koje sudjeluju u provođenju njihova plana intervencija te sadržaj i održavanje pokaznih vježbi. U 2017. predstavnici ŽOC-a Primorsko-goranske županije sudjelovali su na dvije izobrazbe, i to na radnom sastanku vezanom uz zaštitu mora i priobalja od onečišćenja i na panelima organiziranim u okviru nacionalne pokazne vježbe „Adriatic 2017 – Zaštita Jadranskog mora od onečišćenja brodova”. Nadalje, ŽOC Primorsko-goranske županije je u 2017. proveo pokaznu vježbu „MIGRANTI RI 2017.” – pokazna vježba rada dijela brodica čistača i uporabe sredstava za zaštitu mora koje posjeduju. Iste godine predstavnici ŽOC-a Primorsko-goranske županije bili su prisutni na održanoj nacionalnoj pokaznoj vježbi „Adriatic 2017- Zaštita Jadranskog mora od onečišćenja brodova”.

U 2018. predstavnici ŽOC-a Primorsko-goranske županije sudjelovali su na tri izobrazbe, i to: na prvoj koordinaciji svih ŽOC-eva, u cilju prepoznavanja različitosti postojećih županijskih sustava reagiranja, razmjene iskustava raznih ŽOC-eva te definiranja ujednačenih standarda pripravnosti i reagiranja, na radnom sastanku vezanom uz zaštitu mora i priobalja od onečišćenja i na panelima organiziranim u okviru nacionalne pokazne vježbe „ADRIATIC 2018”.

Nadalje, ŽOC Primorsko-goranske županije je u 2018. proveo pokaznu vježbu rada dijela brodova čistača i uporabe sredstava za zaštitu mora koje posjeduju te su predstavnici ŽOC-a Primorsko-goranske županije bili prisutni na održanoj nacionalnoj pokaznoj vježbi „ADRIATIC 2018”.

U 2019. predstavnici ŽOC-a Primorsko-goranske županije sudjelovali su na tri izobrazbe, i to: na drugoj koordinaciji svih ŽOC-eva, na radnom sastanku vezanom uz zaštitu mora i priobalja od onečišćenja i na panelima organiziranim u okviru nacionalne pokazne vježbe „NAMIRG Pula 2019”.

Nadalje, ŽOC Primorsko-goranske županije je u 2019. proveo pokaznu vježbu rada dijela brodica čistača i uporabe sredstava za zaštitu mora koje posjeduju i sudjelovao na vježbi „Tehničko-tehnološka nesreća '19.” – Terenska vježba operativnih snaga iz sustava civilne zaštite Primorsko-goranske županije (CZ PGŽ-a) u kojoj je bila aktivna brodica čistač u vlasništvu Županije. Iste godine predstavnici ŽOC-a bili su prisutni i na održanoj nacionalnoj pokaznoj vježbi „NAMIRG Pula 2019”.

Navedene pokazne vježbe obuhvatile su provjeru sustava priopćavanja, vježbe provjere spremnosti u provođenju djelovanja čišćenja mora i obale te prosljeđivanja informacija medijima i analizu provedene pokazne vježbe.

Odredbama članka 14. Županijskog plana intervencija SDŽ-a određeno je da će se programi edukacije i vježbi provoditi na svim razinama odgovornosti i nadležnosti.

Izobrazba će se provoditi na tri razine upravljanja, i to: tehnike čišćenja i korištenje specijalizirane opreme, operativno vođenje intervencije i planiranje interventnih aktivnosti te upravljanje intervencijom i strateško planiranje.

Prema navedenom provodit će se redoviti program edukacije kroz stručne tečajeve, po sljedećem rasporedu: izobrazba za prvu razinu (tehnike čišćenja i korištenje specijalizirane opreme) najmanje jednom u dvije godine, izobrazba za drugu razinu (operativno vođenje intervencije i planiranje interventnih aktivnosti) najmanje jednom godišnje te za treću razinu (upravljanje intervencijom i strateško planiranje) najmanje jednom u dvije godine. Isto tako, određeno je da će pokaznu vježbu ŽOC Splitsko-dalmatinske županije uz prethodnu najavu zapovjedniku Stožera provoditi jednom godišnje. Pokazna vježba ne provodi se u godini kada se provodi pokazna vježba po nacionalnom planu intervencija koju provodi Stožer.

U 2017. predstavnici ŽOC-a Splitsko-dalmatinske županije sudjelovali su na dvije izobrazbe, i to: na međunarodnoj konferenciji „Otpad u moru – izazovi i rješenja” i na panelima organiziranima u okviru nacionalne pokazne vježbe „Adriatic 2017 – Zaštita Jadranskog mora od onečišćenja brodova”. U 2017. organizirani su tečajevi za Lučku kapetaniju u Splitu, trgovačko društvo koje se bavi preradom nafte i dobrovoljna vatrogasna društva unutar pokazne vježbe „Gašenje požara, evakuacija i spašavanje, sanacija okoliša u slučaju požara na tankeru prilikom istovara naftnih derivata u tankerskoj luci Ina – Solin”. Isto tako, u lipnju 2017. u organizaciji Državne uprave za spašavanje, Ministarstva obrane Republike Hrvatske i Hrvatske vatrogasne zajednice provedene su protupožarne pripreme, tečajevi i obuka u sklopu vježbe „Divulje 2017”.

Nadalje, u 2017 održana je pokazna vježba „Gašenje požara, evakuacija i spašavanje, sanacija okoliša u slučaju požara na tankeru prilikom istovara naftnih derivata u tankerskoj luci INA – SOLIN” i pokazna vježba „Divulje 2017”. Iste godine trgovačko društvo koje upravlja brodicom čistačem u vlasništvu Splitsko-dalmatinske županije je zajedno s Obalnom stražom Republike Hrvatske provelo vježbu sprječavanja onečišćenja postavljanja zaštitnih plutajućih brana za slučaj većih onečišćenja mora, a ŽOC Splitsko-dalmatinske županije sudjelovao je na održanoj nacionalnoj pokaznoj vježbi „Adriatic 2017 – Zaštita Jadranskog mora od onečišćenja brodova”.

U 2018. predstavnici ŽOC-a Splitsko-dalmatinske županije sudjelovali su na prvoj koordinaciji svih ŽOC-eva, a svi članovi ŽOC-a na panelima organiziranima u okviru nacionalne pokazne vježbe „ADRIATIC 2018”. Održana je i obuka osoblja koje sudjeluje u aktivnostima čišćenja mora prema standardu scc/scp (standard sigurnost) te je proveden tečaj za rukovodeće osoblje koje upravlja akcijama saniranja onečišćenja mora (Imo Oil Pollution, Preparedness, Response, and Co – Operation (OPRC) Level 1 – First Responder i Level 2 – Suoervision/on – Scene Commander). Iste godine ŽOC Splitsko-dalmatinske županije sudjelovao je na održanoj nacionalnoj pokaznoj vježbi „ADRIATIC 2018”.

U 2019. predstavnici ŽOC-a Splitsko-dalmatinske županije sudjelovali su na dvije izobrazbe, i to: na drugoj koordinaciji svih ŽOC-eva i na panelima organiziranima u okviru nacionalne pokazne vježbe „NAMIRG Pula 2019”. Nadalje, u 2019. bili su prisutni i na održanoj nacionalnoj pokaznoj vježbi „NAMIRG Pula 2019”. U istoj godini organizirana je i vježba gašenja požara, spašavanja unesrećene osobe i obrane od poplave u sklopu projekta Europske unije ProteCHt2save na temu sprječavanja štete na kulturnim dobrima i objektima nastalim morskim plavljenjem, bujičnim vodama i požarom.

Navedene pokazne vježbe obuhvatile su provjeru sustava priopćavanja, vježbe provjere spremnosti u provođenju djelovanja čišćenja mora i obale te prosljeđivanja informacija medijima i analizu provedene pokazne vježbe.

Regionalna suradnja

Osim Republike Hrvatske, države s izlazom na Jadransko more su: Talijanska Republika, Republika Slovenija, Republika Albanija, Crna gora te Bosna i Hercegovina. Svako veće onečišćenje u teritorijalnom moru jedne od obalnih država može utjecati na čitav ekosustav Jadrana.

Zbog navedenog potrebna je regionalna suradnja svih obalnih država na Jadranskom moru, posebno u dijelu praćenja stanja i u slučaju iznenadnih onečišćenja mora. Republika Hrvatska je u listopadu 2008. donijela Zakon o potvrđivanju Sporazuma o subregionalnom planu. Sporazumom je predviđena suradnja u slučaju iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru između Republike Hrvatske, Talijanske Republike i Republike Slovenije. Plan je sastavljen kao dio projekta za izradu subregionalnog sustava za sprječavanje i suzbijanje iznenadnog onečišćavanja mora većih razmjera koja utječu ili bi mogla utjecati na more, obale i druge povezane interese Hrvatske, Italije i Slovenije u Jadranskom moru.

Sastavljen je uz tehničku pomoć REMPEC-a (Regionalni centar za žurne intervencije u slučaju iznenadnih onečišćenja u Sredozemnom moru) u okviru MAP-a. Navedeni Sporazum do sada nije ratificirala Talijanska Republika, zbog čega Sporazum nije stupio na snagu.

Prema obrazloženju Ministarstva, cilj Sporazuma je uspostaviti mehanizam međusobne suradnje s pomoću kojeg će nadležna nacionalna tijela jadranskih država surađivati radi usklađivanja i objedinjavanja svojih djelovanja koja se odnose na sprječavanje i reagiranje na iznenadna onečišćenja mora, koja utječu ili bi mogla utjecati na teritorijalno more, obale i povezane interese jedne ili više jadranskih država ili na nezgode koje prelaze raspoloživu sposobnost za reagiranje svake države pojedinačno.

Nadalje, obrazlaže da je međunarodni pravni okvir regionalne suradnje u području zaštite Sredozemnog mora uspostavljen kroz program Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEP) osnivanjem MAP-a. Djelovanje u okviru ovog programa usmjereno je na zaštitu okoliša, promicanje modela održivog upravljanja, kao i jačanje suradnje među mediteranskim zemljama. U pogledu iznenadnih onečišćenja mora Ministarstvo sudjeluje u radu REMPEC-a, koji pomaže mediteranskim zemljama u izgradnji nacionalnih preventivnih kapaciteta i kapaciteta za reagiranje na onečišćenja mora većih razmjera te promiče suradnju u suzbijanju iznenadnih onečišćenja mora ugljikovodicima i ostalim opasnim i štetnim tvarima.

Osim navedenog, Republika Hrvatska sudjeluje u Mješovitoj komisiji za zaštitu voda Jadranskog mora i obalnih područja radi multidisciplinarnog rješavanja problema okoliša u Jadranskom moru, čije su članice Talijanska Republika, Republika Slovenija i Crna Gora. Također, Republika Hrvatska surađuje s jadranskim zemljama kroz Strategiju Europske unije za jadransko-jonsku regiju (European Union Strategy for the Adriatic-Ionian Region).

Splitsko-dalmatinska županija sudjeluje u projektu Europske unije PEPSEA – Protecting the Enclosed Parts of the Sea in Adriatic from Pollution koji se sufinancira u sklopu Programa prekogranične suradnje INTERREG V-A Italija – Hrvatska 2014. – 2020. Provedba projekta započela je 1. siječnja 2019. i trajat će do 30. lipnja 2021. Vodeći partner je Agencija za razvoj Zadarske županije Zadra nova, a partneri s hrvatske strane su Splitsko-dalmatinska županija, Šibensko-kninska županija i ATRAC te s talijanske strane Consorzio Futuro in Ricerca, Agenzia Regionale per la Potenzione dell'Ambiente del Friuli Venezia Giulia, Ente Parco Regionale Veneto del Delta Po te Camera di Commercio di Bari. Cilj projekta je razviti odgovarajući sustav konačnog rješenja za događaje zagađenja u lukama i zaljevima koji će povećati stupanj zaštite mora i priobalja od onečišćenja mora s brodova, platformi i kopnenih izvora čime će se utjecati na očuvanje biološke raznolikosti i načina života stanovništva u programskom području. Partneri će raditi na stvaranju Registra zatvorenih dijelova mora koji su podložni opasnostima onečišćenja te na razvoju i primjeni metodologije za izradu detaljnih planova intervencija uz razvoj tehnologije za učinkovito čišćenje onečišćenja mora u zatvorenim dijelovima mora. Ukupna vrijednost projekta je 2.900.570 EUR, a nepovratna sredstva za realizaciju aktivnosti na području Splitsko-dalmatinske županije iznose 513.218 EUR. Projekt je u tijeku.

POSTUPANJA NADLEŽNIH TIJELA U SLUČAJEVIMA INTERVENCIJA KOD IZHENADNIH ONEČIŠĆENJA MORA

Prema Nacionalnom planu intervencija, ako prijete opasnost od onečišćenja s pomorskog objekta, odgovorna osoba za taj objekt dužna je o tome obavijestiti Nacionalnu središnjicu.

Također, ako prouzroči ili primijeti onečišćenje mora ili nezgodu koja može prouzročiti onečišćenje mora, dužna je odmah o tome obavijestiti županijski centar 112, lučku kapetaniju ili njezine ispostave. Službena osoba koja je zaprimila obavijest o onečišćenju mora ili nezgodi koja može prouzročiti onečišćenje mora, dužna je informaciju proslijediti Nacionalnoj središnjici.

Službena osoba u Nacionalnoj središnjici, nakon primitka obavijesti o onečišćenju mora odnosno nezgodi koja može prouzročiti onečišćenje mora, dužna je od odgovorne osobe na pomorskom objektu zatražiti podatke o vrsti nezgode, vrsti, veličini i nazivu, broju osoba na objektu, vlasniku/korisniku objekta, agentu objekta u Republici Hrvatskoj, točnoj poziciji, stupnju opasnosti za ljudski život, podatke o ozlijeđenima i mogućnosti pomoći ozlijeđenima, vrsti tereta i spremnicima te informacije o njihovoj opasnosti po morski okoliš, veličini oštećenja objekta i poduzetim aktivnostima na otklanjanju prijetnji i mogućih posljedica. Nakon prikupljenih i obrađenih podataka o onečišćenju mora odnosno nezgodi koja može prouzročiti onečišćenje mora Nacionalna središnjica dostavlja izvješće o nezgodi središnjim tijelima državne uprave nadležnim za more, zaštitu okoliša i unutarnje poslove, nadležnom ŽOC-u, županijskom centru 112 i Obalnoj straži. Po primitku izvješća o nezgodi, radi utvrđivanja opsega i vrste onečišćenja i procjene situacije, zapovjednik ŽOC-a osigurava izviđanje i praćenje kretanja onečišćenja na površini mora zrakoplovom ili helikopterom. Na temelju izvješća o nezgodi i procjene situacije aktivira se plan intervencija odgovarajuće razine (nacionalni ili županijski planovi) i o tome se obavještavaju nadležna tijela.

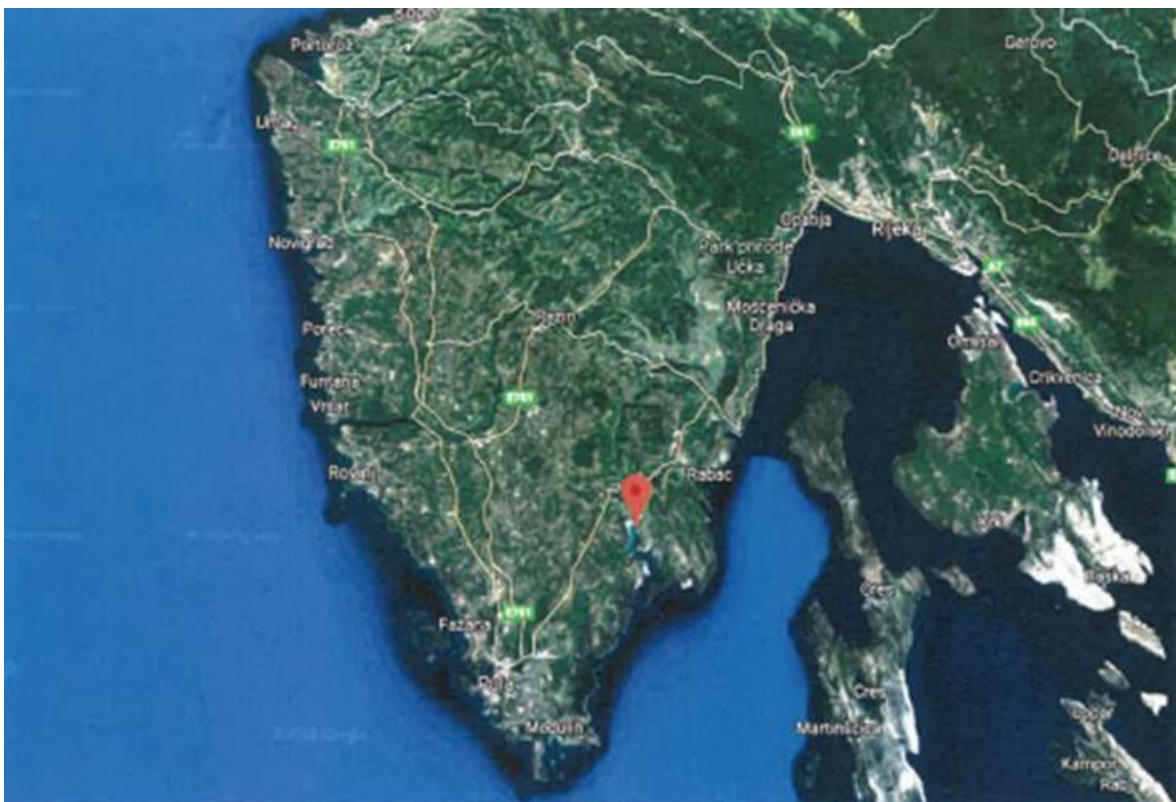
Tijekom razdoblja od 2017. do konca 2019. nije se aktivirao Nacionalni plan intervencija na državnoj razini, jer nije bilo većeg onečišćenja mora (2 000 m³ ili više) u području ZERP-a, teritorijalnog mora i unutarnjim morskim vodama.

Od 2017. do konca 2019. najveće onečišćenje u hrvatskom morskom području dogodilo se u lipnju 2018. u Raškom zaljevu, kod mjesta Plomin, koje je u nadležnosti Županijskog operativnog centra (ŽOC) Istarske županije. Prema dnevniku tijekom djelovanja koji je sastavio ŽOC Istarske županije, Županijski centar 112 zaprimio je dojavu o onečišćenju mora u Raškom zaljevu o čemu je obaviještena lučka kapetanica nadležne Lučke kapetanije, koja je ujedno i zapovjednica ŽOC-a Istarske županije. Nakon uvida u vrstu i opseg onečišćenja utvrđena je potreba za žurnim reagiranjem i provedbom hitnih mjera suzbijanja onečišćenja mora. Zapovjednica ŽOC-a Istarske županije donijela je odluku o aktiviranju Plana intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora u Istarskoj županiji. O svemu je obaviješteno nadležno Ministarstvo i Nacionalna središnjica. Zapovjednica ŽOC-a Istarske županije izdala je nalog za sanaciju onečišćenog područja specijaliziranom trgovačkom društvu iz Rijeke koje raspolaže brodovima čistačima i opremom za sanaciju u slučaju onečišćenja mora.

Na slici broj 3 prikazana je karta s oznakom (crveni znak) koji prikazuje mjesto onečišćenja mora u području Raškog zaljeva (Istarski poluotok).

Slika 3

Karta s oznakom mjesta onečišćenja mora u području Raškog zaljeva
(Istarski poluotok)

Izvor: Dnevnik tijekom djelovanja

Inspekcijskim nadzorom Lučke kapetanije Pula, utvrđeno je da je tijekom ukrcaja pogonskog goriva na teretni brod (Fidelity) koji plovi pod zastavom Libanonske republike u Raškom zaljevu došlo do izlivanja goriva u more. Prema dnevniku tijekom djelovanja, utvrđeno je da je isteklo približno 8 m³ goriva.

Onečišćenje pogonskim gorivom zahvatilo je osim morske površine i veliki dio obale te plovila na vezu (ukupno 137 malih i 56 velikih brodica). Istog dana kad je uočeno onečišćenje (lipanj 2018.) započelo se s provođenjem sanacije onečišćenog područja metodom mehaničkog prikupljanja onečišćenog sadržaja uz korištenje vakuum cisterne i skimera (pumpi) te su postavljene upijajuće brane. Prikupljao se i kruti zauljeni otpad i onečišćene morske trave koje je more izbacilo na obalu, a koja je upila dio izlivenog goriva. Osim obale i morske površine pristupilo se i čišćenju svih plovila zahvaćenih onečišćenjem. Također, izdan je nalog za sanaciju specijaliziranom trgovačkom društvu iz Šibenika koja posjeduje multifunkcionalno plovilo i mehanizaciju za sanaciju nepristupačnih uvala. Djelatnici navedene specijalizirane tvrtke fotografirali su i izradili kartu onečišćene nepristupačne obale u duljini od približno 5,3 km. Osim specijaliziranih trgovačkih društava za čišćenje onečišćenog područja angažirana je Javna vatrogasna postrojba iz Labina i Dobrovoljno vatrogasno društvo iz Raše. Javna vatrogasna postrojba je sa svojim plovilom također postavljala upijajuće brane i sudjelovala u čišćenju brodica i obale. U akciju čišćenja uključeno je i lokalno stanovništvo općina Barban i Marčana u organizaciji Dobrovoljnog vatrogasnog društva Marčana. Brodovlasnik je angažirao stručnu osobu iz Međunarodnog udruženja vlasnika tankera (International Tanker Owners Pollution Federation) koja je pružala savjetodavne usluge ŽOC-u Istarske županije.

Na slici broj 4 prikazane su fotografije nastale neposredno nakon onečišćenja Raškog zaljeva pogonskim gorivom.

Slika 4

Fotografije onečišćenja mora i obale u Raškom zaljevu

Izvor: Dnevnik tijeka djelovanja

Za potrebe ŽOC-a Istarske županije roniaci Centra za podvodne aktivnosti iz Pule poduzeli su aktivnosti ronjenja u Raškom zaljevu kako bi utvrdili stupanj onečišćenja morskog dna. Prema izvještaju o provedenom ronjenju, uočeno je da nije došlo do onečišćenja izlivenim gorivom na morskome dnu.

Tijekom akcije čišćenja u srpnju 2018. angažirani su profesori s Rudarsko-geološkog-naftnog fakulteta iz Zagreba koji su potvrdili površinsku onečišćenost tla te su metodu čišćenja postavljanjem upijajućih brana i čišćenje obale uz pomoć vode pod tlakom ocijenili učinkovitim.

Sastanci ŽOC-a Istarske županije organizirali su se svakog dana tijekom akcije čišćenja Raškog zaljeva u lipnju i srpnju 2018. Na sastancima su, osim članova ŽOC-a Istarske županije, sudjelovali i drugi predstavnici javne vlasti i institucija Republike Hrvatske kao i čelnici jedinica lokalne samouprave. Na navedenim sastancima koordiniralo se akcijom čišćenja te su se podnosila izvješća svih sudionika koji su sudjelovali u čišćenju. Također se raspravljalo o svim važnim pitanjima za sanaciju onečišćenja. Prema dnevniku tijeka djelovanja istaknut je problem dubine čišćenja tla s onečišćenih plaža jer su nakon uklanjanja površinskog sloja uočeni tragovi izlivenog goriva i na dubini od 30 cm, pri čemu je istaknuta potreba angažiranja vanjskih stručnjaka. Isto tako, tijekom akcije čišćenja uočen je problem manjka broja nepropusnih kontejnera za otpad.

Prema zadnjem izvještaju dnevnika tijeka djelovanja iz srpnja 2018., nije donesena odluka o završetku akcije čišćenja i daljnjih aktivnosti ŽOC-a Istarske županije jer se, kako se navodi, proglašenje završetka akcije može učiniti samo na osnovi nalaza i mišljenja stručnih osoba.

Isto tako, navodi se da se i nadalje pojavljuje onečišćenje, što je najprije zamijećeno na šljunčanim dijelovima obale gdje je došlo do dubljeg prodiranja izlivenog goriva u tlo te se zbog plime i oseke, valova i ostalih prirodnih pojava događa da gorivo ponovno dospijeva na površinu.

Iz navedenog primjera onečišćenja u Raškom zaljevu vidljiva je važnost uključivanja većeg broja osoba različitih struka tijekom postupka sanacije onečišćenja. Prema dnevniku tijekom djelovanja, nedostajale su stručne osobe koje bi dale točne informacije ŽOC-u Istarske županije o stručnim pitanjima. Primjerice, savjet o tome na kojoj dubini tla je potrebno vršiti čišćenje obale. Isto tako, utvrđena je i potreba za većom količinom opreme kao što su nepropusni kontejneri za otpad. Osim specijaliziranih trgovačkih društava, iznimno bitnim i važnim pri iznenadnim onečišćenjima mora pokazalo se uključivanje javnih vatrogasnih postrojbi i dobrovoljnih vatrogasnih društava s obzirom na to da raspolažu ljudima koji su pomagali u postavljanju nepropusnih brana, čišćenju brodice i obale. Prema podacima Ministarstva, slučaj onečišćenja u Raškom zaljevu prezentiran je i raspravljan na stručnim skupovima.

Zbog onečišćenja mora u Raškom zaljevu Istarska županija i Ministarstvo su s vlasnikom teretnog broda (Fidelity) i njihovim osiguravajućim društvom, za dio nastalih troškova u kolovozu 2018., zaključili Sporazum o načinu i iznosu isplate dijela troškova sanacije onečišćenja morskog okoliša u Raškom zaljevu u iznosu od 1.500.000 USD. Istarska županija i Ministarstvo su nakon postupka pregovora s predstavnikom vlasnika i osiguravatelja u rujnu 2019. postigli izvansudsku nagodbu za namirenje ukupnih troškova koji su nastali zbog onečišćenja mora te su potpisali Ugovor o odricanju i konačnoj nagodbi u ukupnom iznosu od 3.325.000 USD. Navedeni nagodbeni iznos sadržava prethodno plaćenih 1.500.000 USD i iznos od 1.625.000 USD za konačno namirenje svih vjerovnika koji su sudjelovali u sanaciji onečišćenja mora i obale. Za provedbu budućih mjera otklanjanja posljedica onečišćenja i uspostave prijašnjeg stanja (restauracije, zaštite i provedbe monitoringa) predviđena je isplata jednokratnog iznosa od 200.000 USD na poslovni račun Istarske županije. Prema obrazloženju Ministarstva, Lučka kapetanija Pula u dogovoru s Općinskim državnim odvjetništvom u Pazinu nije pokrenula prekršajni postupak protiv odgovornih osoba za onečišćenje okoliša u Raškom zaljevu radi mogućeg vođenja kaznenog postupka.

ŽOC Istarske županije u vremenu obavljanja revizije (studeni 2020.) još nije zaključio ovaj slučaj onečišćenja mora i obale, s obzirom na to da se još uvijek provodi monitoring u Raškom zaljevu.

Najznačajnije aktivnosti na zaštiti i sprječavanju od iznenadnog onečišćenja mora poduzete su i u lipnju 2018., kada se dogodila havarija turskog broda Haksa koji je plovio pod zastavom države Palau. Havarija se dogodila na otvorenom moru 12 milja od otoka Drvenika u Splitskom arhipelagu. Brod je prevozio 3 000 t magnezita. Akcija spašavanja pomoraca i broda trajala je pet dana (od 17. do 21. lipnja 2018.). Došlo je do prodora mora u strojarnicu i prijetila je opasnost od potonuća broda. Ronilac je uspio varenjem privremeno sanirati pukotinu na brodu te je brod otegljen u brodogradilište Trogir. Kako se brod nalazio na granici Splitsko-dalmatinske i Šibensko-kninske županije, u saniranju oštećenja sudjelovale su lučke kapetanije obje županije te brodovi čistači. U državni proračun za kazne po prekršajnim nalogima, inspeksijski pregled i nadoknadu troškova brodar je uplatio 212.413,00 kn. Poduzetim zahtjevnim radnjama (ispumpavanje mora i višestruko zavarivanje) spriječena je moguća havarija većih razmjera za koju bi se, u slučaju da se dogodila, morao primijeniti Nacionalni plan intervencija.

U slučaju potonuća broda došlo bi do rasipanja tereta u more i izlivanja goriva iz rezervoara broda. Prema odredbi 2.1., točke 10. Nacionalnog plana intervencija, Stožer je tijelo odgovorno za provedbu postupaka i mjera predviđanja, sprječavanja, ograničavanja, spremnosti za i reagiranja po Planu intervencija i Subregionalnom planu.

Prema odredbi 3.2., točke 37. navedenog plana mjere sprječavanja i ograničavanja obuhvaćaju: utvrđivanje, smanjivanje i uklanjanje opasnosti od onečišćenja mora.

Stožer se, kao tijelo odgovorno za donošenje odluka, nije sastao kako bi raspravljao o zaštiti i sprječavanju od iznenadnog onečišćenja mora u slučaju havarije broda Haksa te nisu donesene odluke u pisanom obliku niti je sastavljen zapisnik. Prema obrazloženju odgovornih osoba, Ministarstvo i zapovjednik Stožera bili su informirani o navedenom slučaju.

Državni ured za reviziju mišljenja je da se sa svim informacijama potrebnim za odlučivanje u slučajevima potencijalnih onečišćenja mora velikih razmjera trebaju pravodobno izvijestiti sve osobe koje čine Stožer odnosno tijelo koje je odgovorno za donošenje odluka kako bi se u što kraćem vremenu mogle poduzeti aktivnosti i mjere u slučaju potrebe za sprječavanjem i ograničavanjem onečišćenja mora. Nadalje je mišljenja da bi na taj način Stožer preuzeo odgovornost za poduzete aktivnosti u sprječavanju potencijalnih onečišćenja velikih razmjera koji je prema Nacionalnom planu intervencija u nadležnosti Stožera.

Prema podacima ŽOC-a Primorsko-goranske županije, tijekom 2017. na području Kvarnera dogodila su se dva onečišćenja mora jestivim uljem i praškastim materijalom, dok u jednom slučaju nije utvrđeno podrijetlo i sastav onečišćenja (područje Rijeke). Osim navedenog, dogodila su se dva potonuća manjih brodica bez posljedica onečišćenja mora (područje Crikvenice i Malog Lošinja).

Na području Luke Rijeka u 2018. dogodila su se dva onečišćenja pogonskim gorivom s teretnog broda (Jaohar Adam) i ribarskog broda (Katun). Prema službenoj zabilješki Lučke kapetanije Rijeka iz svibnja 2018., za navedeni teretni brod utvrđeno je da je zbog transfera teškog goriva iz lijevog bočnog tanka u desni bočni tank u more isteklo približno 1 m³ goriva. Protiv zapovjednika broda podignut je prekršajni nalog u iznosu od 30.000,00 kn te je vlasnik broda bio dužan platiti i troškove sanacije onečišćenja.

Prema usmenom obrazloženju odgovornih osoba Primorsko-goranske županije, troškove sanacije brodovlasnici izravno plaćaju trgovačkom društvu koje izvrši sanaciju onečišćenja. Prema godišnjem izvješću o radu ŽOC-a Primorsko-goranske županije, sanaciju je izvršila specijalizirana tvrtka iz Rijeke čime je spriječen izljev onečišćenja izvan Luke Rijeka, a nastalo onečišćenje uspješno je sanirano.

U lipnju 2018. prema zapisniku o izvršenom inspekcijskom pregledu Lučke kapetanije Rijeka došlo je do onečišćenja u Luci Rijeka s ribarskog broda (Katun). Ribarski brod nagnuo se na lijevu stranu te je ustanovljeno da je došlo do prodora mora u prostor strojarnice zbog kvara. Zbog navedenog pozvana je Javna vatrogasna postrojba Grada Rijeke koja je ispumpala zauljene vode iz strojarnice, čime je spriječena havarija i veće onečišćenje mora.

U 2019. bilo je šest onečišćenja mora, od čega tri motornim uljima, dva nepoznatog podrijetla i sastava te jedno praškastim materijalom (područje Rijeke, Opatije, Malog Lošinja, Kraljevice i Bakra) koja su sanirana. U sanaciji čišćenja u svim navedenim onečišćenjima u 2017., 2018. i 2019. sudjelovala su tri broda čistača kojima upravlja specijalizirana tvrtka iz Rijeke, a prema potrebi u sanaciji čišćenja sudjelovali su i članovi ronilačkog kluba (Ronilački klub Dupin).

U revidiranom razdoblju ŽOC Splitsko-dalmatinske županije više je puta sudjelovao u organiziranju i nadzoru čišćenja mora kod manjih onečišćenja koja su sanirana s pomoću brodova čistača. Na području Splitsko-dalmatinske županije u travnju 2017. dogodilo se jedno onečišćenje naftom u dužini od 1 000 do 1 500 m (Kaštelanski zaljev). U srpnju 2017. na području Kaštelanskog zaljeva i kod otoka Čiova na dva plovila je izbio požar.

U travnju 2018. dogodilo se manje onečišćenje naftom na plaži Gojač u Kaštelanskom zaljevu. U lipnju iste godine spriječeno je potonuće turskog teretnog broda Hakse kod otoka Drvenika.

U kolovozu 2018. dogodilo se onečišćenje naftom kod utvrde Kaštilac u Kaštel Gomilici, potonuće jedne brodice na otoku Braču te je izbio požar na jednoj jedrilici u Splitskom kanalu. U lipnju 2019. došlo je do manjeg zagađenja zbog potonuća ribarskog broda u Stobreču. U srpnju iste godine otegljena je nasukana jahta u Kaštel Gomilici. Isto tako, u srpnju 2019. došlo je do manjeg onečišćenja zbog havarije jahte blizu Milne na otoku Braču i ugašen je požar na jahti kod Jelse na otoku Hvaru. U rujnu 2019. došlo je do manjeg onečišćenja mora nakon nasukavanja broda u splitskom akvatoriju.

Prema odredbi članka 2. Županijskog plana intervencija PGŽ-a, propisano je da se navedeni plan primjenjuje kod iznenadnog onečišćenja mora uljem i/ili smjesom ulja razmjera manjeg od 2 000 m³ te za manji opseg i jačinu izvanrednog prirodnog događaja u moru. Prema odredbi članka 4.3. Županijskog plana intervencija SDŽ-a, navedeni plan primjenjuje se kod iznenadnog onečišćenja mora ugljikovodicima (uljima) u količini do 2 000 m³, opasnim i štetnim tvarima te kod izvanrednih prirodnih događaja u moru.

Za onečišćenja koja su se dogodila u promatranom razdoblju od 2017. do konca 2019. ŽOC Primorsko-goranske županije i Splitsko-dalmatinske županije nije vodio potrebnu dokumentaciju kao što je dnevnik tijekom djelovanja niti donosio pisane odluke o načinu uklanjanja onečišćenja mora i druge odluke predviđene navedenim županijskim planovima intervencija. Iz dobivene dokumentacije navedenih ŽOC-eva, u nekim slučajevima iznenadnog onečišćenja mora, nije procijenjen opseg onečišćenja mora, odnosno nije naznačena procijenjena ili stvarna količina razlivenog ulja ili drugog materijala koji je onečistio more.

Prema pismenom i usmenom obrazloženju odgovornih osoba, na području djelovanja ŽOC-a Primorsko-goranske županije i Splitsko-dalmatinske županije tijekom promatranog razdoblja dogodila su se manja onečišćenja mora zbog čega ŽOC-evi navedenih županija nisu aktivirali svoje županijske planove intervencija. S obzirom na to da se županijski planovi intervencija nisu aktivirali, nije se vodila propisana dokumentacija niti su donesene odluke propisane spomenutim planovima.

Za manja onečišćenja mora za koje nije potrebno provoditi veće aktivnosti sanacije i čišćenja na području koji je u nadležnosti ŽOC-a, a u cilju smanjenja administrativnih i drugih troškova predviđenih aktiviranjem županijskih planova intervencija, **Državni ured za reviziju preporučuje Ministarstvu, Primorsko-goranskoj županiji i Splitsko-dalmatinskoj županiji Nacionalnim planom intervencija i županijskim planovima intervencija propisati stupnjevanu proceduru djelovanja te voditi dnevnik tijekom djelovanja za sva onečišćenja mora.**

Nadalje, preporučuje Primorsko-goranskoj županiji i Splitsko-dalmatinskoj županiji zatražiti od županijskih operativnih centara procjenu opsega onečišćenja mora za svako iznenadno onečišćenje mora i podatke javno objaviti na mrežnim stranicama županije.

OCJENA UČINKOVITOSTI UPRAVLJANJA INTERVENCIJAMA KOD IZHENADNIH ONEČIŠĆENJA U JADRANSKOM MORU

Državni ured za reviziju obavio je reviziju učinkovitosti upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru. Ciljevi revizije bili su provjeriti zakonodavni okvir upravljanja intervencijama kod iznenadnog onečišćenja mora, provjeriti organizaciju upravljanja intervencijama kod iznenadnog onečišćenja mora, ocijeniti učinkovitost sustava pri upravljanju intervencijama kod iznenadnog onečišćenja mora te provjeriti postupanja nadležnih tijela u slučajevima intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora.

Na temelju revizijom utvrđenih činjenica, primjenjujući utvrđene kriterije, Državni ured za reviziju ocijenio je da su Ministarstvo, Primorsko-goranska županija i Splitsko-dalmatinska županija u skladu s propisima ustrojili odgovorna tijela (Stožer, Nacionalnu središnjicu i županijske operativne centre) te poduzimaju aktivnosti koje se odnose na provedbu postupaka i mjera predviđanja, sprječavanja, ograničavanja te spremnosti za reagiranja kod iznenadnog onečišćenja mora. Republika Hrvatska normativno je i organizacijski uredila upravljanje intervencijama kod iznenadnog onečišćenja mora, pri čemu je potrebno uskladiti odredbe Nacionalnog plana intervencija sa Zakonom o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika (Narodne novine 17/19). Međutim, utvrđene su određene slabosti sustava koje se odnose na nedostatnu opremu i manjak stručnih osoba pri upravljanju intervencijom kod iznenadnog onečišćenja mora pogonskim gorivom u Raškom zaljevu 2018. Utvrđeno je da se županijski planovi intervencija Primorsko-goranske županije i Splitsko-dalmatinske županije ne aktiviraju za manja onečišćenja mora i havarije brodova i brodica, ali nadležni ŽOC-evi uspješno na svojem području provode intervencije ograničavanja onečišćenja te sanaciju onečišćenja mora manjih razmjera, kao i sprječavanje potencijalnih havarija brodova.

Slijedom navedenog, Državni ured za reviziju ocijenio je da je upravljanje intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru u nadležnosti Primorsko-goranske županije i Splitsko-dalmatinske županije **učinkovito, pri čemu su potrebna određena poboljšanja**, jer su utvrđeni određeni propusti koji ne utječu bitno na upravljanje intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru.

Upravljanje intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru u nadležnosti Ministarstva Državni ured za reviziju ocjenjuje **djelomično učinkovitim**, jer Nacionalni plan intervencija nije usklađen s izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika, Republika Hrvatska ne raspolaže dostatnom opremom za sprječavanje i ograničavanje onečišćenja mora većih razmjera, program edukacije nije organiziran na način da postoji tvrtka ili institucija koja provodi akreditiran program edukacije, ne ažurira se popis pravnih osoba i obrtnika registriranih i ovlaštenih za provođenje mjera intervencije odnosno uklanjanje posljedica nastalih iznenadnim onečišćenjem mora i obale i njihove opreme i sredstava s popisima ŽOC-eva te Nacionalnim planom intervencija nisu jasno utvrđene odgovornosti i zadaci članova Stožera i ŽOC-eva.

Državni ured za reviziju daje sljedeće preporuke Ministarstvu, Primorsko-goranskoj županiji i Splitsko-dalmatinskoj županiji, prema područjima revizije:

1. Zakonodavni okvir za zaštitu i očuvanje Jadranskog mora od onečišćenja

- 1.1. Nacionalnim planom intervencija utvrditi način i uvjete stručnog osposobljavanja i programe stručnog osposobljavanja sudionika u provedbi postupaka i mjera, način i uvjete opremanja i korištenja materijalnih, tehničkih i drugih sredstava, način i uvjete provedbe postupaka i mjera pri odobalnom istraživanju i eksploataciji ugljikovodika te način održavanja reda i sigurnosti u intervencijama. (Ministarstvo)
- 1.2. U Nacionalnom planu intervencija odrediti način na koji koncesionari luka posebne namjene i lučke uprave trebaju sudjelovati u provedbi Nacionalnog plana intervencija, s obzirom na to da su prema odredbama Pomorskog zakonika dužni bez odgađanja poduzeti mjere radi sprječavanja širenja onečišćenja te otklanjanja onečišćenja. (Ministarstvo)

2. Sustav upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja mora u Republici Hrvatskoj

- 2.1. Izraditi procjenu rizika i osjetljivosti okoliša od onečišćenja mora u skladu sa Županijskim planom intervencija SDŽ-a. (Splitsko-dalmatinska županija)
- 2.2. Odrediti tajnika Stožera. (Ministarstvo)
- 2.3. Odrediti tajnika Županijskog operativnog centra. (Splitsko-dalmatinska županija)
- 2.4. Odrediti u Županijskom planu intervencija SDŽ-a donošenje poslovnika o radu Županijskog operativnog centra Splitsko-dalmatinske županije te zatražiti njegovo donošenje. (Splitsko-dalmatinska županija)
- 2.5. Redovno ažurirati popis pravnih osoba i obrtnika registriranih i ovlaštenih za provođenje mjera intervencije (uklanjanje posljedica nastalih iznenadnim onečišćenjem mora i obale) te njihove opreme i sredstava s popisima županijskih operativnih centara. (Ministarstvo)
- 2.6. Nacionalnim planom intervencija odrediti niži raspon (manje od 2 000 m³) razlivenog ulja u more za djelovanje županijskih operativnih centara po županijskim planovima intervencija u skladu s potrebama i mogućnostima. (Ministarstvo)
- 2.7. U suradnji s Ministarstvom obrane, utvrditi potrebnu opremu za djelovanje Obalne straže u sprječavanju i ograničavanju onečišćenja mora u području ZERP-a, a po potrebi i u teritorijalnom moru i unutarnjim morskim vodama. (Ministarstvo)
- 2.8. Odabrati izvršitelja za obavljanje poslova pripravnosti i reagiranja kod iznenadnih onečišćenja mora u skladu s odredbom članka 4. Dodatka Ugovora zaključenog u prosincu 2019. s nadležnim ministarstvom. (Splitsko-dalmatinska županija)
- 2.9. Nabaviti i/ili unajmiti opremu i plovila koja će biti na raspolaganju u slučaju iznenadnog onečišćenja mora manjih i većih razmjera. (Ministarstvo)

3. Postupanja nadležnih tijela u slučajevima intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora

- 3.1. Nacionalnim planom intervencija i županijskim planovima intervencija propisati stupnjevanu proceduru djelovanja te voditi dnevnik tijeka djelovanja za sva onečišćenja mora. (Ministarstvo, Primorsko-goranska županija i Splitsko-dalmatinska županija)
- 3.2. Zatražiti od županijskih operativnih centara procjenu opsega onečišćenja mora za svako iznenadno onečišćenje mora i podatke javno objaviti na mrežnim stranicama županije. (Primorsko-goranska županija i Splitsko-dalmatinska županija)

Državni ured za reviziju mišljenja je da bi se provedbom navedenih preporuka postigla poboljšanja u vezi s usklađivanjem odredaba Nacionalnog plana intervencija s Pomorskim zakonikom, utvrđivanjem jasnijih odgovornosti i zadataka članova Stožera i županijskih operativnih centara, povećanom sposobnošću upravljanja intervencijama kod iznenadnog onečišćenja mora velikih razmjera, usklađenijom evidencijom pravnih i fizičkih osoba obrtnika i njihove opreme i sredstava te trenutačnom dostupnosti i redovnim održavanjem opreme, angažiranjem stručnih osoba i edukacijom ljudi koji sudjeluju u odlučivanju i provedbi mjera sprječavanja i ograničavanja onečišćenja mora prema programu akreditiranom od nadležnog tijela, čime bi se povećala učinkovitost pri upravljanju intervencijama kod iznenadnih onečišćenja mora u Republici Hrvatskoj.

OČITOVANJE SUBJEKATA REVIZIJE

Očitovanje ministarstva

Ministarstvo se očitovalo na Nacrt izvješća o obavljenoj reviziji učinkovitosti upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru.

U vezi s utvrđivanjem načina i uvjeta stručnog osposobljavanja i programa stručnog osposobljavanja sudionika u provedbi postupaka i mjera, načina i uvjeta opremanja i korištenja materijalnih, tehničkih i drugih sredstava u provedbi postupaka i mjera pri odobalnom istraživanju i eksploataciji ugljikovodika te načina održavanja reda i sigurnosti u intervencijama, Ministarstvo obrazlaže da će se navedeno propisati novim Nacionalnim planom intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora, čiji je nacrt u postupku izrade.

U vezi s određivanjem načina na koji koncesionari luka posebne namjene i lučke uprave trebaju sudjelovati u provedbi Nacionalnog plana intervencija, Ministarstvo obrazlaže da će novim Nacionalnim planom intervencija utvrditi način na koji će se sva tijela državne uprave i tijela javne vlasti, brodari ili vlasnici pomorskih objekata i tijela koja upravljaju lukama, a koji imaju kapacitete i mogu pridonijeti provedbi mjera u skladu s odredbama Pomorskog zakonika, kao i osobe odgovorne za odobalno istraživanje i eksploataciju ugljikovodika, pristupiti poduzimanju mjera u skladu s Nacionalnim planom intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora.

U vezi s redovnim ažuriranjem popisa pravnih osoba i obrtnika registriranih i ovlaštenih za provođenje mjera intervencije (uklanjanje posljedica nastalih iznenadnim onečišćenjem mora i obale) te njihove opreme i sredstava s popisima županijskih operativnih centara, Ministarstvo obrazlaže da je na svojim mrežnim stranicama objavilo popis pravnih osoba i fizičkih osoba obrtnika, dinamikom i sadržajem kako su podaci o navedenom zaprimljeni.

U vezi s određivanjem nižeg raspona (manje od 2 000 m³) razlivenog ulja u more za djelovanje županijskih operativnih centara po županijskim planovima intervencija u skladu s potrebama i mogućnostima, Ministarstvo obrazlaže da je Nacionalnim planom intervencija, koji je u postupku izrade, predviđeno uspostavljanje sustava intervencija koji će biti temeljen na načelima sigurnosti, supsidijarnosti, stupnjevitosti, solidarnosti i kontinuitetu djelovanja. Nadalje, obrazlaže da će se ovim načelima osigurati održavanje razine sposobnosti reagiranja svih uključenih dionika i daljnje unaprjeđenje sustava zaštite mora u pružanju odgovora na iznenadna onečišćenja, kao i potpora u provedbi intervencija u slučaju kada incidentni događaj nadilazi mogućnost reagiranja pojedine razine (lokalne, regionalne i nacionalne).

U vezi sa suradnjom s Ministarstvom obrane, kojom bi se utvrdilo kojom opremom za suzbijanje onečišćenja mora raspolaže Obalna straža te koja je oprema potrebna za djelovanje Obalne straže u sprječavanju i ograničavanju onečišćenja mora u području ZERP-a, a po potrebi i u teritorijalnom moru i unutarnjim morskim vodama, Ministarstvo obrazlaže da je Zakonom o Obalnoj straži Republike Hrvatske propisano da je Obalna straža tijelo, ustrojeno u okviru Hrvatske vojske, nadležno za provedbu nadzora i zaštite prava i interesa Republike Hrvatske na moru. Obalna straža sastavni je dio Hrvatske ratne mornarice te ustroj Obalne straže donosi predsjednik Republike Hrvatske knjigom ustroja na prijedlog Vlade Republike Hrvatske. Također su određena sredstva i sastavnice Obalne straže te je propisano da ministar obrane odlukom određuje takva sredstva i sastavnice u sklopu Hrvatske vojske, koja se mogu koristiti za obavljanje poslova Obalne straže. Nadalje, obrazlaže da je odredbama navedenog Zakona propisano da Obalna straža može koristiti i sredstva drugih tijela državne uprave, u skladu sa zaključenim ugovorom s tim tijelima, pri čemu se korištenje tih sredstava provodi u skladu sa zapovijedima zapovjednika Obalne straže. Obalna straža Republike Hrvatske sastavnica je Oružanih snaga i time podliježe posebnim propisima iz područja obrane. Predstavnik Obalne straže Republike Hrvatske član je Stožera za provedbu Nacionalnog plana intervencija.

Nadalje, Ministarstvo obrazlaže da navedeni predstavnik Obalne straže na svakoj sjednici Stožera izvještava o resursima i njihovom stanju, a kojima Obalna straža raspolaže za provedbu Nacionalnog plana intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora. Odredbama Zakona o obalnoj straži Republike Hrvatske određen je način korištenja materijalnih resursa Obalne straže za obavljanje poslova. Za potrebe provedbe Nacionalnog plana intervencija kod iznenadnih onečišćenja Obalna straža odredila je korištenje broda „Faust Vrančić”, koji ima odgovarajuće tehničke predispozicije za aktivnosti na suzbijanju onečišćenja mora. Ministarstvo je osiguralo praktičnu i teoretsku izobrazbu osoblja Obalne straže za rukovanje opremom za suzbijanje onečišćenja mora. Isto tako, Ministarstvo je pružilo stručnu i tehničku potporu Obalnoj straži te dalo potporu prilagodbi broda „Faust Vrančić” za izvršenje poslova iz Nacionalnog plana intervencija.

U vezi s nabavom i/ili unajmljivanjem opreme i plovila koja će biti na raspolaganju u slučaju iznenadnog onečišćenja mora manjih i većih razmjera, Ministarstvo obrazlaže da je tijekom 2019. izradilo analizu potrebnih plovila, sredstava i opreme za provedbu intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora, koja je osim navedenog obuhvatila i sve vrste usluga koje su procijenjene neophodnim za provedbu intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora, a dostupne su na području hrvatskog dijela Jadranskog mora. Predmetna analiza iskorištena je kao stručna podloga u izradi detaljnih tehničkih specifikacija i troškovnika potrebnih za provođenje otvorenog postupka javne nabave za zaključivanje višegodišnjeg okvirnog sporazuma s više gospodarskih subjekata, objavljenog krajem 2020. Ovim tehničkim specifikacijama detaljno su utvrđene karakteristike plovila, sredstava, opreme i usluga za suzbijanje onečišćenja mora neophodnih za intervenciju na moru i obali, kao i specificirane usluge iz okvira pratećeg logističkog lanca u postupku provedbe intervencija do zaključno zbrinjavanja onečišćenja, sve s utvrđenim količinama u troškovniku koji je sastavni dio dokumentacije za nadmetanje. Potom su na temelju analize izrađene detaljne tehničke specifikacije i troškovničke stavke dokumentacije za nabavu, koje obuhvaćaju cjelokupan proces provedbe intervencija, od osiguravanja ograničavanja širenja onečišćenja, prikupljanja onečišćenja, prijevoza onečišćenja do u konačnici zbrinjavanja onečišćenja.

U vezi s Nacionalnim i županijskim planovima intervencija kojim bi se propisala stupnjevita procedura djelovanja te vođenjem dnevnika tijekom djelovanja za sva onečišćenja mora, Ministarstvo obrazlaže da je Jadransko more izrazito ekološki osjetljivo te svako onečišćenje mora, pa i ono manjih razmjera, može predstavljati prijetnju njegovu dobrom stanju. Nadalje, obrazlaže kako svako onečišćenje zahtijeva postupanje primjereno njegovoj veličini i potencijalnim posljedicama, dok upravljanje intervencijama treba biti učinkovito.

OČITOVANJE PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE

Primorsko-goranska županija očitovala se na Nacrt izvješća o obavljenoj reviziji učinkovitosti upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru. Navodi da smatraju objektivnim činjenice navedene u Nacrtu izvješća te izraženo mišljenje prema kojem je upravljanje intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru u nadležnosti Primorsko-goranske županije učinkovito.

U vezi sa županijskim planom intervencija kojim bi se propisala stupnjevita procedura djelovanja te vođenjem dnevnika tijekom djelovanja za sva onečišćenja mora, navodi da će se po uređivanju procedure postupanja u slučaju manjih onečišćenja mora izraditi predložena procedura.

U vezi s procjenom ŽOC-a o opsegu onečišćenja mora za svako iznenadno onečišćenje mora i javnom objavi podataka na mrežnim stranicama Županije, navodi da se, u skladu s člankom 32. Županijskog plana intervencija PGŽ-a, za svako prijavljeno onečišćenje obavlja očevid inspektora Lučke kapetanije Rijeka. Pri tome se po potrebi uzimaju uzorci mora i na temelju procjene poduzimaju daljnje mjere.

O svim izvidima inspektori pišu službene zapisnike, a angažirana tvrtka za sanaciju onečišćenja dostavlja izvješće.

Nadalje, dnevnik o tijeku djelovanja ŽOC-a vodi se samo ako je aktiviran Županijski plan intervencija PGŽ-a. O takvim događajima zapovjednik ŽOC-a upoznaje župana, a potom i javnost. Nadalje, navodi da prema Nacionalnom planu intervencija i Županijskom planu intervencija PGŽ-a proizlazi da ŽOC-evi izvještavaju javnost o svim onečišćenjima, bila ona manja ili veća (za ŽOC-eve do 2 000 tona razlivenog ulja u moru). Isto tako, navodi da Primorsko-goranska županija nije u Županijskom planu intervencija PGŽ-a propisala obvezu da se informiranje javnosti o onečišćenju obavlja dnevno na osnovi tiskovnih konferencija i izjava za medije putem javnih glasila i ostalih medija jer se manja onečišćenja promptno saniraju te za javnost više nisu zanimljiva. Za veća i velika onečišćenja mora, u skladu s planovima intervencija, javnost se redovito odmah upoznaje putem tiskovne konferencije. Nadalje, Primorsko-goranska županija će podatke o svim onečišćenjima objavljivati na mrežnim stranicama Županije, putem godišnjih izvješća o radu ŽOC-a u kojim se sva onečišćenja evidentiraju.

OČITOVANJE SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE

Splitsko-dalmatinska županija očitovala se na Nacrt izvješća o obavljenoj reviziji učinkovitosti upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru. U vezi s provođenjem danih preporuka Državnog ureda za reviziju, navodi da donošenju novog Županijskog plana intervencija SDŽ-a prethodi donošenje novog Nacionalnog plana intervencija.

U vezi s donošenjem Poslovnika o radu ŽOC-a Splitsko-dalmatinske županije, navodi da je ŽOC Splitsko-dalmatinske županije u međuvremenu donio Poslovnik o radu ŽOC-a Splitsko-dalmatinske županije.

Prilog 1

Broj dolazaka brodova koji su pristajali u hrvatskim lukama u nacionalnoj i međunarodnoj plovidbi

Godina	Ukupno	Putnički prijevoz	Teretni prijevoz	Ostali prijevoz	Brodovi koji prevoze ulje ili opasne i štetne tvari	
					Brodovi s opasnim i štetnim tvarima	Brodovi koji prevoze ulje, naftu i druge naftne derivate
2017.	354 473	315 358	10 455	28 660	1 259	818
2018.	389 767	350 791	13 204	25 772	1 159	797
2019.	400 215	361 237	15 528	23 450	2 118	770

Prilog 2

Broj prevezenih putnika i prekrcanog tereta opasnih i štetnih tvari, ulja, nafte i naftnih derivata u hrvatskim lukama u nacionalnoj i međunarodnoj plovidbi

Godina	Broj prevezenih putnika u hrvatskim lukama	Prekrcaj tereta u hrvatskim lukama u tonama	
		Opasne i štetne tvari	Ulje, nafta i naftni derivati
2017.	37 837 377	2 674 400	13 414 351
2018.	53 596 570	2 850 022	11 889 706
2019.	42 853 538	3 429 096	10 386 701

Prilog 3

Broj pripadnika civilne zaštite i vatrogastva

ŽUPANIJA	Civilna zaštita										Vatrogastvo	
	Stožeri civilne zaštite	Broj zaposlenih isključivo na poslovima CZ-a	Broj zaposlenih na poslovima CZ-a uz druga područja koja pokriva JLRPS	Postrojbe civilne zaštite opće namjene		Postrojbe civilne zaštite specijalističke namjene		Povjerenici civilne zaštite / zamjenici		Koordinatori na lokaciji	JVP	DVD
Naziv	Broj članova	Broj djelatnika	Broj djelatnika	Broj postrojbi	Broj pripadnika	Broj postrojbi	Broj pripadnika	Broj povjerenika	Broj zamjenika	Broj imenovanih	Broj pripadnika	
Jadranska Hrvatska												
Istarska županija	468	2	44	40	1 098	39	874	114	112	0	226	1 025
Primorsko-goranska županija	383	2	16	24	692	2	98	165	80	8	242	924
Ličko-senjska županija	163	1	12	5	75	0	0	110	110	23	55	306
Zadarska županija	356	1	32	31	693	7	90	186	184	7	158	739
Šibensko-kninska županija	191	0	21	12	379	4	27	90	82	5	122	583
Splitsko-dalmatinska županija	523	3	50	85	1 467	13	295	931	876	14	237	1 548
Dubrovačko-neretvanska županija	221	0	23	22	369	11	202	238	238	39	329	1 540
Ukupno	2 305	9	198	219	4 773	76	1 586	1 834	1 682	96	1 369	6 665
Kontinentalna Hrvatska												
Zagrebačka županija	311	3	29	19	612	22	257	50	0	43	205	3 692
Krapinsko-zagorska županija	322	0	30	14	363	0	0	267	189	81	83	1 651
Sisačko-moslavačka županija	226	2	1	13	430	4	89	262	262	1	112	1 590
Karlovačka županija	222	1	0	0	0	3	53	146	131	0	72	1 089
Varaždinska županija	276	0	30	4	84	3	275	447	437	43	136	3 770
Koprivničko-križevačka županija	189	1	19	6	147	5	232	313	231	134	236	2 135
Bjelovarsko-bilogorska županija	238	0	24	5	162	1	20	276	223	26	116	793
Virovitičko-podravska županija	185	1	19	13	330	0	0	284	150	101	39	581
Požeško-slavonska županija	114	0	11	10	290	8	176	192	219	75	39	237
Brodsko-posavska županija	308	0	28	28	746	8	172	306	306	0	65	750
Osječko-baranjska županija	425	7	40	56	902	5	96	251	243	60	219	5 070
Vukovarsko-srijemska županija	308	2	33	30	884	0	0	96	105	74	81	1 131
Međimurska županija	241	0	26	6	186	1	20	201	187	99	35	1 107
Grad Zagreb	19	8	17	17	3 031	13	800	427	0	0	456	6 700
Ukupno	3 384	25	307	221	8 167	73	2 190	3 518	2 683	737	1 894	30 296
Ukupno Republika Hrvatska	5 689	34	505	440	12 940	149	3 776	5 352	4 365	833	3 263	36 961

POPIS KORIŠTENIH KRATICA

ADRIREP – Sustav izvještavanja o prometu u Jadranskom moru (engl. The Adriatic Traffic Reporting System)

AIS – Automatski identifikacijski sustav brodova (engl. Automatic Ship Identification Systems)

ATRAC – Jadranski edukativno-istraživački centar (engl. Adriatic Training and Research Centre)

ASOSCOP – Subregionalni plan intervencija (engl. Adriatic Sea Oil Spill Contingency Plan)

BUNKER – Međunarodna konvencija o građanskoj odgovornosti za štetu zbog onečišćenja pogonskim uljem (engl. International Convention on Civil Liability for Bunker Oil Pollution Damage)

CECIS – Zajednički komunikacijski i informacijski sustav za hitne situacije (engl. Common Emergency Communication and Information System)

CIMIS – Hrvatski integrirani pomorski informacijski sustav (engl. Croatian integrated maritime information system)

CLC – Međunarodna konvencija o osnivanju međunarodnog fonda za naknadu štete uzrokovane onečišćenja mora uljem (engl. Civil Liability Convention)

COLREG – Konvencija o međunarodnim pravilima o izbjegavanju sudara na moru (engl. Convention on the International Regulations for Preventing Collisions at Sea)

EMSA – Europska agencija za pomorsku sigurnost (engl. European Maritime Safety Agency)

ERCC – Koordinacijski centar za hitne slučajeve (engl. Emergency Response Coordination Centre)

GIS – Geografski informacijski sustav

GPS – Satelitski radionavigacijski sustav za određivanje položaja na Zemlji (engl. Global Positioning System)

HNS – Međunarodna konvencija o odgovornosti i naknadi štete u svezi prijevoza opasnih i štetnih tvari morem (engl. Hazardous And Noxious Substances By Sea Convention)

IMO – Međunarodna pomorska organizacija (engl. International Maritime Organization)

LC 1972 – Međunarodna konvencija o sprječavanju onečišćenja mora izbacivanjem (potapanjem) otpadaka i drugih tvari (engl. The "Convention on the Prevention of Marine Pollution by Dumping of Wastes and Other Matter 1972", the "London Convention" for short)

LRIT – Sustav praćenja i identifikacije brodova velikog dometa (engl. Long Range Identification and Tracking of ships)

MAP – Mediteranski akcijski plan (engl. Mediteranian Action Plan)

MARPOL – Međunarodna konvencija o sprječavanju onečišćenja s brodova (engl. International Convention for the Prevention of Pollution From Ships)

Ministarstvo – Ministarstvo mora prometa i infrastrukture

Nacionalna središnjica – Nacionalna središnjica za usklađivanje traganja i spašavanja na moru (engl. Maritime Rescue Coordination Centre)

Nacionalni plan intervencija – Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora

OILMAP – Aplikacija za predviđanje kretanja izlivenog ulja (engl. Oil spill modeling software)

OILPOL – Međunarodna konvencija o sprječavanju onečišćenja mora naftom (engl. The International Convention for the Prevention of Pollution of the Sea by Oil)

OPRC – Međunarodna konvencija o pripravnosti, akciji i suradnji za slučaj onečišćenja uljem (engl. International Convention on Oil Pollution Preparedness, Response And Co-Operation)

POLREP – Sustav informiranja o onečišćenju (engl. Pollution Reporting System)

REMPEC – Regionalni centar za intervencije u slučaju iznenadnoga onečišćenja u Sredozemnom moru (engl. The Regional Marine Pollution Emergency Response Centre for the Mediterranean Sea)

SAR – Međunarodna konvencija o traganju i spašavanju na moru (engl. International Convention on maritime search and rescue)

SOLAS – Međunarodna konvencija o zaštiti ljudskog života na moru (engl. Safety of Life at Sea)

Stožer – Stožer za provedbu Plana intervencija

UNCLOS – Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora (engl. United Nations Convention on the Law of the Sea)

UNEP – Program zaštite okoliša Ujedinjenih naroda (engl. United Nations Environment Programme)

VDR – Sustav bilježenja podataka o plovidbi (engl. Voyage Data Recorder)

VTMIS – Sustav za nadzor i upravljanje pomorskim prometom (engl. Vessel Traffic Monitoring and Information System)

VTS – Služba nadzora i upravljanja pomorskim prometom (engl. Vessel Traffic System)

ZERP – Zaštićeni ekološko-ribolovni pojas

ŽOC – Županijski operativni centar

Županijski plan intervencija PGŽ-a – Plan intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora u Primorsko-goranskoj županiji

Županijski plan intervencija SDŽ-a – Plan intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora u Splitsko-dalmatinskoj županiji

WRC – Međunarodna konvencija o uklanjanju podrtina (engl. Wreck Removal Convention)